

НАКОЛДНЯ

МЕХАНИКА
ТАРАНЬКА

СВІТ ДИТЯНИ

Ілюстрований
Журнал
для дітей

ЛАДАО

КОБЖУН

„СВІТ ДИТИНИ“

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ.

РІЧНИК VI.

ЖОВТЕНЬ 1925.

ЧИСЛО 10.

ЗМІСТ:

1. Роман Завадович: Бабусина казка	289
2. О. Білоусенко: Безконечні казочки	290
3. Під зиму	291
4. Дідусь Тарас: Розумні діти	292
5. М. Магир: Сверщок і комашка	297
6. П. Люпенко: Пестійка Леся	297
7. О. Білоусенко: Сестра	299
8. Т. С-люк: Новий дім	302
9. В. О. Конор-Вілінська: Щасливий день	305
10. М. Рубакін: Як звірята працюють та добувають собі їду	314
11. О. Г. Костельник: Ранішня молитва дитини	318
12. Вечірній дзвін	318
13. Забави	319

Окладинка і графічні прикр си роботи Лавла Ковжуна.

Виготовлена в друкарні ОО. Василіян у Жовкві.

Товариство „ПРОСВІТА“

складає, доповнює і продає на рати бібліотеки по ціні від:
3 — 85 дол. (диви „НАРОДНЯ ПРОСВІТА“ ч. 7 за 1925 рік).
Великий вибір книжок найрізноманітнішого змісту, багато нот
для співу, школи гри на скрипці і на фортеп'яні.

„Укр. Письменність“ в 24 томах (в люкс. оправі)	144'00 зл.
М. Возняк: „Іст. укр. Письменства“ в 3 том. (в опр.)	34'50
О. Терлецький: Іст. Укр. держави 2 том. (люкс. оправі)	9'00
Т. Шевченко: Твори в 5 том. (в люкс. оправі)	8'00 дол.
„ „ Іюстровані Гайдамаки (в люкс. оправа)	6'50
Б. Лепкий: „Під тихий вечір“	1'20
С. Єфремов: „Іст. укр. письменства“ в 2 том.	4'60
І. Нечуй-Левицький: „Над Чорним Морем“	1'50
М. Вовчок: Твори в 2 том. люкс. оправа	3'80
Б. Келлерман: „Тунель“, ориг. оправа	1'40
І. Майрінк: „Голем“	1'10
Л. Толстой: „Відродження“ 2 тт. ориг. оправа	2'00
О. Кобилянська: „Царівна“	1'40
І. Франко: „З вершин і низин“ люкс. оправа	2'50
„ „ „Перехресні стежки“ ориг. оправа	1'40
А. Франс: „Злочинство Боннара“	0'30
Літературні характеристики: М Вовчка, П. Куліша	
Коцюбинського	0'30
„ „ Костомарова і Карпенка Карого по	0'20
К. Кавцкі: Економічні науки К. Маркса	0'70
В. Сімович: „Граматика укр. мови“	1'50
М. Артемовський: „Запорожець за Дунаєм“, опера	1'30
М. Лисенко: „Наталка Полтавка“, опера	1'00
„ „ „Різдвяна ніч“, опера	4'00
„ „ „Тарас Бульба“	5'40
„ „ „Чорноморці“	1'20
М. Нішинський: „Вечерниці“	0'80
М. Старицький: „Ой не ходи Грицю“	0'50
Кошиц: „Укр. колядки та щедрівки“	0'40
„ „ „Укр. колядки“	0'40
„ „ „Веснянки“	0'80
„ „ „Укр. хори“ в 4 випусках	2'20
Леонтович: „Укр. народні пісні“	0'30
Турула: „Укр. танці на форт. І. і П.	2'—
„ „ „Музика до слів Франка“	0'60
„ „ „Музика до Кобзаря“ І. П.	2'—
Портнов: „Школа на скрипку“, в 10 випусках	4'40
„ „ „Школа на фортеп'яні“	2'—

Замовлення й гроші слати на адресу;

Товариство „ПРОСВІТА“

Львів, Ринок ч. 10.

КОЖНА ПАРАФІЯ ТА КО-
ЖЕН СПІВАК-УКРАЇНЕЦЬ
ПОВИНЕН ПРИДБАТИ
УКРАЇНСЬКІ

ЦЕРКОВНІ СПІВИ НА МІШАНИЙ ХОР.

ЗБІРНИК 1. ЛІТУРГІЯ.

А. Річинський. 1) Нехай радіє душа
Твоя (початок апхирейської літургії). 2) Дру-
гий антифон. 3) Єдиородний Сине. 4) Херу-
вимська пісня. 5) Тебе піснесловимо. 6) Отче
наш. 7) Єдин свят. 8) У Царстві Твоім. 9) При-
йдім поклонимось. 10) Світло правдиве ми ба-
чили. 11) Заспівайте Господеві пісню нову (кон-
церт). 12) Богородиці невисипущої в молитвах
(кондак Успення Б. М. — замість концерта).

М. Тележинський. 13) Перший анти-
фон. 14) Отця і Сина. 15) Вірую. 16) І всіх і все.
17). „Пасли пастирі“ (пісня про чудо Почаївсь-
кої Божої Матері — замість концерта). 18) Бла-
гословен (після запричастного). 19) Нехай буде
імя Господнє.

З. Курдиновський. 20) Тебе піснесловимо.

К. Стеценко. 21) Алілуя після апосто-
ла. 22) Милість спокою. 23) Достойно.

Склад: Редакція журналу „На варті“,

Володимир-Волинський.

Ціна 5 зол. з пересадкою.

Хто з Українців приїздить до
Львова і не знає де має піти ве-
вером, нехай загляне до Ласажу

МІКОЛЯША

ТАМ НАХОДИТЬСЯ КІНОТЕАТЕР

„ЛАСАЖ“

якого програми належать до
найгарнійших з поміж усіх ин-
ших львівських кін. Головно
висвітлює сей кінотеатер ман-
дрівничі пригоди по чужих кра-
ях та архивеселі американські
комедії. Зміст образів ілюст-
рує добірна орхестра. Ціни
місць багато дешевші чим в ин-
ших кінотеатрах.

ПІДІТЬ А ПЕРЕКОНАЄТЕСЯ!

СПОВНІТЬ ГРОМАДЯНСЬКИЙ ОБОВ'ЯЗОК!

На основі банкового закона мусить одинокий український

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

доповнити до кінця 1925 р. свій акційний капітал до висоти:

1,000,000 зл.,

бо в противному випадку втратить свою дотеперішню концесію

Сей банк МУСИТЬ існувати

і бути в наших руках — тому.

підписуйте нові акції

Земельного Банку Гіпотечного

у Львові.

Одна акція коштує 25 зл., а вже разом з оплатою скарбовою
26 зл. або 5 амер. доларів.

Кожний, хто почуває себе Українцем повинен стати
акціонером сього банку.

Гроші пересилати на адресу:

Земельний Банк Гіпотечний

(Акційна спілка)

Львів, ул. Підвале, ч. 7.

БАБУСИНА КАЗКА.

Під печею пряде кужіль
Бабусенька, мов голубка,
А вкруг неї, мов опеньки,
Розсілася дітий купка.

Щось розкаже бабуса,
А сон плющить дітям очи;
Вснули діти — лиш бабуса
Ще їм казочку шепоче.

Один тільки сірий котик
Казки слухає чудної
І блискучі топить очі,
В тінях ночі осінньої.

Роман Завадович.

Безконечні казочки.

Ох, як то нудно дітям у хаті! Мама гуляти з ними не може, — вечерю готує. А татко не йде та й не йде. Вже Оксанка з Бусиком встигли й посваритися і навіть штовхнути злегенька одно одного, — бо так же таки нудно!

Аж ось двері — рип! — і входить тато.

Обоє радісно кинулися до нього.

— Та заждіть, я з холоду. Нехай обігріюся! — каже тато, одмахуючись од маленьких пустунів руками.

Та не встиг він обмерзлі вуса як слід витерти, як ті пустуни були вже на ньому: одно на колінах, а друге вмостилося на плечах, обхопивши руками татову шию.

— Та чого ви обсіли того тата; дайте йому передихнути, він же втомився! — каже мама.

— Нічого, нехай! — каже тато, поглядаючи на дітей веселими очима.

— Нічого! Нічого! — закричали діти слідом за батьком. — Тату, казочку!

— От тобі й на! Так-таки зразу вам і казочку! — сміється тато.

— Казочку! Казочку! — провадили своє діти.

— Ну добре! — каже тато. — Я вам скажу казочку та таку довгу, що й кінця їй не має. Казати?

— Казати! Казати! — зраділи діти.

— Слухайте ж. От вам казочка за дві тисячі волів. Гнав раз один чоловік дві тисячі волів на ярмарок. Та й прийшли вони до одної кладки, а по тій кладці міг лиш один віл іти. Тай вони ідуть та ідуть, ідуть й ідуть.

— Ну, а далій що було?

— Та пождіть, нехай перейдуть. Та же то дві тисячі волів, на то треба часу.

— А то багато — дві тисячі? І довго вони будуть іти? — питають діти.

— О, багато! До самого ранку не перейдуть!

— Ну, то другу, другу казочку!

— Добре! — згодився тато. — Слухайте:

Був собі журавель
Та журавочка,
Накосили сінця
Повні ясельця;

Наша казка гарна, нова,
Починаймо її зова:
Був собі журавель
Та журавочка...

— Ні, се знов та сама! Другу, другу! — закричали діти.

— Слухайте другу:

Як був собі чоловік Тяжка,
На ньому сіра сермяжка,
Шапочка капустяна,
Дашок соломяний,
Сірі бички мав,

На припічку запрягав.
Гоп, тпру, до ярма!
Обернувся та й нема.
Чи єсть охота елухати,
Чи нема?

— Єсть, єсть!

— То буду казати знов:

Як був собі чоловік Тяжка,
На нім біла сермяжка,
Чи хороша моя казочка?

На голові шапочка,
На спині латочка.

— Ні, не хороша! — кажуть діти та аж руками махають. — Иншу!

— Натє вам иншу:

Був собі дід та баба,
А в них була курочка ряба,
Та зізла на поличку,
Та знесла яечко.
Мишка бігла,
Хвостиком зачепила —

Яечко впало і розбилось.
Дід плаче, баба плаче,
А курочка кудкудаче:
— Не плач, діду, не плач, бабо!
Я вам друге яечко знесу, —
Та не просте, а золоте.

— Ну, буде вже казочки слухати! — сказала мама, кладучи на стіл вечерю! — Гайда вечеряти!

Діти таки хотіли б послухати казочки, але зо столу так смачно запахло, що вони кинулись до вечері.

О. Білоусенко.

Під зиму.

Лісок пожовтів,
Садок опустів:
Ні яблочок, ні грушок
Ні солодких слив.
А вітер гуде,
Що зима буде:
Коні сиві, буйногріві
До нас приведе.

Коні заіржуть
Гривами стрясуть.
В скорім бігу, килим снігу
Простелять на путь.
А ми за ними,
На ті килими
З сачочками з таночками
Днями цілими.

Розумні діти.

Оповідання на тему дня.

Галюся й Ярчик то гарні діти.

Ви їх не знаєте, але я знаю!

Ярчик старшенький — має дев'ять літ і ходить уже до третьої класи вселюдної школи. А Галюся рочком молодша й ходить до другої класи сеї самої школи.

Кажу вам, Галюся й Ярчик гарні діти, все веселі, жваві. Ба не тільки жваві, але й цікаві до всього тай учаться пильно.

А що вже цікаві, то й не описати!

Усе хочуть знати, про все питають — мамці й таткові спокою не дають: „А що се, а як воно, а чому воно так?“

Мамця, правда, все відповість, але татові то часом таки за багато й він нетерпляче відповість:

— Гей, дайте мені спокій, тепер не маю часу з вами в розмову входити...

Найбільше буває таке тоді, коли татко щось читає. Чи часопис, чи книжку. Діти хочуть знати, що тато там вичитав, а татко знов хоче спокою, щоб могли читати з увагою.

А часом то татко скаже:

— Маєте свою газетку, йдіть, і читайте собі.

А з сею їх газеткою, то також була історія — ви знаєте сю газетку, бо сеж ваш „Світ Дитини“.

Ярчик як тільки прочув, що є така газетка для дітей, зараз почав татка просити:

— Татку, ми, то значить: я й Галюся, хочемо мати свою газетку. Передплатіть нам „Світ Дитини“.

— На що вам газетка — відповів татко — я не маю грошей...

А Ярчик:

— Татку, то не багато, всього шість золотих на рік, пів золотого на місяць!

А Галюся собі:

— Не купуйте, татку, нам забавок, а пішліть сі гроші на „Світ Дитини“.

Тут уже татко не мав що говорити:

— На що вам, діти, „Світ Дитини“? От я був малий, як ви, тай не мав „Світа Дитини“.

Ярчик задумався на хвилину, а потому каже:

— Е, тату! А чому ви не їдете до Львова волами, тільки залізницею — таж ваш дід не їздив залізницею.

А Галюся:

— Та й ваш дід, а наш прадід, не читав часописи, а ви читаєте.

І татко не мав уже що їм відповісти й сказав:

— Ну, добре, добре, діти, передплачу вам ваш „Світ Дитини!“

То татко так сказав, а потім наче забув — однак Ярчик і Галюся не давали таткови спокою, поки татко не післав гроший на „Світ Дитини“.

То-то була втіха!

А як прийшло Різдво й татко спитав, що вони хочуть мати на ялинку, то обоє діти закликали:

— Книжечок, книжечок купіть нам, тату!

І обоє дали таткови спис, яких книжечок хочуть.

І татко записав їм книжечки.

Розумні діти Галюся й Ярчик.

Що розумні, то на доказ оповім вам ось таку останню подію.

Раз приніс листар із почти газети.

Татко отворив газету й читав мамці на голос. А Галюся та Ярчик слухали з боку.

Татко читав про наш „Земельний Банк“.

Там було:

„Наш самотній український банк у великій небезпеці! Польське правительство видало закон, яким вимагається, що кождий банк мусить мати найменше один мільон золотих основного або акційного капіталу. Як який банк до кінця 1925 р. не буде мати одного мільона золотих, то втратить усі права акційного банку, себто втратить право випускати власні цінні папери й провадити грошові операції із заграницею. Основний капітал „Земельного Банку“ виносить тепер тільки не сповна три-

ста тисяч (262·500 зол.) то до мільона треба ще понад сімсот тисяч зол. (738·000 зол.).

Тут Галюся не видержала, хоч знала, що татко не любить, як хто перериває йому в читанню й спитала:

— Татку, а що то таке банк?

На диво батько не погнівався на неї, тільки відповів:

— Банк, Галюсечко, то таке товариство, де люде складають свої гроші й банк ті гроші або позичає, або щось вартісного купує за них і так збільшує скількість гроший. От як буде мати мільон, то з сього мільона може мати за якийсь час удруге стільки, а то й більше.

— А чиї то гроші в сім банку? — спитав Ярчик.

Чиї? А вжеж тих, що там вкладають свої гроші, за які одержують акції.

А що то таке акції? — спитав знов Ярчик.

— Акції то цінні папери, які випускає банк по означеній ціні й люде купують їх. Потім, як банк добре провадить справу, то ті акції зростають на вартости. От тепер наш „Земельний Банк“ випустив акції по 25 зол., а за рік можуть вони платитися по 50 зол., або й більше.

І на зачудованне батька й неньки Ярчик сказав:

— То значить, як се наш український банк, то в ньому наш народній маєток росте.

— А вжеж! — відповів татко — бо наш „Земельний Банк“ не раз помагав і нашим людам у потребі й товариствам нашим. Не одно наше товариство при помочи „Земельного Банку“ купило собі дім і тепер може красше працювати для народу. А членів банку теж багато, багато користало з позичок і так виратувалося з біди.

— А то дуже пожиточний банк — сказав Ярчик. — Татку, а ти купиш акції „Земельного Банку“?

— Може — відповів татко.

А Ярчик:

— Не „може“, а мусиш купити, татку, бо се був би великий гріх не купити сеї акції. Кождий, хто почувается Українцем, мусить купити бодай одну акцію „Земельного Банку“.

— А дивіть, як старий говорить! — засміялася мамця й погладила Ярчика по головці: — Мій ти, розумничку!

А Ярчик говорив дальше поважно:

— Купиш, татку, одну акцію для себе, а другу мамці на іменини. А пізніше й для мене й для Галюсі.

— Так, так! — сказала Галюся — нехай татко не купують нам цілий рік забавок і солодошів, а куплять нам по одній акції „Земельного Банку“.

Тоді вже й мамця обізвалася:

— Таки так добре буде, Олесь! (Бо татко звався Олександр). Нехай наші діти вже з малечку вчаться щадити та дбати не тільки про своє, але й про загальне добро.

— Гм! Гм! — каже батько — та то вважай, булоб разом сто золотих.

— Не разом — замітила мати — бо ти разом сто не даш! Що місяця одну акцію купуй.

— Та що вже з вами зроблю, нехай буде по вашому...

Так то Ярчик і Галюся таки намовили батечка.

Та вони на тім не скінчили. — Який тільки вуйцьо чи тіточка прийде до татка чи мамці в гості, (а вони сих „вуйців“ і „тіточок“ мали багато — всі приятелі й приятельки татка й мамці були їх „вуйцями“ й „тіточками“), вони зараз до них:

— Вуйцьо, тіточко! А ви купили вже акцію „Земельного Банку“?

Вуйцьо чи тіточка видивлються на дітий тай кажуть:

— Ов! А вам на що се знати.

А Ярчик просто з моста:

— Ми хочемо знати, чи вуйцьо (або тіточка) добрий Українець (Українка)? Бо хто вважає себе добрим Українцем, то мусить купити бодай одну акцію нашого рідного „Земельного Банку“!

То як який вуйцьо чи тіточка ще не купили бодай одної акції, почервоніють тай кажуть:

— Добре, діти, добре! І я куплю акцію.

Тоді Галюся:

— Бо ми, як вуйцьо (тіточка) будуть у нас у друге, питаємо, чи вже купили акцію...

Оттак то Ярчик і Галюся навіть Вуйка Влодка (ви знаєте його) „натягнули“ мабуть чи не на три акції.

Та на сім не попристали Ярчик і Галюся.

Вони довго щось радили з собою, а потім у своїй клясі кожде представило дітям, що добре булоб, як би вони так усі разом цілою клясою купили бодай одну акцію.

І зараз по школі дома хвалилися одно одному:

— Я оповіла в клясі, що то таке наш „Земельний Банк“ і яка йому грозить небезпека, коли банк не буде мати міліона золотих. Я пояснила всім, що то таке акції й сказала, що ми також повинні купити спільно бодай одну акцію. І всі згодилися. Нас є в клясі сорок дівчат, то навіть не вийде по одному золотому на одну товаришку. Потім ми спитали нашу паню учительку про се, чи так можна. Пані похвалила нас і сказала, що потім, як ми вже скінчимо школу, повинні ми подарувати нашу акцію „Рідній Школі“ — говорила Галюся.

— Цікаве, що й наш пан учитель так само радив нам. Ми ухвалили, що кождий із нас має дати по золотому. Нас є в клясі 37, то дванацять золотих є більше. Ми пізніше знов зробимо складку між собою й купимо другу акцію. А як скінчимо школу, то обі акції дамо на „Рідну Школу“.

От такі то розумні діти були Ярчик і Галюся!

Як би так усі українські діти хотіли подбати про народню справу, то „Земельний Банк“ мав би не один міліон акційного фонду, а два й три.

Ану, маленькі читачі, робіть так, як Ярчик і Галюся! Намовляйте й своїх батька та неньку й своїх вуйків і тіточок, щоб купували акції „Земельного Банку“ й у клясі складайтеся так, як Яркові й Галюсині товариші й товаришки на спільні акції.

Ану, діти, до праці! Се буде перша ваша праця для рідного краю.

Але скоро, бо час короткий; до кінця сього року мусить „Земельний Банк“ мати міліон золотих.

До діла! Щасти, Боже, вам, діти!

Дідусь Тарас.

СВЕРЩОК і КОМАШКА.

(Б а й к а).

Задумав раз співак сверщок
З комашкою женитись,
Зачав скоренько, як лиш міг,
Нових пісень учитись.

Співав комашці день і ніч,
Комашка була рада,
А часом навіть на пісні
Зійшлася вся громада.

Співав він довго пісеньки,
Аж тут прийшли морози,
А у комашки по лиці,
Зачали литись сльози.

А дальше просить: „Перестань
Пісень співати, друже,
Иди що їсти пошукай,
Бо я голодна дуже!“

Пішов сверщок, аж тут біда!
Лиш сніг і леди всюди,
Пусті поля, зібрали все
Давно трудящі люди.

І хоч комашка із красунь
Була найкрасша перла,
З своїм веселим співаком
Із голоду померла.

А я додаю: „Дурак сверщок,
Що всім співав задармо,
Дурніша ще комашка та,
Що так пропала марно“.

М. Магир.

П. Люпенко.

Пестійка Леся.

(Казка).

Десь були раз мама й тато,
Добра не відали, ні зла,
Ні бідно жили, ні багато
Й рідня велика в них була.
Та нам згадать лише прийдеться,
Що була в них пестійка Леся,
Цікава донечка мала.
Чи плаче, було, чи сміється,
Чи скаже щось нераз на жарт,
Нікого й спротив не береться,
Та і вговорювать не варт...
Хай будуть се й які там діла —
Усе є так, як Леся хтіла...
Аж раз щасливу сю рідню
Навістила недуга,
Злягла сестра одна і друга,

Горячка томить гірш огню;
І було так, як хтось з родини
Полежав хорий зо дві днини —
То Леся, було, ще й воркоче,
Що бавитись ніхто не хоче...
Та не минула тут черга
І донечки пестійки:
Болить чоло, рука, нога,
Та заходу вже стільки,
Що лиш вказалася зоря —
Усі чекали лікаря...
Надармо Леся ще воркоче,
Що хорувать вона не хоче;
Надармо сльози і приказ —
Хороба на сей раз
Не попустила й хвилячки

І донечки пестійки...
Оглянув лікар, дав лікарство
Й узяв батьків на бік
І тихим шопотом їм рік:
»Піде вам Леся в Боже царство
І пропаде на віки,
Як не зважатиме на ліки,
Й мої лікарські вказівки.
І винесуть її від мами
У гріб — до ями...«
Та всеж підслухала таки
Сей шепіт Леся,
І думає: »З усіх десь кар
Найдошкульніший є лікар...
Та всеж прийдеться
І лікаря узять на пробу,
Та й ошукать хворобу!«
І дійсно — вийшов лікар з хати,
Гора явилась подушок,
І стали Лесю лікувати;
Гірке лікарство, порошок,
Та й на лікарські ради
Холодні ще оклади...
Стогнала Леся — от і хвилька
Й умре пестійка...
Та Леся втяла не таке:
Лікарство було за гірке,
Що і зажити трудно,
Самій в постелі нудно,
Окладів брати їй не слід,
Бо й зимні наче лід...
А що пестійка звикла жити
Без болів і без зла,
То й лікування ся мала
На других хтіла розложити...
Скликає ось цілу родину:
»Ти в ліжко йди, сестрице Галю,
Я подушок тобі наставляю,
Ти старша вже та й поміркуй,
За бідну Лесю — горячкуй...
Байдуже буде і хоробі,
Хто ам лежить у подушках,
Перехоруюм скорше обі...
Тебеж я прошу, сестро Олю:
Смаку не маю в порошках,
Тому вволи мені ти волю,

Як піде Галя в подушки,
Зажий за мене порошки...
Дрібна для мене се прислуга —
Та й не спротивиться недуга...
А ти, Івасю, старший брате,
Оклади зимні мусиш брати...
Вониж для мене — чистий лід —
А мучитиж мене не слід...
Полекшу ж Лесі треба дати,
Й за неї всі лікарства брати...
А ти, бабуню моя люба,
І так старенька і беззуба...
Жиєш що дня в трівозі...
Та й кажуть часто люде,
Що вже найкрасше тобі буде
По смерті там — у Бозі...
Тому тебе й прохає Леся:
Коли вмирати доведеться,
Потрудься ти до неба —
Меніж ще жити треба...«

Так лікування розложила,
Одних в постелю положила
Глибоко в подушки,
Другі зажили порошки,
Та брали ще оклади...
Додала Леся жалю в щерть,
Та й другої не було ради:
Готовилася вже на смерть
Бабусенька беззуба,
Коб жила Леся люба...
Так лікувалася родина,
Щоб улекшити Лесі біль —
Та не минуло й кілька хвиль:
Не спить, не їсть дитина...
Сама сховалась в подушки,
Сама зажила порошки,
А що не було ради —
Приняла зимні ще й оклади...
Бо ось розсердилась недуга
Й пізнати дала ще пестійці,
Що на трудній життєвій стійці —
Не змінить її друга...

Та не минувся й ліків міх —
Як стала Леся знов здорова,
Лунав усюди в хаті сміх,
Давна вернулася розмова...

Всеж Леся тямилася собі,
Що у нещастю, у журбі
Самій горя чашу спити...

Як хвиля лихо принесе —
То щоб і хтів хто, так не все
Удасться других — заступити...

СЕСТРА.

Стояла серед села завітчана зеленим садком хата. Жила там удова з троїма дітьми: сином та двома дочками. Була вона заможна і чимало було в неї усякого добра.

Підріс син. Мати оженила його і дала йому усього на господарство. І став жити він у добрі та ще більше добра набувати. Підросла й дочка старша. Мати віддала її аж у друге село і теж дала за нею добрий посаг.

Осталася у матері одним одна молодша дочка.

Добра се була дитина, й славна та хороша виросла дівчина з неї. Мати, було, не натішиться своєю дочкою.

Коли се трапилось несподіване лихо. Сталась пожежа, все добро згоріло, мати на тій пожежі застудилася і вмерла залишивши дочку убогою сиротою.

Пішла сиротина у найми, працювала-горювала, та знайшла собі долю. Вийшла заміж, дав Бог їм діточок, були щасливі; — та не довго. Скоро чоловік помер, залишивши вдову з дітьми дрібними.

Плакала — плакала молода удовиця, та плачем лиха не збудеш.

Дуже мусіла вона надриватись у тяжкій праці з ранку до вечера, та проте доводилось таки бідувати гірко; ледве-ледве з голоду не умирала вдова разом із дітками своїми.

Не так сталося старшому братови та сестрі. Всього у них було доволі, і жили вони, не знаючи тяжкого клопоту про шматок хліба насущного. З великого достатку часто справляли вони усякі учти та бенкети.

Ото раз заходився брат робити бенкет великий.

От і міркує він собі:

„Виорю я ниву широку
Та посію хмелю високого,
Та наварю меду солодкого,
Та заріжу вола рогатого,
Та запрошу роду багатого“.

І почали вони радитися з жінкою, кого їм покликати на той бенкет. Згадали й обох сестер.

От і каже брат:

„По багату сестру коний пошлю,
По вбогу — небогу перекажу.“

Най богата сестра кіннями їде,
А вбога-небога й пішки прийде“.

Прибули обидві сестри на бенкет до брата. Богата приїхала на братових баских конях, в пишному та розкішному убранню, а бідна ледви пішки дочимчикувала у старій, латаній свитині.

І честь обом сестрам не однакова була. Богату радісно зустрічають, любо витають та приймають, а на бідну ледве зважають:

Богатая сестра у кінець стола,
А вбога-небога аж коло порога.

Богата сестра мед-горілку пє,
А вбога-небога дрібні сльози лє.

Та й справді прикро було удові. Були вони рідні, колись вони однакою любилися, а тепер одне багатство так розрізнило їх і думала вона знайти тут рідну ласку та пораду, думала хоч трохи розважити своє бідування любовою розмовою з ріднею, а доводиться замість того наругу терпіти. І сидить вона, бідна, і думки — одна одної сумніша — роєм снуються в голові її. Коли се до того усього — іде братик до комори.

Уступися, сестро, із дороги! — каже до неї зневажливо.

„І тут навіть коло порога, я заважаю їм“ — подумала небога. Ще гірше заболіло її серце. „Невже ж, — думає вона — нема вже в нього зо-всім любови до мене? Невже забув він, що я рідна сестра йому?“

От і каже вона до брата:

„Чом я тобі, брате, таки не родина?
Чи ж не одна мати на світ нас родила!

Застидався був зразу брат. Сидно йому стало, що він так з сестрою рідною поводитьсь. Він хотів уже перепросити сестру. Але глянув на її убрання убоге й ніяково йому здалося, що він, такий багатий та поважний, буде перепрошувати таку вбогу. І каже він до сестри:

„Чи ти, сестро, нічого не робиш?
Що ти, сестро, так бідно ходиш?“

Тяжко було сестрі слухати такий докір за свою невсипущу працю. І відказує вона братови:

„Ой роблю я, брате, запобігаю,
Та скрині чужії лишень заповняю.

І чужії скрині та й стоять повні,
А мої діти та й ходять голі“.

Дивно се було слухати братові, і він знов питає її:

„Чи не одна мати на світ нас родила?
Чи не одним щастем обох поділила?“

Сестра йому на те відказує:

„Ой хоч одна мати на світ нас родила,
Та не одним щастем обох одарила.
Тобі мати дала та й сірії воли, —
Мені мати дала лиш чорнії брови;
Тобі мати дала повну скриню-бодню, —
Мені мати дала та лихую долю;
Тобі мати дала господарювати, —
Мені ж мати дала тяжко бідувати;

На твойому полі жито та пшениця,
А на моїм полі кукіль та мітлиця;
На твойому полі копа коло копи, —
А на моїм полі лиш чотири снопи;
На твойому полі косарики косять, —
А на моїм полі лиш злидні голосять;
На твойому полі женчики співають, —
Мене ж молодую сльози обливають“.

Жалко стало братови, що сестра його бідна так тяжко бідує. Надумався він допомогти їй та й каже:

„Приїдь, сестро, у неділю,
Я з тобою ся поділю“.

Зраділа сестра, почувши те. Раділа вона і через те, що любі дітки її не будуть вже мліти з голоду, коли брат допоможе їй, а ще більше раділа вона, що рідний брат її не одкаснувся таки од неї та поведеться з нею справді, як з рідною.

І рада-рада вернулася вона до дому. Прийшла неділя.

Сестра брата послухала,
У неділю приїхала.

А брат тимчасом обміркувався і пожалкував, що вирвалось у нього таке сестрі пообіцяти. Хоч і дуже багатий він був, але скупий ще більше.

Сидить, виглядає він сестру свою.

Одсунув брат кватирочку, —

До милої промовляє:

Іде сестра в гостиночку.

„Сховай, мила, хліб із стола, —

Брат ворота відчиняє,

Іде в гості сестра моя“.

Сестра почула сі слова братові, і тяжко вони вразили її: перше так любо говорив з нею, а тепер і шматка хліба для неї жалує.

Сестра сее та й почула,
Назад коні обернула.

Та й каже до брата:

„Ой стій, брате, не лякайся,

Тебе, брате, й твоїх діток,

З хлібом-сіном не ховайся.

Щоби знали своїх тіток!

Ой я дома обідала, —

Ой я, брате, хліба заготую,

Аби тебе одвідала.

Та приїдь до мене — тебе нагодую“.

І поїхала сестра назад до дому, та вже не така, як сюди їхала; сподівалась вона рідної ласки та любови, а прийняла тяжку образу.

Гірко заплакала вона, виплакала у сльозах своє горе, і наче легше їй стало. Добре її серце забуло кривду і знов запанувала в ній щира та тепла любов до брата.

— Нехай йому Бог простить, — говорила вона, — а я йому щиро прощаю. Він же брат мій рідний!

Приїхала вона до дому. Діти висипали до неї назустріч і обсіли її кругом на возі.

Коли виїжджала з дому, то говорила їм, що їде до їх рідного дядечка, що дядечко той такий добрий, та так любить їх, так любить...

— А що дядечко? — питали діти. — Добрий він, мамо?

— Добрий, дітоньки, добрий...

— І тітка добра?

— Добра.

— І люблять вони нас, мамо?

— Люблять, люблять, дітки.

— І ми їх, мамо, теж любимо і завше так любити будемо, бо вони добрі! — казали діти.

— Любіть їх, любіть, діти, то й Бог і люди любитимуть вас, — навчала дітей своїх мати.

Того вечора всі діти бідної вдови, лягаючи спати, щиро молилися Богу, щоб він щастив їх любим дядечкови й тітці.

О. Білоусенко.

Новий дім.

(Байка).

Жила-була в гайку тінистому стара Жучиха зі своїм сином, молодим Жуком. Найшли вони собі розколуплений оріх і поселилися в ньому. І таке помешканне урядила в оріховій шкаралупці стара Жучиха, що стань та дивись! І тепло, і сухо, і затишно!.. Правда, тісно вато трошки, — за те хоч у тісноті, та не в біді.

Пожили вони так деякий час, — і став молодий Жучок бурчати й нарікати; і скучно йому в оріховій шкаралупі і тісно сидіти. А потім говорить матері:

— От що, матінко, — відпусти ти мене на всі чотири сторони. Пошукаю собі власний дім і заживу в ньому на славу, не так, як у сій противній лушпайці!..

— Синку, — говорить стара Жучиха, — не погорджуй тим, що у тебе є... Воно певно і тісно тут, і нудно, — проте сухо, тепло, затишно — та й свій куток... Само собою, найдеш ти з виду й гарний домок, — та не все, що гарне, — добре й вигідне.

Тай від добра — добра не шукають!... Молодий Жучок не хотів нічого слухати, — відпусти та відпусти його... В кінці, стара Жучиха утерла сльозинку і махнула лапкою.

— Гаразд, мовить, — нехай по твоєму буде!.. Дістала вона із скрині нове роззолочене убрання, — одягнувся Жучок, попрощався з матерю і відправився в дорогу. Летів, летів Жучок і прилітає в кінці в чудовий сад. Видить він, — грядки з квітками в саді, так жаром горять!

„Егеж! — подумав Жучок — от які чудеса!... А мати живе ціле життя в шкаралупі і знати нічого не знає, яка краса на світі водиться. От тут я собі й знайду помешкання та таке, щоби воно дворцем було!..

Довго літав він понад усіма квітками, вибираючи кращу з них і в кінці остановився на одній ясно-червоній рожі. Вона була гарна, пишна й пахла дивними пахощами.

— Помешкання нічого собі! — зарозуміло усміхнувся Жук і в тій же хвилині заліз у гліб квітки та усів межи пахучими листочками.

Чудово висплюся я тут, — сказав він, — витягаючи ніжки. — Але в тій хвилині цілу рожу хтось струснув та з такою силою, що Жучок не міг удержатися на місці і не встиг розкрити крильця, гепнув собою на доріжку... Якась дівчинка підійшла до куща рожі і зірвала ту саму Рожу, яку обмилював собі Жучок.

„Нічого робити, — подумав Жучок, — прийдеться переночувати, де попало.

Завтра за те я найду собі нове помешканне!... А мама була по часті права, — вказуючи, наскільки трудно знайти собі свій дімок на новім місці!“ ...

Кепсько виспався Жучок на доріжці, під найвисшим кушиком трави й ледви світ — зараз же відправився шукати нового помешкання. Довго літав він по цілому саді і в кінці побачив здалека кущі шепшини, усіяні квітками.

Ось чудово!.. — вишукав Жучок, — тут мені вдасться улаштуватися прегарно і далеко від тих страшних грядок.

Він підлетів до одної квітки, присів на ній..

„Щож, — розміркував він сам з собою, — тут зовсім не так кепсько!... —

Все красше, ніж у мамі в шкаралупці!... Але нараз шепшина зашелестіла від вітру і Жучок почув її шепіт: По що ти прилетів сюди? Чого тобі тут треба?

— Я хочу оселитися на завжди у вас!.. — продовжував Жук.

— Ах ти, дурненький! — відповіла шепшина, — не ніні-завтра квітки начнуть опадати, а ти на завжди хочеш оселитися!.

Але Жучок не повірив їй, — вчепився сильнішше за цвіток і заснув кріпким сном.

І ніч проминула добре і другий день також, — і Жучок починав себе почувати чудово...

Але над вечер настала непогода, подув різкий холодний вітер, — і листочки полетіли рожевими пластівцями на всі сторони.

— От яка історія! — ахнув Жук, гепнувши на землю. — Однакож які невдачі переслідують мене всюди!.

— Ех, товаришу, — ти шукав би собі на будякови помешкання, квітці будяка немає краю... Нічого говорити, — міцна квітка.

— Дякую вам, — чемно сказав Жучок, — а де я можу його знайти?...

— Он там за огорожею росте будяк!.. Бідному бездомному Жучкови, признатись, дорбе надокучило раз-у-раз переноситися з помешкання на помешканне, — і він заразже розправив крильця та полетів до будяка.

— Можна мені оселитися у вас? — приязно кланяючись запитав він будяка.

Той навіть здивувався.

— Та будьте ласкаві! Тільки диковина-ж просто!.. Я й сам не думав, щоби мої квітки кому небудь сподобалися... Прошу, оселяйтесь на квітці і будьте як дома...

— Ах, яка розкіш! — сказав Жучок, забираючись у глибину квітки і протягуючи лапки на м'яких пильниках.

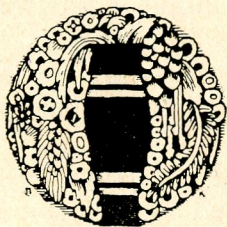
— Ось нарешті я устроївся ґрунтовно — міцно.

„Туп-туп-туп“ — біжить сіренький ослик, довгоухий добродій... Підбіг до будяка і почав його глодати та хвалити.

Завмер від страху нещасливий Жучок. І не чекаючи, аж поки його не проженуть, — розправив крильця і полетів просто в тінистий гайок, у росисту травичку, де лежав розколений оріх, в якому старенька Жучиха стільки літ жила і ніякого горя не мала!

Ще з далека побачила Жучиха свого сина і всіма лапками до нього замахала. А він кинувся до неї, обняв її та говорить: — Облетів я, пані-матко, весь білий світ, — а красшого та безпечнішого від рідного дому нігде другого не має...

З російської мови переклав Т. С-люк.

Щасливий день.

(Спогади давно минулого).

Ляля встала раненько схвильована й горда, бо сьогодні їй дев'ять років.

Вона хутко почала одягатися і радісно плеснула у долоні, побачивши на стільці новеньку блакитну сукню. Прийшла няня, допомогла умитися і заплела їй коси блакитними стяжками. Ляля стояла нетерпляче: усе те здавалося їй дуже довге; хотілося швидше бігти до братів у сусідню кімнату і у їдальню, де певне чекали її тато і тітка з подарунками.

Левко і Волик зустріли Лялю голосними привітаннями і поцілунками і усі троє схвильовані і зацікавлені, побігли до їдальні.

Перед дверима вони зупинилися і увійшли в кімнату поважно, як то слід добре вихованим дітям.

Перед столом сидів тато, а перед ним лежав якийсь довгий пакунок. Біля самовару поралася тітка. Побачивши Лялю, вона поставила кофейник, ніжно привитала дівчинку і почала говорити довгу промову, як треба поводитися, що б вирости розумною і добре вихованою людиною. Ляля слухала не дуже уважно, бо оглядалася на бік, на щось завинене у білий папір і перевязане рожевою стяжечкою. Нарешті виявилось, що то був чудовий нецесер для шиття. У маленькій скринці, на синьому оксаміті, лежали рядками мітки різноколіорового шовку, блискучі ножички, срібний наперсточок із камінцем на вершечку, а на спідному боці дашка, на такому ж синьому оксаміті, вправлене було зеркальце і поруч із ним ігольнички, гачечки для плетіння і довгі голки для гафтування.

Все те дуже сподобалося Лялі і коли тітка, кінчаючи промову, подала їй дарунок, Ляля щиро кинулась їй на шию і тим перервала останні слова промови.

Тато мовчки поцілував дочку і подав їй той величезний пакунок, на який вона вже накинула оком.

Боже мій! Там запакована була велика красуня-лялька з русявим кучерявим волосєм, у сорочечці з рожевими стяжками, з спражніми панчішками і черевичками на ногах. Вона лежала з заплющеними очима, але коли Ляля схопила її на руки, вії підвелися і глянули великі блакитні очі. Дівчинка скрикнула у радісному захваті і міцніше стиснула рукою ляльчин стан, а та тоненьким голосочком вимовила: „Ма-ма!“

Тут Ляля зовсім зтерлася, а хлопчики весело засміялися.

Тато з усміхом дивився на свою щасливу дочку і на решті спитав її:

— Чого ти хочеш на сьогодні, моя люба? Яких веселощів? Чому би ти найдужше була рада?

Ляля повернулася до своїх братів, подумала хвилинку і відповіла:

— Я б хотіла, що б нам дозволили бавитися самим увесь день, як ми хочемо.

Тут тітка енергійно запротестувала, але тато спинив її.

— Нехай сьогодні буде воля дітям. Діти, сьогодні ваш день. Робіть, що хочете. Я думаю, ви будете розумні і не витворите лиха.

Тітка згодилася на татову постанову, хоч і не дуже охоче і з умовою, що до обіду діти нікуди далеко не відійдуть від дому.

* * *

Все таки ранок минув весело за розгляданням подарунків, та різними розвагами, а тут подали й обід із великим пирогом, на якому дід кухар штучно написав „Ляля“ і вивів навкруги мережану рямочку.

На солодке подали морожене, але на сей раз діти нетерпляче їли його, бо воля миліша за усі солодощі.

Як тільки вийшли з їдальні, діти прожогом кинулись у діточу кімнату змовитися, що тепер робити. Рішили бігти у сад, а там видно буде, що далі. У саду літом рай! Зелено, запашно, приємно у холодочку: Щебечуть пташки, літають метелики понад квітками; по доріжках снують пра-

цьовиті мурашки. Їх дуже любить Волик. Він сідає на вшпиньки і дивиться, куди вони поспішають.

Левко вивів усіх на зелений лужок і сказав:

— Підемо до ставка. Се буде море, а ми будемо мандрівцями.

— До ставка нам не дозволяють ходити самим, — тихо озвався Волик.

— Дурниці! сьогодні наш день!

Ляля дуже зраділа.

— Ходімо, ходімо швидше!

— Постій, — спинив Левко. — Мандрівцям потрібний харч на дорогу. Ми наберем собі яблук і груш.

— А деж ми їх візьмемо?

— У погребі, у садівника. За мною!

І Левко подався наперед, а Ляля і Волик за ним.

Льох для овочів стояв у окремому садку, серед яблонь, та груш. Під низьким дахом, при самій землі були подовжні вікна. На сей час вони стояли розчинені.

Левко задоволений кивнув своїм і в одну мить зник у вікні. Ляля і Волик всунули за ним голови і побачили, як він повис на руках і сплигнув до долу.

— Ну, тепер лізь, Ляля!

Дівчинка трохи зачепилася своїми спідничками, але все ж таки пролізла щасливо, а у низу Левко прийняв її на руки.

Волика спустили зовсім легко.

У льосі було напів темно. Коли діти роздивилися навкруги, то побачили цілі купи червоних і білих яблук, довгих груш і круглих бергамот. Вибирай, що до вподоби!

Левко набив собі кишені грушами. Ляля увязала у хусточку рожевих яблук і поклала Волику в кишеню бергамот.

Тепер можна вилізати.

Але у сю мить почулися голоси, які потрохи наближались до льоху.

— Боже мій! — зашепотів левко; — се дід Методій! Тікаймо швидше!

Він підсунув до вікна маленьку колодку, ухопився руками за раму і в мить переліз на той бік.

— А ми ж як? — кричала Ляля.
— Давай сюди Волика, я витягну його, а ти заховайся, поки садівник перейде, тоді я витягну й тебе.

У Лялі на очах забреніли сльози.

— Ну, швидше! — підганяв Левко. — Давай руки, Волику!

Але Волик уперся.

— Я не підю без Лялі! — рішуче заявив він.

— Ну тоді зоставайтесь! — з досадою сказав Левко і зник у саду.

Перелякані діти притулилися одно до другого. Ляля випустила свій вузлик. Серце у неї стукало.

А тяжкі кроки наближалися і ось у вікно зазирнула кострюбата та бородата голова.

Діти раді були би провалитися крізь землю. Вони стояли червоні і важко дихали.

— Отсе так! — сказав здивований дід. — Паненята пішли красти яблука з льоху! І не сором!

Де вже там не сором! Волик заплакав, а Ляля, стуливши руки, запросила:

— Не кажіть нікому, діду! Ми більше не будемо, ніколи не будемо, — тільки випустіть нас.

Дід усміхнувся собі у бороду і суворо відповів:

— Ну, на сей раз Бог з вами! Тільки глядіть, що б мені більш того не було! Я вам відчиню.

І пішов із ключами до дверей.

Коли маленькі злодії вийшли на волю, вони, як пташки з клітки, полинули у сад.

* * *

На великій алеї було просторо і ясно; діти пішли спокійнійше. Ляля зривала квітки і скоро повеселійшала. Волик ішов мовчки. Він витяг із кишені бергамоти, що залишилися там і сердито кинув їх на бік. Зауваживши поганий настрій у хлопчика, Ляля почала розважати його. Вона знайшла йому слимачка і зеленого жука, а потім, ухопивши його за руку, погналася за метеликом. Нарешті Волик засміявся.

А тут, у кінці алеї показався і Левко.

Він дуже зрадів, побачивши своїх і ще з далеку почав кричати їм:

— Я знайшов чудове місце! Справжні американські прерії понад морем. Ходімо туди!

Коли діти дійшли до ставка, Левко повернув на бік і повів їх поміж вербами, калиною, бузиною і густою зеленою плутаниною повою, ожини високих синіх квіток, — усього того, що пишно розростається біля води.

Волик тримав Лялю за руку і сміло продирався крізь високі порослі. Ляля радісно кричала, знаходячи спілі ягоди, ожини. Волик теж старанно збирав їх. Левко кидався то в один бік, то у другий і раптом спинився перед густим кущем. Відтіля пурхнула сіра пташка. Левко хутко розсунув гілочку і почав кликати дітей:

— Сюди, сюди! Що я вам покажу!

Ляля і Волик спотикалися, трохи не попадали, що б швидше добігти і побачили у глибині куща серед тоненьких гілячок гніздечко, а у ньому маленьких пташенят.

Волик простяг уже руку, що б узяти одного, але Ляля спинила його:

— Не можна брати дітей у мами; вона буде побиватися за ними.

— І останніх повикидає з гнізда, — додав Левко з певністю знавця.

Волик згорнув руки за спину і милувався пташенятами, що витягали тоненькі шийки і широко роззявляли роти.

У сю мить щось зашуміло у траві. Діти хутко повернулися і відскочили з жахом: поуз них побігла якась темна звірючка. Левко вискочив за нею аж до води і угледів, як ся звірючка плигнула у ставок і поплила. То був водяний щур.

На бережку збилися діти. Вони пищали, сміялися, кидали грудками наздогінці. Левко захопився пригодами і радісно кричав:

— Я вам казав, що ми попали у американські льяноси! Це не такого дива набачитеся!

Вони пішли далі понад річкою і дійсно побачили нове диво. У вільному затишному місці, за кілька ступнів перед ними, лізла з води велика черепаха. Вона витягла довгу шию і водила мацісінькою головою на всі боки. Почувши щось небезпечне, черепаха спинилася і хутко втягла під міцний дашок голову. Діти теж спинилися і застигли на місці.

Через якийсь час черепаха заспокоїлася і продовжала свою ходу. Коли вона зовсім вилізла на чисте, Левко побіг і загородив їй дорогу до води. Волик і Ляля сіли біля неї на вшпиньки і зацікавлені дивилися, як вона поховала свої лапки і перед ними вилискувала на сонці тільки її міцна рогова спинка. Левко постукав по ній паличкою, а Ляля зауважила, що можна було-б зварити зупу à la tortue, як би був вільний час. Але довго затримуватися на місці нічого було: бажалось нових вражень.

Тут знайшлася протоптана стежечка. Діти пішли повільніше, збираючи спілі ожини. Через який час гущина почала рідшати, по боках зеленіла трава; поміж вербами видно стало просторий берег і дорогу.

* * *

По дорозі до ставка їхали два вози волами; біля них ішли хлопці з економії, Терешко й Іван. Левко кинувся їм на зустріч і довідався, що вони набирають воду для поливання.

На кожному возі лежала велика бочка з прорізаним чотирикутником на версі.

Доїхали до самого берега і воли ступили передніми ногами у воду. В сю мить у голові Левка спалахнула смілива думка. Він побіг до Лялі і Волика і зашепотів:

— Лялю! Сядьмо на бочки і відемо у самий ставок. Се буде дуже весело!

— А я? — озвався Волик.

— Ти маленький, тобі не треба.

Ляля взяла Волика за руку і умовила:

— Ти сядеш на беріжку і будеш на нас дивитися, — і посадила його на пригорочку. А сама горіла бажанням швидше їхати на волах у ставок.

— Тільки ж треба, щоб хлопці нас не бачили, як ми сядемо, — сказав Левко, — бо вони не візьмуть нас.

Вози ще посунулися у став. Вода дійшла до задніх коліс. Погоничі підкотили штани і побрили в воду; але біля волів було уже глибоко і вони плигнули на передки возів.

Тут діти, не гаючи засу, забігли з заду до бочок, вилізли на вози, а відтіль на бочки і сидючи на самому версі, радісно й гордо дивилися навкруги. Яка краса! Перед ними широка вода, зелені береги з вербами, сяє сонце, літають пташки, а вони, як царі, панують над усім тим.

Дивлячись, як Левко і Ляля поїхали в саму воду, Волик засміявся і радісно заплескав у долоні.

Але раптом сталося щось несподіване, бочки захиталися, перелякані діти припали до них і хапалися руками за слизькі боки. Вода підступала під порожній посуд і підносила його.

Ляля голосно закричала, за нею Левко. Здивовані хлопці глянули назад і побачили паненят у гіркому становищу; один плазував на версі, безвладно хапаючись за хистку бочку, друга звисла на бік і ноги її уже мокли у воді.

Терешко сердито вилаявся і сплигнув із воза. Йому довелося бристи висше пояса, щоб дійти до Лялі. Він узяв її на руки, посадив собі на плечі і побрив до берега. Те саме зробив і Іван: визволив Левка і спустив його на сухе.

Волик хвилювався, дивлячись на ті пригоди і сидів, притиснувши до себе руки, з широко розчиненими очима.

Як тільки діти почули себе в безпеці, вони усі побігли геть від берега, у сад, а за ними і Волик. Там вони опам'яталися, заспокоїлися і швидкою ходою попростували до дому.

Сонце стояло вже низько. Діти з приємністю уявляли собі чай з коржиками і різними пундиками, бо набігавшись, добре зголодніли.

Ідучи, вони голосно сміялися і перебиваючи одне другого почали розказувати свої вражіння:

— Ти бачив, Волику, — сказав Левко, — як я міцно тримався на хисткій бочці? Як би мені довелося тепер бути на потопаючому кораблі, я знаю, що доплив би до берега.

— А я не упала в воду, хоч як було страшно, — перебивала його Ляля. — Коли виростеш, Волику, такий великий, як я, то і тобі можна буде їхати на бочці. Волик не відповів на це: він думав щось своє.

* * *

От і прийшли.

На веранді тато і тітка. Тато сидить у фотелі, а тітка стоїть перед ним і схвильовано говорить щось.

Побачивши перед собою дітей, вона замовчала, сплснула в долоні і як підкошена упала у свій фотель.

— Ви подивіться, — закричала вона до тата, — на що вони схожі! Страхітте! О, Боже мій, Ляля!

Тепер тільки Ляля поглянула на себе. Вся її новенька блакїтна сукня була покаляна, пожмактана і роздерта з одного боку. Панчохи і черевички брудні і мокрі. Кісники загубилися і коси розпустилися і поплуталися. Вона глянула на братів: вони були не красші, а особливо Левко.

— От до чого доводить дати волю дітям! Та ще таким нерозумним дітям! — кричала тітка. — Тепер вони мусять бути покарані!

— Але ж ви забуваєте, — з усмішкою відповів тато, — що особа іменинниці позакарна.

— Все таки, — горяче відповіла тітка, — вони питимуть чай у своїй кімнаті. Такі замазури не заслуговують чести сидіти за спільним столом.

Почувши такий присуд, діти з великим задоволенням побігли у дітську. Там їх переодягли, повимивали і дали їм чаю з молоком і усякими присмачками. Вони їли з великим апетитом і розказували собі свої переживання.

Перед тим, як іти спати, у дитську увійшла тітка. Вона довго виказувала дітям їх провини і кінчила свою промову так:

— Сьогодні міг бути радісний для вас день, а вийшов через вас самих такий ганебний і сумний.

 З тим вона вийшла з кімнати.

— Сьогодні саме щасливий день! — весело сказали діти.

Н а ш і ч и т а ч і .

Артусь, Ніля, Дарка й Ада Цегельські, діти Отця Професора Д-ра Гната Цегельського в Городку Ягайлонським, — се люба чвірка, що дуже люблять „Світ Дитини“, пильно його читають і другим поручають. „Світ Дитини“ бажає тій славній чвірці многих та щасливих літ і радости в життю.

Як звірята працюють та добувають собі їду.

(Продовження).

26. Про ненаситних акул.

В великих морях виводяться страшні риби, що називаються акули. Се дуже великі риби. Стрічали акул довгих на дванадцять метрів. Акула — риба ненаїсна і хижа. Моряки говорять: „що вояк на землі, те акула в морі“. Акули плывуть за кораблями цілими громадами. Вони ждуть, чи не випаде в море чоловік; а як лучиться таке нещасте, то вони припливають до чоловіка і розривають його своїми зубами. Десять літ тому назад погиб так один російський офіцер, що впав із воєнного корабля в Великий Океан. Щоби вхопити свою добычу, мусить акула перевернутися на хребет, бо паща в неї не на переді голови, але в низу. Від акул можна в воді спастися лиш так, що глибоко поринається і нападається їй з низу. Індійці уміють сим способом прекрасно справлятися з акулою: вони розпорюють їй ножем черево. Моряки - ж дуже бояться її. Тай є чого боятися: паща акул найжена численними, закаблученими і дуже острыми зубами. Зуби сторчать кількома рядами.

Пливаючи за кораблями пажорі поїдають усе, що люди кинуть у воду. Вони поликиють навіть порожні фляшки.

Як звісно, коли на кораблі умре серед моря чоловік, його ховають у морі: загортають тіло в вітрильне полотно, привязують до нього тягар і з молитвами опускають у воду. Та і людські трупи не уникають страшних зубів акул.

Акула пливає по океані не одна. У неї є постійний і вірний товариш подорожі — риба - лоцман. Та риба багато менша від акул, а називається так тому, що показує акулі дорогу. Куди пливе акула, туди і риба - лоцман. Та риба кормиться окрухами, що остають їй з їжі акул. За те лоцман чує ліпше від акул, коли грозить йому небезпека. Акула спостерігає, що лоцман неспокійний, то зараз вертає назад.

Про хижість акул кружляє серед моряків багато різних оповідань. Приміром оповідають, що акули нападають на китів і дають собі з ними раду. Раз напали акули на молодого кита. Вони кусали його за плавці і за хвіст і покусали до крові. Кит не міг дати собі з ними ради тому, бо він не такий поворотний, як акули. В той час проїздив туди корабель. Моряки бачили з корабля, як акули аж вискакували з води і з гори нападали на кита. Не знаючи, куди дітися, кит сховався під корабель і лежав там так довго, аж доки акули не відчіпилися від нього.

В океанах і великих морях виводиться ще також велика і хижка меч-риба. Ся риба зветься так тому, бо кінець її ри́ла подібний до довгого і острого меча. Меч-риба не менша від пажора і разом з ним нападає на кита. Один моряк оповідає, як на його очах ті риби побідили кита. Лучилося се коло островів Гебридів, на Атлянтійськім океані, близько Англії. Вітру цілком не було. Вітрила на кораблі висіли непорушно. Коло другої години пополудні побачили моряки величезного кита, на якого нападало пять-шість акул і дві чи три меч-риби. Акули нападали з верха, а меч-риби з низу. Як тільки хребет кита показувався з води, акули вискакували в воздух і нападали кита з гори. А вискакували вони в гору на два метри, або й висше. Вони ударяли кита так сильно своїми довгими хвостами, що з далека було чути. Їх удари грімели, як вистріли з рушниці. В той сам час меч-риба налітали на кита з низу і кололи його своїми мечами. Їх мечі так і входили в тіло кита. Бідний кит не знав, куди дітисся. Він кровавився. Вода була червона. Так мучили ті риби кита кілька годин. Як закінчилася боротьба — говорить моряк — я не бачив. „Тільки напевно риби таки доби́ли кита“.

Богато риб живиться м'ясною поживою. Вони з'їдають усякі морські животи́ни — черепашки, хробаки; поїдають маленькі риби́ки, одним словом їдають всякі животи́ни, що живуть у воді. Є риба, що зветься рибалка. Вона ловить рибу ось як: ховається ціла в намул та грязь, а наверх виставляє тільки свої вуса. А вуса в неї особливіші, цілком подібні до хробаків. Вона лежить собі в намулі та шевелить вусами. Риби бачуть, що на дні щось шевелиться, неначе хробаки. Підпливають ближше і попадають просто в рот риболова.

27. Як риби ловлять до́бичу над водою.

Є й такі риби, що хоч живуть у воді, то до́бичу ловлять над водою. В горячих краях живе риба, що вміє водою стріляти. Сю рибу називають стрі́льчик. Пливає вона все близько поверхні води і глядить звідси, чи не летить над водою який небудь необережний метелик, муха, чи инша комашка. Коли тільки побачить до́бичу, підпливає ближше і стріляє в неї капиною води. Сю капину риба викидає з рота і все дуже влучно. Риба дуже добре попадає в ціль, як добрий стрілець. Комаха паде в воду і риба з'їдає її.

28. Як риби повзуть по сухому.

Деякі риби вискакують самі з води за до́бичею і ловлять необережних комах. Та є й такі породи риб, що живуть у воді, а полювати можуть на землі. В Індіях виводиться риба, що зветься лазун, або повзучий окунь. Ся невеличка рибка може вийти з во-

ди на беріг і оставати тут по кілька годин. У роті тої риби є осібна торбочка. Як риба хоче вийти на берег, то наповняє торбочку водою. Колиж на суші почнуть у неї зяви висихати, тоді риба зводчує їх водою з торбочки. Риба-лазун не лише вилазить на берег, але може лазити також і по деревах. Замість ніг уживає тоді хвоста, плавців і зявних покришок. Як риба вийде на берег, то ловить тут усякі дрібні звірятка і живиться ними.

29. Як добувають собі їжу мухи й жуки.

Мухи, жуки, хрущики, та всякі інші комахи також немало працюють, щоб добути собі поживу. Одні комахи їдять тільки падлину, другі вибирають собі живі жертви. Як трупи починають гнити, злітається на них багато всяких комах. Зразу прилітають ті, що проколюють шкіру; потім прилітають мухи-мяснухи і складають на трупа свої яечка; за день — за два вилягається з тих яечок багато червачків. Кожда муха може знести до двайцять тисяч яечок; із кожного яечка вилягається червачок. Червачки ростуть так скоро, що за добу побільшуються двіста разів. Вони жеруть дуже швидко та зїдають багато мяса. Червачки з яечок трох мух-мясних можуть зїсти за кілька днів мертвого коня, — так само скоро, як лев.

30. Жуки-гробарики.

Мухи-мяснухи їдять мясо трупів, а інші комахи зїдають шкіру, шерсть, роги, обгризають кости. Одним словом, вони нищать дуже скоро всяку падлину, особливо ж часту в гарячих краях. Є такі жуки, що заривають падлину в землю. Вони так і називаються: гробарики. Коли найдуть денебудь мертву миш, кертцію, або курку, то починають копати під ними яму. Копають разом та виносять потрошки землю з ямки. Працюють дуже пильно. За два дні жуки-гробарики можуть закопати в землю курку. Миш закопують за три години. Очевидець оповідає, як жуки хоронили курку і копали для неї яму. Один жук викочував грудочки з землі і виносив їх з ями; тут підхвачував сі грудочки другий жук і котив їх далше. Поволи підкопалися жуки під курку. Відтак нанесли вони їй під шкіру яечок, а яму закидали землею.

І самі жуки-гробарики живляться закопаними трупами і своїм личинкам забезпечують сим способом їжу. Коли трупи гниють незакопані, то їх поїдають і мухи і всякі інші комахи. Щоби захоронити їжу лиш для себе, а іншим не дати, гробарики ховають її під землю. Тай трупи гниють там не так скоро, як на землі.

Жуки-гробарики працюють дуже пильно і розумно. Очевидець оповідає як жуки переносили мертву курку з одного місця на друге. Вони найшли курку на каміністім місці, тай не сила було її тут закопати. Тож зібралася ціла громада жуків і понесли курку туди, де була пухка земля. Довго несли вони. Видно було,

що ся робота для них не легка. Все таки справилися нарешті із куркою: перенесли її, куди треба і закопали.

Коли жукам-гробарикам попадеться якась дуже велика падлина, приміром кінь або корова, тоді працюють вони інакше. Вони відкусують від падлини кусочки мяса, відносять їх і закопують.

31. Муха тсе - тсе.

Деякі мухи їдять падлину і ссуть кров із трупів. На їх щелепах і губах є все грязь та гниль. Як гниль попаде в кров чоловіка, то ділає так, як сильна отруя. Тому від одного укушення звичайної неїдкої мухи може чоловік затроїтися гнилею і вмерти. Бували випадки, що люди вмирали від укушення кімнатної мухи. Є комахи, що цілком не їдять падлини, а дуже люблять мясо живих звірят. Деякі овади поселяються своє потомство під шкірою бика, або оленя. Сліпуни, комарі, блохи, блощиці пють кров. В південній Африці водиться муха, яку називають там: тсе-тсе. Отся муха дещо більша від нашої кімнатної і на вид зовсім не страшна. Та однак муха тсе-тсе наносить багато шкоди. Від її укушення гинуть коні, корови, вівці, пси. Муха ся дуже їдка. В той час як ссе вона кров із звіряти, пускає йому під шкіру їдь. Від сеї отруї звірята гинуть, та не відразу, але аж по якімсь часі. Коли коня вкусить кілька мух, то він гине по кількох днях. Колиж укусить його лиш одна, то він довго хорує. Зразу звіря худне, а відтак дістає кроваву бігунку. Перед смертю тіло його пухне, звіря сліпне й гине.

Та отруя мухи тсе-тсе не ділає на всі животины. Чоловік, дикі звірята й осли остають по укушенню тої мухи живі.

32. Хмари комарів.

Комар чоловікови не страшний. Та деколи появляються великі громади отих кусливців так, що чоловік ніяк не може дати собі ради з ними. В тундрах, що розлягаються в Архангельській губернії та на Сибірі, в літі зовсім не можна жити через комарів. На літо утікають із тундр і люди і звірі. В деяких роках зявляється безліч комарів. От приміром 1813 року був такий випадок в Англії. Був місяць май, коли комарі тільки що появляються на світ. Одного прекрасного дня мешканці міста Норич увиділи на небі цілий стовп диму. Здавалося, що той дим виходив із даху городської церкви. Мешканці злякалися. Задзвонили на тривогу. Кинулися до церкви гасити пожар. І що показалося? Ніякого пожару не було. Над городом Норичем перелетіла хмара комарів. А в 1766 році в місті Оксфорді (також в Англії) зявилося так багато комарів, що вони виглядали немов чорна хмара. Комарі затьмили сонце і летіли високими стовпами.

В старинних книгах записано, що на перського царя Сапора напали комарі в той час, коли він облягав якесь місто. Комарі напали і на слонів і на вючний скот і на коний й на людей. Усім прийшлося круто від комарів так, що цар Сапор мусів чим скорше зібрати військо і залишити облогу. Комарі побідили його.

Ранішня молитва дитини.

Святий, небесний Отче,
Тебе о ласку прошу,
І серденько моє діточе
Тобі я в дар приношу!

Бо скарбами своїми
Ти поділився з нами
Як батько — і Твоїми
Ми стались довжниками!

Дяка Тобі, мій Боже,
За все, за все на світі!
За серденько, що може
Тебе во вік любити!

За очі, що спроможні
Сей дивний світ Твій зріти,
І за язик, що може
Тебе — Творця хвалити!

За душеньку безсмертну,
Сильнішу ніж могила,
І за Христову жертву,
Що всіх нас відкупила!

о Г. Костельник.

Вечірний дзвін.

Спокійно.

Сольо

Хор

mf Бом! бом! бом! бом! Бом! бом! бом! бом!

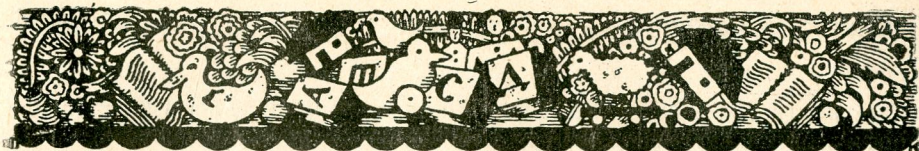
Вечір-ний дзвін, ве - чір-ний дзвін! Ба-га-то дум на-во-дить він.

mf *f* *mf* *p*

Вечірний дзвін, вечірний дзвін
Багато дум наводить він.

Про рідний край, де я розцвів
І щастя знав і де любив.

І як, прощавшись з ним, один
В останній раз там слухав дзвін.

З А Б А В И

Хто взяв яблочко?

Гра і наука для маленьких.

(Число граючих: $2 + 1$ провідник. Численне до 10).

Возьми 10 орішків і дай з того першій дитині (нпр. Івасеві) оден, а другій (пр. Зені) два. (Добре з'ятим, хто був перший, а хто другий!) Разом роздаш 3 орішки, правда? Остане ще 7. Положи на столі гарне яблочко, а біля його тих 7 орішків. Вийди тепер до другої кімнати, або відвернись і кажи: »Нехай один з вас візьме яблочко, а я відгадаю, хто взяв. Хто має яблочко, хай візьме зі стола ще стільки орішків, скільки їх вже має, а хто не має яблочка, хай візьме два рази стільки орішків, скільки має. Вже?» Тепер прийди до стола і почисли скоренько (але незамітно!) решту орішків. Лишиться їх може 2 або 3. Якщо залишиться 2, тоді яблочко взяв перший (той, що дістав 1 орішок, значить Івась), а як залишиться 3, яблочко взяв другий, хто дістав 2 орішки, (значить — Зеня).

Хто не має яблочка?

(Число граючих: $3 + 1$ провідник гри. Численне до 20).

Провідник бере 20 орішків і дає з того: першій дитині 1, другій 2, а третій 3. Разом роздав: $1 + 2 + 3 = 6$ орішків. Решту кладе на столі біля двох яблук. Відвертається або виходить за двері. Двоє дітей взяли собі тепер по одну яблочку. Провідник має відгадати, котра дитина яблочка не має. Він говорить: Хто не має яблука, нехай візьме зі стола два рази по стільки оріхів, скільки я йому дав, а ті, що мають яблука, візьмуть лиш оден раз стільки, скільки мають. Коли діти взяли оріхи і яблука і сховали, провідник приходить до стола і почислить хутенько в думці орішки, які остали. Число решти вкаже йому, котра дитина яблочка не має. Числом тим може бути: 5, 6 або 7. Якщо лишилось 5 орішків, яблочка не має трета, а 6, — не має друга; колиж 7, яблочка не має перша дитина. (Котра дитина перша, котра друга а котра трета, сказано на початку сеї гри). Замість орішків та яблук, можна взяти інші річі, пр. патички, пуделка і т. д.

Ту саму гру можна перевести при числі дітей $4 + 1$ провідник, але з численнем до 25. Перша дістає 1 патичок, друга 2, трета 3,

а четверта 4. Троє дітий забирає по одному пр. пуделку і по стільки патичків, скільки їм дав провідник. Четверта, котра пуделка не має, бере два рази стільки патичків. На столі остане ще 1, 2, 3, або 4 патички.

Останок 1 вказує, що пуделка не має четверта дитина;

» 2 » » » « » трета »

» 3 » » » » » друга »

» 4 » » » » » перша »

Василь Ярбій.

ЗАГАДКИ.

(З теки Нуся Думіна).

Загадка фігуральна.

	1		2
	3	■	4
	5		6
	7	■	8
	9		10
	11	■	12
	13		14

Инакше: забава.

Австрійський жовнір.

Жива лапка на миши.

Два самозвуки.

Сестра дня,

Ярина.

Голос ворони.

Букви на місці цифр дадуть ім'я і назвисько гумориста, який що видить, що чує, що знає, — то в »Ділі« у фейлетоні зараз відбиває.

Загадка.

Одно слівце невеличке,
А два кінці має:
Як з переду так і з заду
Кожен прочитає.

Як з переду прочитаєш:
Давне місто маєш,
А читай з другого боку:
На се ждемо рік до року.

Шарада.

Перше й друге є у возі,
Четверте й третє для них непригоже,
Третє й друге в кожній хаті маєш
І сам того що день уживаєш.
Як все разом зложити до купи:
То буде місто, в напрямі де Кути.

ЛЮБИ ДІТОЧКИ!

Просіть своїх родичів, щоби купували вам цукорки, лише

з української фабрики

„ФОРТУНА НОВА“.

Жадайте цукорків сеї фабрики по всіх skleпах у Львові і в краю.

Головний склад і sklep знаходиться у Львові, ул. Руська, ч. 1.

ПОРУЧАЄТЬСЯ

великий, ілюстрований народний Календар на 1926 р.

який видало В-во

»ТРЕМБІТА«

річник шестий.

В тім календарі попри календарську й інсератову часть, знайдете обширну літературу часть п. з. Український Альманах, уложений відомим письменником Антоном Крушельницьким.

Календар замість як звичайно 160 сторін, має:

540 сторін друку вел. вісімки і замість 10 зол. коштує лише 3 зол. а з пересилкою 3.50 зол.

Народнього Календаря

»ТРЕМБІТА«,

на 1926 рік

жадайте по всіх книгарнях, або замовляйте на адресу:

В-во »ТРЕМБІТА« Коломия, ул. Собіського ч. 7.

Відпродавцям значний % опушту!

Уже появився
Великий Народний Ілюстрований Календар

„ПРОСВІТИ“

на рік 1926.

Він обнімає 20 аркушів друку і багато актуальних ілюстрацій. Трибарвна окладинка з гербами галицьких міст, роботи графіка

П. Ковжуна.

Ціни примірника:

5 зл. 50 сот.

При висілці за посліплатою:

6 зл. 50 сот.

Для звичайних членів

„ПРОСВІТИ“,

опуск 25%

Замовляти й гроші пересилати на адресу:

Товариство „ПРОСВІТА“ Львів, Ринок, 10.

Перший Український Склад
Забавок

„Союзний Базар“

Львів, ул. Руська, ч. 20.

є найдешевшим джерелом для заупу всякого рода забавок для дітей

На складі є великий вибір: ляльок, паяциків, конів на бігунах, мячів, трубок, таракавок, візків, роверів, кімнатних гоїданок і всяке инше приладе. Найріжніші гри товариські, доміно, варцаби, шахи, »ма-джонг« і т. и.

Для захооронок: Витинанки до складання й прилади для фреблівських садків. Спеціальною фірми — є ріжноколірові відбиванки у кількадесяти відмінах. **ЖАДАЙТЕ ОФЕРТ І ЦІННИКІВ!**

Кожний батько-Українець і мати-Українка повинні всякі дарунки для дітей на »св. Миколая« або на »Ялинку« купувати виключно

„СОЮЗНИМ БАЗАРІ“
Львів, ул. Руська, 20.

Перворядна у Львові кра-
вецька майстерня, знана
перед війною під фірмою

БРАВН

тепер

На рати! „**DRESSING**“ На рати!

Львів, ул. Сикстуска 3.

повідомляє своїх клієнтів з провін-
ції, що назад отворила свою робіт-
ню під мистецькою управою фаховців.

На складі має краєві й загранич-
ні сукна, з яких виконує замовлення
після вимогів найновішої моди та
добирає як найкрасші фасони.

Готова конфекція мужеська, жіно-
ча й дитяча з власної робітні є на
складі в дуже великім виборі.

**Сплати в догідних ратах
після умови.**

„НОВИЙ ЧАС“

ілюстрований

політично-господарський часопис
Є НАЙКРАСШОЮ І НАЙБІЛЬШЕ
ПОЧИТНОЮ ГАЗЕТОЮ У НАС
ПІД ТЕПЕРІШНЮ ХВИЛЮ

Виходить 2 рази в тиждень.

Ні в одній українській хаті не по-
винно бракувати сего часопису.

Умови передплати:

місячно 2 зол. — гр.
квартально 5 » 50 »

Для заграниці 5 доларів на рік.

Оказові числа даром.

Передплату слати на адресу:

„Новий Час“

Львів, ул. Руська, ч. 18.

чековеkonto в П. К. О, ч. 152.604.

**Найбільше в краю заведенне
для виробу друкарських клішів**

фірми:

ВАСИЛЬ ГОТРА

Львів, ул. Сикстуська, ч. 10

виконує по найдешевших цінах: кліші черткові, сіткові і мно-
гобарвні та репродукції старих образів і штихів. Приймає
замовлення на всякого рода рисунки рекламіві, заголовки
до листів, наліпки, „Exlibris u“, окладинки, цінники і пр.

Роботу виконують перворядні сили під мистецькою ору-
дою фахового управителя.

Всім українським накладчикам і видавництвам поручає-
мо сю фірму, як найсоліднішу.

Пишіть по оферти!

„СВІТ ДИТИНИ“

ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

ВИХОДИТЬ

РАЗ У МІСЯЦЬ КОЖДОГО 15-го

В ОБЕМІ 2-х АРКУШІВ ДРУКУ

ПІД РЕДАКЦІЄЮ

МИХАЙЛА ТАРАНЬКА.

**СПІВРОБІТНИЦТВО ДЛЯ „СВІТА ДИТИНИ“ ПРИОБИЦЯЛИ
ОТСІ УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ Й МИСТЦІ:**

Бачинський Леонід, Білоусенко Олександр, Блажкевич Іванна, Вовк Юрій, Гнатюк Володимир, Завадович Роман, Заклинський Богдан, Королів-Старий Василь, Кокольський Микола, Ковжун Павло, Котович Анатоль, Куликівна Софія, Кульчицька Олена, Лакуста Святослав, Лотоцький Антін, Лотоцький Михайло, Манастирський Антін, Мандюкова Ярослава, Д-р Маковей Осип, Магир Микита, Олесь Олександр, Підгірянка Марійка, Подушко Зиновій, Радзикевич Володимир, Софронів Василь, Цегельська Олена, Хронович Володимир, Черкасенко Спірідіон і Яремова Слава.

Цілорічна передплата „Світа Дитини“ виносить:

для Краю 6 золотих

для Чехословаччини . . . 45 кор. чеських

для Америки й Канади . . 1½ долара.

Поодинокі число коштує 50 грошів.

Адреса Редакції й Адміністрації:

Львів, ул. Зіморовича, ч. 3.

НАКОБДНЯ

МЕЖАЧКА
ТАРАНЬКА

СВІТ ДІТЯТИ

Ілюстрований журнал для дітей

ПАДЛО

КОЖУН

„СВІТ ДИТИНИ“

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ.

РІЧНИК VI.

ЛИСТОПАД 1925.

ЧИСЛО 11.

ЗМІСТ:

1. <i>С. М. Дорошук:</i> До науки	321
2. <i>Л. Сохочевська:</i> Сашко	322
3. <i>Сильвестер Калинець:</i> Хитрий Циган	325
4. <i>Г. С-люк:</i> Талалай-невгомонний	326
5. <i>В. К.:</i> Історія годинника	327
6. Юрчикова перемога	334
7. <i>Роман Барилляк:</i> Малий чарівник	334
8. <i>Г. С.:</i> Боже дитя	335
9. <i>А. Ч.:</i> Смерть і похорон шпачка	336
10. <i>Шарль Перро:</i> Мізинчик	337
11. <i>М. Рубзкин:</i> Як звірята працюють та добувають собі їду.	343
12. Рим і дрібнички	347
13. <i>Г. С.:</i> Коник-горбунік	348
14. <i>Г. С-лов:</i> Чорний дятел	348
15. <i>Г. С-люк:</i> Зайці-герої	349
16. <i>Анатоль Котович:</i> Всячина	350

Окладинка і графічні прикраси роботи Лавла Ковжуна.

Виготовлена в друкарні ОО. Василіян у Жовкві.

Найбільше в краю заведенне
для виробу друкарських клішів

фірми:

„ГОТРА“

Львів, ул. Сикстуська, ч. 10

виконує по найдешевших цінах: кліші черткові, сіткові і многобарвні та репродукції старих образів і штихів. Приймає замовлення на всякого рода рисунки рекламові, заголовки до листів, наліпки „Exlibris-и“, окладинки, цінники і пр.

Роботу виконують перворядні сили під мистецькою орудою фахового управителя.

Всім українським накладчикам і видавництвам поручаємо сю фірму, як найсоліднішу.

Пишіть по оферти!

„СВІТ“

НОВИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ, ВИХОДИТЬ У ЛЬВОВІ З ПОЧАТКОМ КВІТНЯ 1925.

Журнал видається на зразок заграничних того роду видань, яких у нас досі нема.

Піврічна передплата виносить 9 з., чвертьрічна 4:50 зол. Для Америки і заграниці 2 долари на рік.

Оказові числа висилається на жадання.

Адреса:

»Світ«, Львів, ул. Руська, ч. 3.

(»Swit«, Lwiw, Lemberg«
Руська, 3).

Перший Український Склад
Забавок

„Союзний Базар“

Львів, ул. Руська, ч. 20.

Є найдешевшим джерелом для заupu всякого рода забавок для дітей.

На складі є великий вибір: ляльок, паяциків, конів на бігунах, мячів, трубок, таракхавок, візків, роверів, кімнатних гойданок і всяке инше приладе. Найріжніші три товариські, доміно, варцаби, шахи, «ма-джонг» і т. и.

Для захоронок: Витинанки до складання й прилади для фреблівських садків. Спеціальністю фірми — є різноколірові відбиванки у кількадесяти відмінах.

ЖАДАЙТЕ ОФЕРТ І ЦІННИКІВ!

Кожний батько-Українець і мати-Українка повинні всякі дарунки для дітей на «св. Миколая» або на «Ялинку» купувати виключно

в

„СОЮЗНИМ БАЗАРИ“
Львів, ул. Руська, 20.

Товариство «Просвіта» у Львові розписує передплату на 3 журнали:

1) „НАРОДНЯ ПРОСВІТА“

ФАХОВИЙ ОСВІТНИЙ ОРГАН.

Виходить раз на місяць (з виїмком липня і серпня).

Передплата виносить на рік 4 золоті.

2) „БІБЛІОТЕЧНИЙ ПОРАДНИК“

в якому найдуть місце відповідно впорядковані голоси і оцінка про поодинокі видання книжок, брошур та журналів. Дотикатиме се як найновіших книжок, так і всіх сих видань, котрі вийшли давніше і ще легко їх набути в книгарській продажі.

Виходитиме що 3 місяці один випуск.

Передплата річно за 4 випуски 2 зол.

3) „АМАТОРСЬКИЙ ТЕАТР“

Буде се poradnik для читальняних віділів, провідників, режисерів та членів аматорських гуртків.

Виходитиме 4 рази на рік.

Передплата на „Аматорський Театр“ — 2 зол.

Всі три часописи коштують на рік 8 зол. Для Америки 2 долляри. Для інших країв рівновартість двох доларів.

Передплату посилати чеком ч. 143.049 через П. К. О. в Варшаві, або переказом на адресу: Товариство „Просвіта“, Львів, Ринок ч. 10. з допискою на котрий часопис, або на всі разом. Гроші з закордову присилати в грошових листах або в реджістрованих листах.

ЛЮБИ ДІТОЧКИ!

Просьть своїх родичів, щоби купували вам цукорки, лише з української фабрики

„ФОРТУНА НОВА“.

Жадайте цукорків сеї фабрики по всіх skleпах у Львові і в краю.

Головний склад і sklep находиться у Львові, ул. Руська, ч. 1.

„НОВИЙ ЧАС“

ілюстрований

політично-господарський часопис Є НАЙКРАСШОЮ І НАЙБІЛЬШЕ ПОЧИТНОЮ ГАЗЕТОЮ У НАС ПІД ТЕПЕРІШНЮ ХВИЛЮ

Виходить 2 рази в тиждень.

Ні в одній українській хаті не повинно бракувати сего часопису.

Умови передплати:

місячно 2 зол. — гр.

квартально 5 » 50 »

Для заграници 5 доларів на рік.

Оказові числа даром.

Передплату слати на адресу:

„Новий Час“

Львів, ул. Руська, ч. 18.

чекове конто в П. К. О, ч. 152.604.

СВІТ ДИТИНИ

До науки!

До школи, до школи,
Гей рідні соколи,
Молодість не жде;
Що тепер посієм,
В літах, як дозрієм —
Збирати будем.

А праця єдина
Марно не загине,
Щастє принесе,
Засвітить сонечко
В наше віконечко,
Лиш учімся все!

Віннігер.

Гей вчіться, любенькі,
Що дня лиш пильненько,
З вас люди будуть:
До школи вчащайте,
Знання добувайте —
Хвилини ж не ждуть.

До школи, до школи,
Гей рідні соколи,
Молодість не жде;
Що тепер посієм,
В літах, як дозрієм —
Збирати будем!

С. М. Дорошук.

САШКО.

Давно вже Сашко збирає гроші, щоби поїхати з батьком до міста та купити собі гарних українських книжечок. Як тільки випросить Сашко у батька або в бабусі яку копійчину на гостинці, то береже її й ховає в невеличкий капшучок, що завжди носив на шії. Інші хлопці, було, складаються, понакупувають усяких ласощів, а дехто, коли надійшла зима, то й совги собі придбав, хоч звичайно старенькі, з иржою, але ж із криці і на обидві ноги. Подивиться Сашко, як хлопці ласують над гостинцями, або ховзаються на совгах по леду, та й йому забажається до них пристати, так мов щось і тягне до капшучка, та згадає про гарні книжечки і побіжить геть від ласунів ховзатися по леду без совгів.

Давнійше Сашко не цікавився книжками. Взяв колись кілька книжечок в учителя, подивився на малюнки, попробував і читати, та мало що зрозумів і незабаром відніс їх назад.

Зацікавився Сашко книжечками тільки від того часу, як дядько Микола подарував йому книжечку — „Байки“ Глібова.

Ой, що ж то за книжечка була! І про віщо тільки там не писалося!.. І про людей, і про звірів, і про всячину, — та все так гарно та зрозуміло, що Сашко кілька разів її всю перечитав. Читає Сашко і аж радіє, аж усміхається, — бо про все написано рідною мовою, тією самою мовою, що говорять і батько й бабуся й покійниця мати говорили.

Ну, така ж гарна, що хоч малій дитині читай, то й вона, здається, про все зрозуміє.

Від того часу Сашко дуже полюбив українські книжки і мабуть чи не що дня бігав до дядька Миколи, щоб випрохати в нього до читання хоч маленьку книжечку. Сашків дядько Микола не дуже давно повернувся на село і почав столярувати. Коли він був ще хлопцем і скінчив школу, то батько відвіз його до міста і віддав у столярню до вчиття. Пробув він там пять літ, та й повернувся отсе

на село розумним парубком і добрим столярем. Привіз дядько Микола з собою багато всяких книжечок і часто давав Сашкові маленькі й величенькі, та все такі гарні, що коли почне Сашко у голос читати, то не тільки що бабуся та батько слухають, а навіть маленька його сестричка Гануся покине бавитися у іграшки, та й собі почне прислухатися до читання.

Бувало инколи й так: прийде Сашко до дядька Миколи за книжечками, а той покине стругати дошку, відшукає яку навчаючу книжечку та й почне сам читати, а Сашко сидить та слухає. Почитає дядько трохи, — зупиниться і почне поясняти Сашкові та розказувати про те, від чого буває грім та блискавка, звідкіля дощ береться і т. и. А то дядько Микола струже собі, або довбає і в той же час розповідає Сашкові про те, як книжки друкують, де їх продають, яка з них людям велика користь і т. и. Багато дечого дізнався Сашко від свого дядька і так до нього звик, що й дня не висидить дома: хоч на хвилинку, а забіжить до нього в столярню, щоб розказати про те, що в той день робилось у школі, чого їх навчив учитель і про що цікаве він прочитав у дядьковій книжечці.

Та не довго бігав до дядька Сашко. Якось у ночі наїхала в село поліція, забрала у дядька Миколи книжки і його самого заарештувала. Звістка про заарештування дядька дуже вразила Сашка і він з тиждень ходив мов сам не свій. Він знав, що дядько не зробив нічого поганого і все сподівався, що ось-ось його повернуть назад, що заарештування його було якоюсь помилкою.

В якийсь час Сашків батько був у місті і довідався, що Миколу заслано на Сибір. Стратив тоді Сашко надію побачити скоро дядька Миколу і почав складати копійчку до копійчки, щоби купити книжечок. Назбирав він так не мало, аж цілого коповика. А яким же гарним видавався Сашкові той коповик! Срібний та блискучий, аж сяє...

— Мабуть багато дадуть за нього книжок, — думав собі Сашко. — Ото читатиму тоді до схочу, ще й товаришови Дмитрови дам почитати; він теж до книжок впадає, та в нього не бува ніколи й копійчини: — батько не рідний,

та ще й сердитий, то звідкіля вже там візьмуться ті гроші.

Списав Сашко на папірець усі ті найцікавіші книжки, що чув від дядька Миколи, та якось під мясницю, коли батько зібрався їхати до міста, він і собі до нього примостився. Всю дорогу Сашко тільки й мріяв про книжки...

На диво гарним та величним видавалося Сашкови місто. Великі крамниці зі штучними дверима та вікнами мали такий поважний вигляд, що Сашко ніяк не зважувався увійти в них, щоб купити книжок, хоч і бачив, виставлені у вікнах і ті книжки, що йому хотілося добути.

— Се мабуть книгарня для панів, то й книжки тут дорогі, — думав собі Сашко.

Постояв, постояв він коло вікон, та й пішов по місті шукати иншої книгарні. На розі якоїсь улиці, біля величезного будинку, що, здається, підіймався у гору аж до самісенького неба, Сашко зупинився. Він пильно став дивлятися поперед себе; та він дивився не на чудові зеркальні вікна великого будинку, не на штучні цяцьки, повиставлювані у вікнах розкішних крамниць; ні, він задивився на живу, незнайому йому, картину: кілька поліцаїв із голими шаблоками на плечах, — вели кудись закованих у кайдани вязнів. Найпаче задивився Сашко на молодого парубка, що не вважаючи на зиму, був у драних черевиках на босоніж і в драненькій одежині. Сашкови здавалося, що вязень дуже подібний до дядька Миколи. Вязень мабуть дуже змерз, бо руки й обличчя його мали якийсь аж зеленкуватий кольор. Ступав він не швидко, з якоюсь обережністю, мов боячись уразити ногу. Коли Сашко придивився до його ніг, то побачив, що черевики його що ступня хляпали і мабуть терли ноги, бо висше пят виступала кров і каплями спадала з черевиків на шлях.

Сашко не зводив очий з молодого вязня. Сам, не знаючи чого, він уже йшов за ним, і дивився на його убоге убрання і думав: що з ним буде, коли й його зашлють у холодну країну? Замерзне... в дорозі замерзне. Йому було так жалко вязня, так жалко, мов би се був сам дядько Микола. Хотілось допомогти, але чим?... Миттю Сашко вихватив ізза пазухи капшучок, підскочив до вязня і ткнув йому в руку коповика.

— Купиш собі панчохи, — тихенько мовив він і прожогом побіг назад, чуючи, як у слід йому закричав шось поліцей— і заховався за возами сіна, що зупинилися серед улиці.

На очах у Сашка стояли сльози, але він усміхався, серце радісно тіпалося...

Сашка відшукав батька і нічого йому не кажучи про те, що трапилось, якось несміло запитав: Чи скоро, тату, будемо їхати до дому?

— А ти-ж купив собі книжечок?

Сашко спершу помовчав, бо не знав, що сказати, але потім набрався смілости і голосно проговорив:

— Ні, не купив! У мене нема гроший.

— Може загубив?

Сашко знов помовчав якийсь час, а потім почав розповідати батькови про те, куди подів гроші. Батько мовчки сягнув у гаманець, витяг і дав Сашкови:

— Добре в тебе серце, сину! Будь завжди таким, то й тобі люди допомагатимуть. Піди-ж, купи собі книжечку.

Сашко миттю зірвався з місця й побіг радіючи до книгарні.

Л. Сохачевська.

Сильвестр Калинець.

Хитрий Циган.

Циган раз украв конину
Тай тікав що сили,
Пастухів кілька забігло,
Цигана зловили.

Як зловили та повели
Цигана до віта,
Щоб вкарати за злодійство
Того пройдисвіта.

— «А ти, Цигане ледащо!
Віт начав картати;
Ти йдеш красти, а не хочеш
Чесно працювати?»

Циган зложився невинно:

— Я ніщо не знаю,

Бігме, коня не украв я, —
Бачте — присягаю.

Аби дух в млині заперся,
Щоб клевець зламався,
Та щоби я вчорашної
Днини не діждався!»

— «Но, а якже-ж — віт питає —
В тебе кінь узявся?»

— «Як то я на нім узявся,
Я сам здивувався.

Іду, бачите, до міста
На ярмарок нині
Через поле, а там коні
Паслись в конюшині.

І тут як не сполошуться,
Тай всі до дороги,
Сей кінь пустився за мною,
А я далій в ноги.

Як дігнав, мені між ноги
Впхав голову свою,
І так викинув на себе
І тікав зі мною.

А ті парібки спинили,
Дай їм царство, Боже!
Як би не вони, пожив би
Я і смерти може!»

Віт був навіть вже повірив,
Присяжний Теречка
Каже: — «Добре! ну а звідкіль
Взялася уздечка?»

— «Мені звідки тут уздечка,
Дивно і самому,
Вже з уздечкою кінь мусів
Вийти в поле з дому».

-- «Ага, ти туди заходиш,
Крутиш, бісів сину!»
Положили Циганиська
Й дали десять в спину.

Талалай-невгомонний.

(Казка-загадка).

Жив та був Талалай в своєму теремі, за білими ворітьми... Сам він маленький, кругленький та меткий такий, що хвиляки спокійно на одному місці не всидить... Все то йому не вигідно одному в теремі сидіти: і темно, і во-гко й скучно... Ах, як скучно!.. От бувало з ранку й до вечера все Талалай лепече не знати що... Полепече, полепече, та ще й за ворота вигляне... Настала обідня пора, Талалай лизьне — що солодше та смачнійше, а від другого відмовляється, капризнить, нічого їсти не хоче...

Іншим разом і бешкетував Талалай. Бувало висунеться з за воріт і дразнить прохожих. Тільки раз случилася біда; висунувся він за ворота, дразниться, — а ворота стук; притиснули Талалаєви голову.

От то було боляче!.. Як він плакав, плакав, сумував, сумував:

— Ніколи, — говорить, за ворота висуватися та чесний народ дразнити не буду!.. Ні, вже, годі!.. Бо й дійсно, ліпше то буде...

Подумай та погадай, хто такий Талалай? А не додумаєшся, — відкрий свої уста, темний теремок, що за білими ворітьми — зубами, там Талалай — лепетун і живе, про якого загадку зложили: „За білими ворітьми Талалай живе“.

З рос. мови переклав Г. С—люк.

Історія годинника.

По періодичних явищах природи пізнавали люди в давнину час. Наприклад регулярні повені Нілю давали Єгиптянам міру часу і дуже певну. А Індіяне ще й тепер рахують свій вік пережитими зимами, як ми колись літами. Люди вже від давних часів навчилися пізнавати час, досліджуючи рух небесних тіл.

Так повстав місячний рік, що складався з дванайцяти місяців. Пізніше після довгих спостережень над рухом сонця та зір вираховано соняшний рік — 365 днів. Незабаром з'явилася потреба поділити день на дрібніші частини. І так за допомогою соняшного обеліска поділили добу на 24 години. Але коли небо захмарювалося, обеліск став непридатний і тому винайдено прилади з водою, що показували час незалежно від погоди. Ріжнومانітні форми, від простої миски аж до хитро придуманих єгипетських годинників, служили довгий час для цієї мети. Але всеж перевіряли їх за допомогою сонячного обеліска. Дуже складні водяні годинники робили Араби. Каліф Гарун-аль-рашід подарував 807-го р. Карлу Великому один із витворів цього мистецтва, з рухливими фігурками та приладом, що вибирав години великим дзвоном. Поруч із водяними годинниками користувалися за-для міряння часу ще й огнем. Один із перших користувався 815 р. свічковими годинниками Альфред Великий, король Англії. Аж до пізнього середовіччя вживали таких годинників, або олійних каганців, навіть при астрономічних дослідках.

Огняні годинники служили одночасно і для освітлення. На площах та улицах ставили для загального ужитку великі соняшні та водяні годинники. Були також малі соняшні годинники, які можна було носити в кишені. (Докладнійше про се при малюнках). Користувалися також пісковими годинниками.

Перші годинники з коліщатками та тягарями, яких винахідця ми не знаємо, були широко розповсюджені по церквах та баштах Англії та Італії. В XV та XVI столітті повстали ті знамениті мистецькі годинники, що й те-

пер не мають рівних. Вони показували: Шляхи небесних тіл, сцени з біблійної історії, випадки з життя королів та події з життя славних людей. Все те в супроводі співу та музики. Один із найкрасших таких годинників є в штрасбургському соборі. У Празі є також подібний годинник, уміщений на башті мійської радниці, з дванацятьма апостолами, благословляючими народ, із смертю, чортом та півнем, котрий виспівує години.

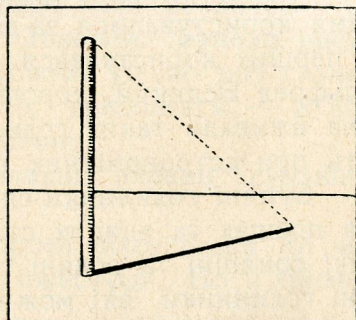
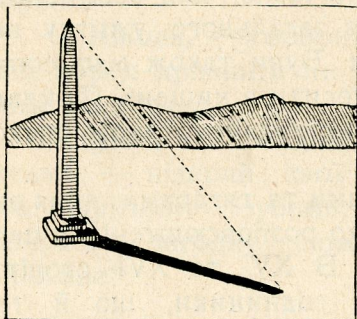
Сі годинники є незрівняні своїм мистецьким виконанням, але що до точности, то годинники вагальні, якорні, пружинні та регуляторні, далеко перевищують їх. Тепер за мало поділу доби на години і тому поділено годину на хвилини, а хвилини на секунди.

В найнсвійшому часі зроблено так звані прецизійні годинники та хронометри, де секунда ділиться на такі дрібні частини, яких ми собі навіть не можемо уявити. Сі прилади дали можливість переведення точних математичних дослідів, що відкрили людству тайни всесвіта.

Потрійний є крок часу:
Помалу наближається майбутнє,
Блискавицею пролітає „тепер“,
Од віку і по вік тихо стоїть минуле.

Образки до історії годинника.

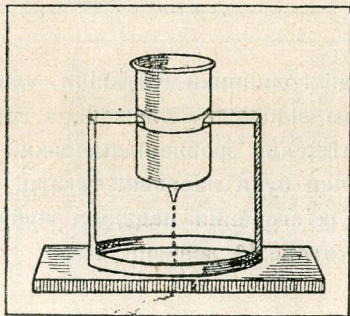
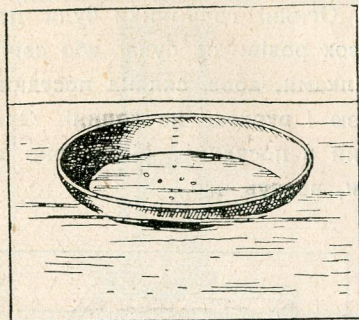
1. Найпростішим годинником може бути кілок, забитий в землю. По довжині і напрямку тіни можна пізнавати час.

2. Старі народи пізнавали час по обеліску. Найстарші обеліски були відомі в Китаю, пр. у 1100 р. перед Р. Х.

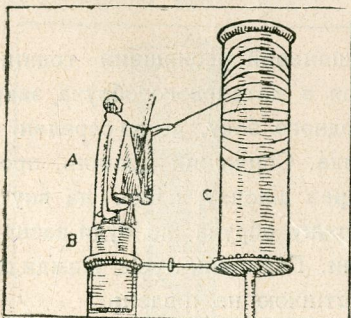
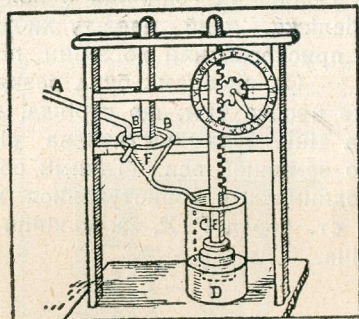
Цар Юдеї Агае збудував великий обеліск у 730 році. Також уживали Єгиптяне та давні народи Мексика, переважно Ацтеки, обелісків.

3. Найпростішими водяними годинниками була посудина з діркою в дні, що ставилася на воду. Вона мала в середині скалю з поділками. Час, якого потребує вода, щоби натекти до посудини, є завжди той самий.

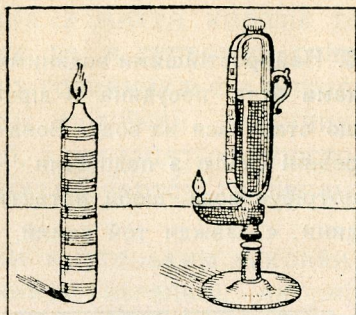
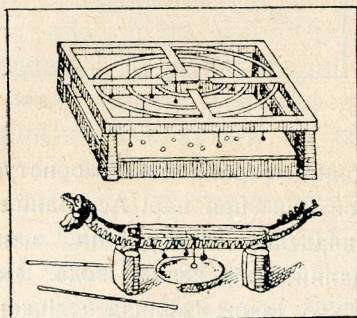
4. Подібними годинниками користувалися Асирійці при царі Асурбаніпалі. Вони складалися з посудини, з якої через малий отвір капала вода. В середині була також скаля з поділками.

5. Значно докладніший був відомий у 300 році перед Р. Х. єгипетський годинник. У ньому протікає вода через рурку *A* та лійку *B* у валець *C*. Поплавець *D* піднімає стержень *E*, що порушує своїми зубчиками коліщатко зі стрілкою, яка показує години.

6. Так само працював другий годинник, де замість стержня з плавцем, стояла фігурка *A*, що показувала паличкою на вальці час. Крім того вона порушувала валець відповідно до пори року так, що зимою були години коротші, ніж літом. Ся фігурка ще й тепер працює.

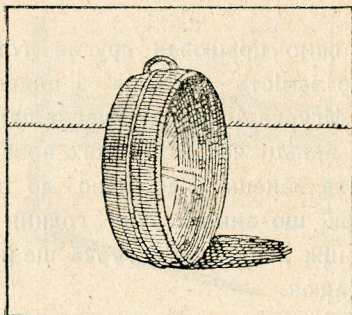
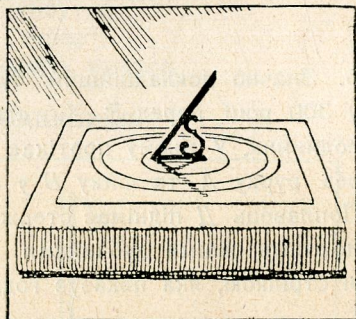
7. Огняні годинники були переважно двох родів; се була або свічка з поділками, абож скляна посудина зі скалею і руркою на долині. Олій, налитий в посудину, рівномірно вигоряючи, вказув час.

8. Огняні годинники Китайців уявляли собою відповідно уложені, з горючого матеріялу зроблені, палочки. На ті палочки були навішені тягарці, що по мірі їх згорання падали і відбивали на металевій дощечці час.

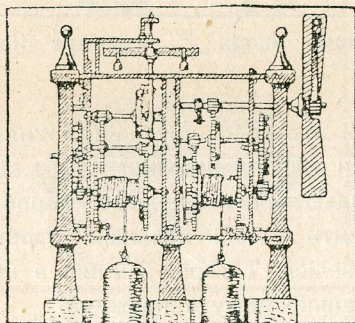
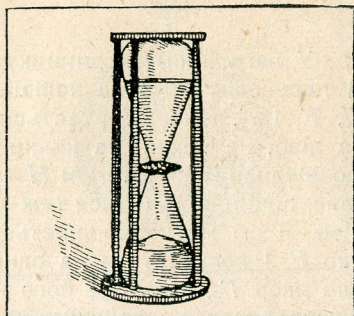
9. Соняшний годинник є поліпшенням обеліска, який має ту хибу, що не є пристосований до зміни пори року.

Ся проблема була розвязана дуже просто тим, що стрілка, яка кидала тінь, була поставлена рівнобіжно до земляної осі. Такими соняшними годинниками користувалися люди від 5 ст. перед Р. Х. аж до кінця середньовіччя.

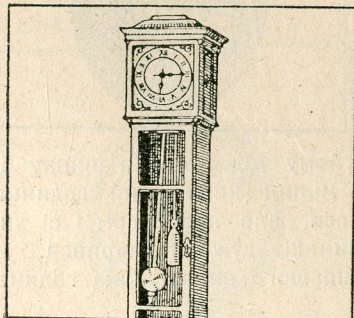
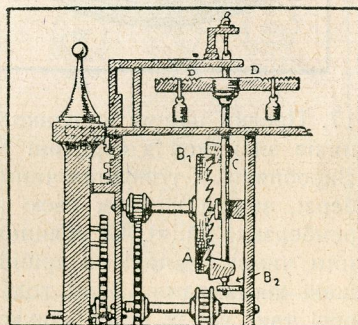
10. Кишеневий соняшний годинник складався з металевого обруча, закритого з одного боку, де по середині була дірочка. Соняшний промінь, проходячи через дірочку, падав на внутрішню сторону обруча, де були зазначені години. Годинник мусів завжди ставитися стінкою на південь.

11. Пісковий годинник складався з двох посудин, уложених шийками до себе. Пісок пересипався з верхньої до нижньої; коли він весь пересипався, перевертали посудину, і так далі. Пісок пересипався дуже помалу, бо дірочка, що сполучувала обидві посудини, була дуже мала.

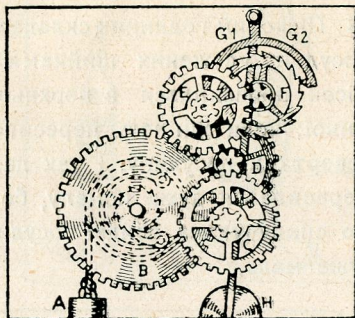
12. Годинники з тягарцями та коліщатками почали своє існування у XIV ст., і скоро витиснули всі інші годинники. На кінці мотузка, накрученого на вальці, висів тягарець, що своєю вагою примушував валець обертатися разом з усіма звязаними з ним коліщатками і стрілкою. Один із перших таких годинників був 1370 р. уміщений у Паризькій замковій башті. Він ухвалив тоді за чудо.

13. Щоб тягар спускався додолу помалу, улаштовувався регулятор. Коліщатко *A* зачеплювало раз по раз лапку *B*, або *B₂* осі *C*, і повертало туди й назад колесо *D*, що було обтяжене двома тягарцями. Так ставав рух механізму рівномірним.

14. XVII століття принесло два нові удіпшення: Якор із вагалом. Через те, що час, якого потрібує вагало на одно колибнення, є завжди той самий, стали користуватися ним, як регулятором.

15. У вагальному годиннику тягарець *A* переносить рух на коліщатка: *B*, *C*, *D*, *E*, і *F*, що обертається з права на ліво, натискає на кінець якоря *G*, що з'єднаний з вагалом *H* так, що вагало починає рухатися теж з права на ліво. В сю мить звільняється коліщатко *F* і посувається на один зубець, але якорь *G*₂, затримує його знов і примушує вагало повернутися назад. Тимчасом коліщатко *F* знову звільняється, пропускає ще один зубець, а кінець якоря *G* затримує його знов, і т. д.

16. Малі настільні пружинні годинники повстали вже наприкінці XV ст. Вони складаються з бронзової коробки, що містить у собі механізм, зроблений із заліза. Тягарці заміняє в ньому спіральна зігнута пружина.

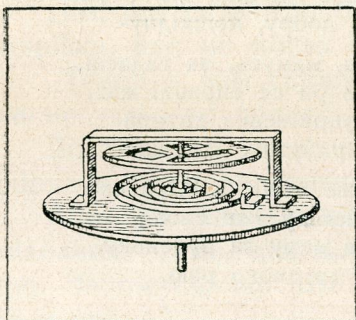
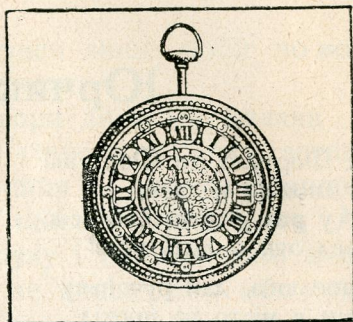
17. Предки наших кишенькових годинників з'явилися в середині XVI-ого ст. Виробляли їх головним чином у Ниренберзі, звідти дістали свою назву (Ниренберзькі яйця). Сі годинники головним чином золоті та срібні, прикрашені діамантами, були тоді дуже дорогі так, що їх мали тільки магнати. Видумав ті годинники Петро Генляйн, що жив 1480 - 1542 р. р. в Ниренберзі. У 1500 році він почав конструувати ці годинники.

Розказують, що ця ідея прийшла йому тоді, коли в шинку при склянці пива господар показав йому малий кишеньковий годинник. Правда сей годинник іноді ще зупинявся, але незабаром і ці хити зникли так, що пізніше виробів цих годинників дуже поширився.

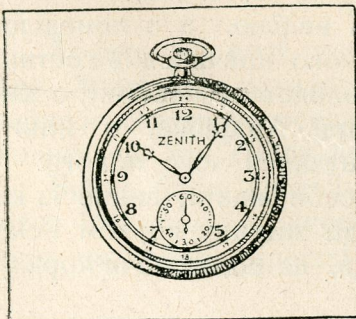
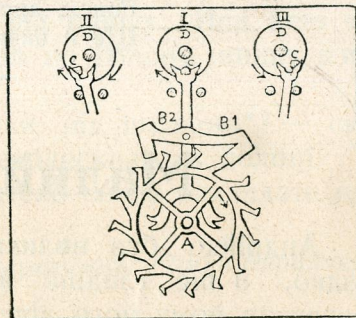
Петра Генляйна вважають за найбільшого винахідника годинкової промисловості.

18. Досі вживався регулятор, показаний на мал. 13. Після винаходу пружинного регулятора годинники значно поліпшилися. Один із перших майстрів, що робив такі годинники, був Даніель Еріхгард із Лясень (Нюшатель). Він вважався основателем славного швейцарського годинникарства.

19. Сей новий регулятор складався із спіральної пружини і колеса. Один кінець цієї пружини був прикріплений нерухомо, а другий до осі коліщатка. Коли повернути його так, щоб натягнути пружину і відпустити, то пружина розвертаючись, завдяки енергії колеса, перейде своє попереднє положення й муситиме повертатися знов назад. Колибання сі будуть завжди однакові так, що ся пружина замінить з успіхом вагало.

20. Подібно, як у вагальному годиннику натискують зубці колеса A на кінець якоря B_2 , що зачіплює кінчик C , накручує »непокій« D на ліво, натягує через се спіральну пружину і одночасно примушує кінець якоря B_2 затримати зубчик колеса S , накручує »непокій« зараз на право і одночасно відпускає кінчик C , який затримував кінець якоря B_2 . Коліщатко робиться на мить вільне, один зубчик проскакує, але зараз же затримує коліщатко A , кінець якоря B_1 і т. д.

21. Новітний кишеньковий годинник зроблений на тих самих основах, але всі нові винаходи та удіпшення він вміщає. Ключ, яким заводили його, тепер відкинуто, і зроблено заводне коліщатко (ремонтур).

Егеж, теперішній годинник є малим чудом конструкцією та механізмом, який завдячує своє повстанню тисялітній праці людського розуму.

З німецької мови переклав В. К.

Юрчикова побіда.

„Ах Фортуна, та Фортуна!
Мні спокою не дає,
Раз-у раз у ночі сниться,
Перед очі в день стає!

Мамо люба, дай рученьку
Ходім в місто на прохід
І на Руську до Фортуни
Поступімо мимохіть.

Там Одарки і Оксани
І Маринки і Степани,
Рокси, дрожи та ландринки,
Ще й начиняні малинки.

Кажеш, що не по дорозі
І не маєш ти часу
І що купиш в іншому склепі
Чоколядну ковбасу.

Ох ні, мамо! Чи ж не тямиш
Як то хворів твій пестій,
Бо болів в нього животик,
Як чужий цукорок з'їв?

Та-ж усі чужі цукорки
Мають в собі фарбу злу,
А лиш в фабриці „Фортуна“
Дають добру, нешкідну-

А втім, мамусь, як гадаєш.
Не був би се справді жах,
Щоб українська дитина
Брала у чужих склепах?“

Йде вже мама, а Юрасик
Взяв побіду вже свою,
Вхопив маму за рученьку,
Тягне до свого раю.

І вертають усміхнені,
Бо в Юрчика у кишені
Рокси, дрожи та ландринки,
Ще й начиняні малинки.

Малий чарівник.

Андрійко був великий збиточник. Наука йшла йому гладко, а ще гладше йшли в голову всякі штучки, які показував йому його дідусь. Тими штучками розвеселявав своїх товаришів і удавав перед ними чарівника.

Звичайно ходив по дідуся в неділю, а в понеділок хвалився перед товаришами тим, чого навчився в гостині.

Ледви перезвонив звінок на найдовшу перерву, а вже збіглися і обступили гурмою хлопці Андрійка, а навіть сам учитель питав, чи Андрійко навчився чого нового.

Андрійко не давав довго на себе ждати, виняв із кишені фляшину, наповнену водою та заткану корком і сказав: „З тої флящини напюся води, не відтикаючи корка“.

Всі заперечили. Збиточник усміхнувся лише, побіг по воду до керниці і приніс трошки в горняти.

Тепер обернув флящину до гори дном та наляв до заглиблення в дні трошки води з горнятка. Серед загального сміху випив воду із заглиблення — отже з флящини.

„Зачекайте, скажу вам ще щось — продовжав Андрійко“. Вчора взяв дідусь мою руку і вложив мені в неї щось, що бачили всі, а тільки я не видів, хоч мав отворені очі“.

„Гм, що се могло би бути?“ — задумалися товариші Андрійка, але не могли сього відгадати.

„Тепер я вам скажу. Дідусь вложив мені в руку моє власне ухо і то праве“.

Всі ученики засміялися голосно, а один кликнув: „Було відірвати ухо і подивитися“.

Андрійко показав нову штучку, щоби з нього не на-сміхалися: „Ось дивіть. Сей кусок булки накрито шапкою. Заложуся, що зїм ту булку, а все таки вона буде під шапкою“.

Хлопці не вірили.

Андрій вложив кусок булки під шапку. Над нею за-бурмотів: „Чари, мари фук!“ убрав на голову шапку, а потім зїв його.

„Чи ж не є той кусничок булки під шапкою?“ — сказав малий чарівник. — Ученики заплескали в долоні. Та нагло зазвонив звінок, а пан учитель зачав викладати про минувшину Рідного Краю.

З чеської мови переложив: *Роман Баріляк*.

Боже дитя.

(Казка загадка).

Ходить по полі широкім боже дитя гарне, румяне, ясне. Ходить, до кожного стрічного усміхається і від тої усмішки кожному весело робиться... Набіжить хмара, дитя сховається, так хмара й та з горя розплачеться.

Вийде боже дитя рано-ранесенько гуляти, всім ласка божя. Погляне на дерева — дерева розвиваються; по-гляне на квітки, красші від давніших квіток „стануть...“

По зеленій ниві перейде, всю золотом червоним обведе... Йде по воді, — не плюсне, по лісі йде, — не стукне, по соломі пробирається — не шелестить. На лице ясне глянути не можна, — осліпнеш... Нуж, діточки, хто вгадає, — по якім полю дитя боже гуляє, та як його зовуть?..

З рос. мови переклав Г. С.

Смерть і похорон шпачка.

(Байка).

- Хто вбив шпачка, шпачка в лісі? — А хто «амінь» відспівав,
— Я убив!« сказав воробчик, Як крук похорон справляв?
»В темнім лісі, над водою, — »Я,« сказав малий снігурчик,
Вбив я луком і стрілою.« »Був за дяка коло крука.«
- А хто бачив своїм оком,
Як вмер шпачок над потоком?
— »Я се бачила«, сказала
Мала мушка, що жужчала.
- А хто кров зібрав шпачка?
— »Я,« сказала срібна рибка,
»З нього кров текла в водичку,
Я підставила мисчинку.«
- Хто і чим накрив мертвого?
Відповів маленький жучок:
— »Я умив, я накрив!
Я що міг, те зробив!..
- А хто викопав могилу
Для мертвого пташка?
— »Я,« стара сова сказала,
»Рискалем весь час копала!«
- Хто відправив похорони?
— »Я,« сказав столітний крук,
Маю книжечку маленьку,
»Відчитав я все гарненько.«
- А хто свічку держав?
— А хто плакав за мертвим?
— »Я,« сказала дика качка,
Голосила — заводила —
Я була за шпачком плачка.«
- А хто псальми відспівав?
— »Я відспівав, соловейко,
Відспівав я їх раненько,
Заки сонечко зійшло.«
- Хто дзвонив за душу шпачка?
— »Я,« сказав великий рак,
Потягнув за шнур під дзвоном.
І занявся похороном...«

Свобідно з англ. мови переробив А. Ч.

Мізинчик.

(Казка).

Був собі раз рубач і рубачиха, що мали семеро дітей, а всі хлопці. Найстарший не мав ще десять літ, а найменший не мав сім. Люди дивувалися, що рубач має стільки дітей в такому не довгім часі по оженку та се його жінка була така скоро в роботі; вона мала їх по двоє на раз.

Рубачі були дуже бідні і їх діти заваджали їм, бо ще ніодно з них не могло заробити на життє. Найбільше журило їх, що найменший був дуже тендітний і мало що говорив. Вони приймали за глупоту те, що було ознакою його розуму. Хлопчина був дуже маленький і коли прийшов на світ, не був більший як палець, тому й звали його „Мізинчик“.

Се бідне дитя було болячкою хати й завжди з ним обходилися негідно. Тимчасом хлопчина був найліпший і найрозважнійший зі всіх своїх братів і хоча мало говорив, слухав багато.

Раз прийшли такі погані роки й голод став такий великий, що бідні люди постановили позбутися своїх дітей. Одного вечера, коли діти позасипляли і рубач сидів при огнищі зі своєю жінкою, сказав їй з серцем, стисненим із жалю:

— Ти бачиш, жінко, що ми не годні вижити своїх дітей, алеж-бо я й не міг би дивитися, як вони вмиратимуть із голоду перед моїми очима. Ось тому рішився я завести їх завтра на страчення до ліса. Се добре випаде, бо коли вони будуть бавитися вязанням хворосту, ми втечемо не завважені.

— Ах! — скричала рубачиха, — чи можеш ти сам вести тратити свої діти?

Її муж став представляти їй велику нужду, але вона не хотіла нічого слухати. Вона була убога, але була й матір'ю дітям. Та розваживши добре, який се буде біль, глядіти на діти, коли вмиратимуть із голоду, пристала й пішла плачучи спати.

Мізинчик чув усе, що вони говорили, укритий у своїм ліжечку, і хоч ляг спати, не засипляв цілу ніч, продумуючи над тим, що робити.

Раненько зірвався й пішов над берег потока. Там набирав повні кишені маленьких білих камінчиків і зараз повернув до хати. За хвилю вийшли всі в ліс, але мізинчик не відкривав нічого з того, що знав, своїм братам. Вони йшли таким густим лісом, що на десять кроків віддалі один другого зовсім не бачив. В кінці рубач почав рубати дерево, а діти збирати хворост, щоби з нього робити вязанки. Тоді батько й мати віддалилися незаметно, а далі й утекли малою крученою стежкою.

Коли діти побачили, що вони самі, почали кричати й плакати зі всієї сили. Тільки мізинчик був спокійний, знаючи добре, куди повертати до дому, бо йдучи сюди, кидав дорогою білі камінчики, які мав по кишенях. Він сказав дітям: Не бійтеся, братя; батько й мати полишили нас тут, але я заведу вас до хати: лише ходіть за мною.

Вони пішли за ним і мізинчик запровадив їх аж до хати тою самою дорогою, якою йшли в ліс. Діти не відважувалися одначе ще входити до хати, тільки пішли під двері, щоби послухати, що говорять їх батько й мати.

В хвилі, коли рубач і рубачиха повернули до себе, прислав їм дідич села десять талярів, які від давна був винен та яких вони вже зовсім не сподівалися. Се вратувало їм життя, бо бідні люди вмирали з голоду. Рубач післав зараз жінку до різні. А що вони вже давно їли, жінка купила три рази стільки мяса, скільки треба було на вечеру для двох осіб. Коли вже наситилися, рубачиха сказала: — О Боже! де то тепер наші бідні діти? Вони малиб з сього добрий пир, що нам осталося. Се ти, Василю, хотів їх стратити; я казала, що будемо сього жалувати. Що то вони роблять тепер у тім лісі? Мій Боже! певно вже зіли їх вовки! Ти дуже не людський, як можна тратити свої власні діти!“

Рубач почав нетерпеливитися, бо жінка сказала йому вже з двайцять разів, що він буде жалувати свого поступку. Він загрозив у кінци, що набє її, як що вона не мов-

чатиме і то не тому, щоби був гірший від жінки, тільки тому, що вона крутила йому голову. Чоловіки люблять жінок, що говорять добре, але їм дуже не подобається, як що вони се завсіди нагадують.

Рубачиха розплакалася дуже: О Боже! Де то тепер мої діти, мої бідні діти? Вона сказала се так голосно, що діти, які стояли під дверми, зачули її й крикнули всі разом: Ми тут! — Жінка полетіла скоренько відчинити двері й обіймаючи діти, промовила: — Якаж я рада, що вас знов бачу, мої дорогі діти! Ви певно помучені й голодні; а ти, Петрусю, який ти замурдзаний! Ходи, нехай обмию тебе“. — Петрусь був її найстарший син, якого вона любила найбільше зі всіх тому, що він був трохи рудий, бо вона також була рудава. Діти засіли до стола й їли з апетитом, що дуже радувало батька й матір. Увесь час оповідали вони про страх, який мали в лісі, при чім говорили майже всі нараз. А родичі були одушевлені тим, що бачать свої діти разом при собі. Ся радість тревала так довго, доки виставало десять талярів; та коли видали гроші, попали в свою давнішу журбу й постановили ще раз стратити діти, а щоб вони не повернули, завести їх іще дальше в ліс, як попередного разу.

Вони не могли говорити про се так тайно, щоб мізинчик не підслухав їх знов, як першого разу. Та коли він зірвався ранком, щоб назбирати камінчиків, не міг вийти на двір, бо двері хати були зачинені на два замки. Зразу він не знав, що робити та коли рубачиха дала їм по скибці хліба на сніданок, тоді мізинчик подумав, що може послужитися хлібом замість камінчиків та кидати його кусниками дорогою, якою йтимуть; тому сховав хліб у кишеню. Батько й мати завели діти в найгустішу і найтемнішу околицю ліса, і коли там станули, полишили діти, а самі втекли. Мізинчик не журився тим дуже, бо думав легко віднайти дорогу при помочи хліба, якого насіяв усюди дорогою, та якже він був здивований, коли не найшов ані одної кришки! Пташки прилетіли і зіли всі до чиста!

Тепер діти зажурилися дуже і чим довше ходили, тим більше блудили й заглиблювалися в ліс. Прийшла ніч і зняв-

ся великий вітер, якого діти страшно боялися. Вони думали, що се зі всіх боків виють вовки, що хочуть їх пожерти. Вони не сміли ні говорити, ні повернути голови. Надійшов іще й великий дощ, який змочив їх до кости. Діти совгалися за кожним кроком та падали в болото, з якого підносилися зовсім замазані, не знаючи, що робити з руками. Нарешті мізинчик видрапався на вершок дерева, щоби побачити, чи не відкриє де чого. Звертаючи голову на всі сторони, побачив мале світельце, немов від ліхтарки, але воно блищало дуже далеко, аж за лісом. Тоді він зііз із дерева і пішов зі своїми братами в ту сторону, де бачив світло.

Так прийшли вони до хати, де блищала ліхтарка, хоч не без труда; бо часто тратили її з очий, коли сходили в який діл. Діти застукали до дверей і якась жінка відчинила їм. Вона спитала їх, чого вони хочуть. Мізинчик відказав їй, що вони бідні діти, заблукалися в лісі, і просять її змилосердитися над ними та переночувати їх. Жінка побачивши, що вони такі гарні, почала плакати й говорити. На жаль, мої бідні діти, ви не знаєте, куди ви зайшли. Тут же живе людоді, який поїдає малі діти. — Ах! пані, — відповів мізинчик, що дрожав увесь так само, як і брати, — щож ми зробимо? Таж зовсім певно, що в лісі не бракує вовків, які можуть пожерти нас, коли ви не схочете нас переночувати, тому краще нехай уже пан зість нас. А може він змилосердиться над нами, як що ви благатимете його за нас.

Жінка людоді сподівалася переховати їх до другого дня від свого мужа, тому казала їм увійти й завела їх до огнища, де пеклася на рожні ціла вівця на вечеру для людоді. Тільки почали грітися, почули три або чотири важкі удари в двері. Се повертав людоді. Жінка поховала діти зараз під ліжку і пішла відчиняти двері. Людоді запитав, чи готова вечера та чи натягнене вино й зараз засів до стола. Вівця була ще зовсім у крові, але вона видалася йому незвичайно смачна. Та він нюхав на право й ліво, говорячи, що чує свіже мясо.

— Можливо, що чуєш се теля, яке я що йно розібрала, — сказала жінка.

— Я чую свіже мясо, кажу тобі ще раз, — відповів людод, дивлячись на неї прошибаючим поглядом. Тут є щось таке, чого я не сподівався. — Говорячи сі слова, він піднявся з поза стола і пішов просто до ліжка.

— А! — сказав він, — ти хочеш мене обманути, проклята жінко! Чому я досі тебе не зів? Хиба тому, що ти вже стара звірина. Ось дичина, яка вистане, щоби прийняти трьох людодів, моїх приятелів, які сьогодні придуть до мене!

Він повитягав діти з під ліжка одно за другим. Бідні діти кинулися на коліна, прохаючи в нього вибачення; та він був найлютішим зі всіх людодів, далекий від того, щоб мати милосерде над ними. Він поїдав усе очима діти й сказав до жінки, що з них буде добра печеня, як що зробиться до них добрий сос. По сім пішов по великий ніж та почав гострити його на довгому камені, який тримав у правій руці. Вже хотів заколоти одну дитину, коли жінка промовила:

— Що будеш робити з ними тепер? Не будеш мати досить часу завтра?

— Мовчи, — відповів людод, — вони будуть дуже змордовані.

— Але ж ви маєте там досить мяса, — відповіла жінка: — ось теля, дві вівці й половина свині!

— Маєш слушність, — відповів людод. — Дай дітям добре їсти, щоби не змізерніли й заведи їх спати.

Добродушна жінка утішилася й занесла дітям добру вечеру; та вони так були проняті жахом, що не могли їсти. Людод почав тепер пити, захоплений тим, що матиме чим гостити своїх приятелів. Так випив дванацять склянок більше вина, як звичайно. Вино пішло йому в голову й примусило його йти спати.

Людод мав сім дочок, які були ще дітьми. Се малі людодки мали гарну шкіру, бо їли лише свіже мясо так, як їх батько; але вони мали маленькі, округлі очі, гачкуватий ніс і страшно великі уста з довгими, сильно спічастими зубами, віддаленими далеко один від другого. Дівчата не були ще дуже злі, але обіцювали багато, бо забивали вже малі діти й висисали з них кров.

Вони пішли спати дуже вчасно й спали всі сім у великій ліжку, а кожна мала золоту корону на голові.

В сій кімнаті було й друге ліжко такої самої величини. Ось у се ліжко поклала жінка людюда спати сім малих хлопчиків й сама пішла спати біля свого чоловіка. Мізинчик, який завважав, що дочки людюда мали золоті корони на голові, побоювався, щоби людюдови не прийшло на гадку помордувати хлопчиків сього самого вечера, тому піднявся посеред ночі, поздіймав шапки своїх братів і свою та повкладав їх на голови людюдових дочок, а їх корони повкладав на голови своїх братів і свою, щоби змилити людюда та щоб той взяв хлопців за своїх дочок, а дочок за хлопців. Усе сталося так, як він думав: Людюд прокинувся о півночі та почав жалувати, що обіцяв аж завтра порізати хлопців. Він зірвався з ліжка і витягнув свій великий ніж: — Подивимся, — сказав, — що там поробляють маленькі дурники; не відкладаймо їх на два рази.

Тихенько на пальцях зайшов до кімнати своїх дочок і зблизився до ліжка, де спали хлопчики та почав їх обмацувати. Почувши на їх головах золоті корони, подумав: Ото зробив би гарне діло! Видно, занадто багато пив сьогодні вечером! — опісля підступив до ліжка своїх дочок, а намацавши малі шапочки хлопців, сказав: Ах! ось де наші збиточники; працюймо відважно! — Говорячи се поперерізував горла своїм сімом дочкам. Задоволений зі свого діла, пішов знов спати до своєї жінки.

Коли мізинчик почув хропінне людюда, розбудив своїх братів і наказав їм убиратися хутко та йти за ним.

Хлопці зіскочили легенько в город, перескочили мур і побігли! Так бігли майже всю ніч, дрожучи зі страху й не знаючи, куди йти.

Рано прокинувся людюд і наказав жінці йти на гору вбирати тих малих дурників, що прибукалися вчора. Людюдка здивувалася дуже добротою свого мужа, не розуміючи, що муж мав що инше на думці. Вона вийшла на гору, але там побачила всі свої дочки порізані, що плавали у своїй власній крові!

(Докінчення буде).

Як звірята працюють та добувають собі їду.

(Продовження).

33. Напасні муравлі.

В західній Африці живе особливша порода муравлів. Називають їх „напасні муравлі“. Вони прогоняють довкола себе всяку животину. Зідають вони не лиш малих звірят, але великих. Були випадки, що сі муравлі вбивали навіть малп. Вони заходять у стайні і тут заїдають звірят. Дуже нищать вони домашню птицю. Ось як зідають сі муравлі свою добичу.

Муравлі загризли курку. Кусали її цілою юрбою. І хоч як відбивалася бідна птиця, не могла нічого їм зробити. Муравлів була нечисленна скількість і не можна було дати собі з ними ради. Коли вже курка згинула, муравлі поділилися на два гурти. Один гурт став прочищувати дорогу до муравлища. Дорога була довга на яких двіста метрів. Муравлі вичистили і вигладили її. Другий гурт муравлів занявся в той час куркою. Наперед стали вони скубати піре з неї: зразу очистили голову, потім тулів і ноги. В кінці обскубали цілу курку і то так добре, неначе то зробив чоловік. Як уже скінчили сю роботу, тоді взялися ділити курку на куски. Довго ділили її, а потім перенесли по кусочку до себе в муравлище.

Напасні муравлі вбивають навіть змій. Зразу обліплюють вони голову змії і кусають її в очі. Як змія осліпне, тоді зідають її.

Люди дуже бояться напасних муравлів. Лиш тільки почують у селі, що показалися їх громади, втікають чим скорше і старі й малі. Люди також не можуть дати собі ради з ними.

34. Як полює оса.

Деякі комахи вміють прекрасно полювати. Приміром одна оса ловить сверщків, хоча сверщок той далеко більший від осі. Оса не вбиває його, але жалить просто в мозок. Сверщок не гине, лише завмирає. Так і лежить він непорушно до тої пори, поки не зідять його личинки осі. А сі личинки не їдять мертвих сверщків. Таких штук доказують осі також і з павуками. В однім углі було гніздо павука. Павук заховався тут і сидів. До гнізда надлетіла оса, остановилася при вході й почала тут крутити своїми руками. Вона неначе визивала павука на верх. І дійсно з гнізда вискочив великий павук, щоби подивитися, що сталося. Та тільки

він показався, оса кинулася на нього і встромила в нього своє жало. Він зараз і впав. Після сього оса полізла в його гніздо, перебила тут маленьких павучат і всіх перенесла по одному в своє гніздо.

Оповідает ще один очевидець, як оса полювала на павука. Зразу вигнала вона його з гнізда. Павук побіг і сховався за варцабу вікна. Оса сіла на вікно і почала скоро бігати туди й назад, неначе собака, що висліджує звіра. Небавом відшукала вона павука. Тоді він пустився утікати і сховався під ліжко. Оса відшукала його знов і стала жалити. Павук побіг далше. Оса гнала його з кімнати в кімнату, загнала в сіни і там у кінці вбила його. Відтакхватила його своїми задними ніжками і полетіла у своє гніздо.

35. Як полюють павуки.

Павуки-ж знов у свою чергу ловлять штудерно мух. До сього сплітають вони павутину. Деякі павутини, що висять по углах, подібні до тканин. А інші знов, вироблені дуже правильно, подібні до сітій. Деся близько й міститься гніздо павука. Там він сидить і дожидає добичі. Від гнізда до павутини веде тоненька ниточка. Коли тільки яканебудь мушка доторкнеться павутини — павутина дрожить і тягне ниточку, а павук чує се; оттак пізнає він, що в павутину попала мушка, хоча сам сидить у гнізді.

Садовий павук снує свою павутину дуже майстерно. Він старається, щоб вона була велика й міцна. Тож склеює по п'ять, по шість ниточок в одну, щоб яка велика муха не розірвала її. Павутину перекидає з дерева на дерево. Довго не знали люди, яким способом павук dokonує сього. А він робить се різними способами. Коли йому треба далеко перекинути нитку, він склеює кульку з павутинок і прикріплює її на кінець довгої павутинки, що свободно звисає; вітер підхвачує кульку, заносить на бік і вона причіпляється денебудь до дерева. А сього павукови тільки й треба. По павутинці, неначе по кладочці, переходить на друге дерево і відтак зладжує сітку. Буває й так, що павук не зліплює кульки, а сам звішується на павутинці і вітер заносить його на друге дерево.

Деколи переходить павук із дерева на дерево не по воздусі, а по землі. Стрічали павутинки довгі на п'ятнацять метрів. На острові Яві тчуть деякі павуки таку міцну павутину, що в ній заможуються навіть невеличкі птички.

Коли павук бачить, що його павутинне слабо натягнене, то він натягає його міцнійше. Робить се так, що причіплює до нього камінці на павутинках. Один очевидець оповідає, як павук на його очах зміцняв свою сітку. Зразу спустився по нитці на землю і підняв тут камінець. Відтак вернувся з камінцем назад, та причіпив

його до долішнього берега павутини. Камінчик висів так високо, що люди могли свobodно преходити попід нього, не зачіпаючи головою.

Один павук розіп'яв павутинне межи двома стовпами, а долішній берег причіпив до куща. Та причіпив невдатно. Під павутиннем ходили часто люди, та обривали його. Тоді павук перестав чіпляти павутинне до куща. Замість того він причіпив до нього маленький камінчик. Сей камінчик висів високо і не доторкався землі, тай натягав на павутинне в долину не гірше від ниточки, що була прикріплена до куща.

У одного годинникаря був павук, що завісив на павутинню золоте колісце замість камінця. Се колісце забрав він зі стола.

Знаємо, що павуки не все пожирають свою добичу, а оставляють її деколи на запас. Деякі павуки зладжують до сього окремі комори. Очевидець оповідає, як один маленький павук перетаскав до себе в комору велику муху, що попалася в його сіль. Зразу причіпив він до павутини голову мухи, відтак її зад; потім перегриз нитку коло голови, — муха обернулася і повисла в низ головою. Тоді павук причіпив нитку до голови, а перекусив коло заду: муха перевернулася низше. Оттак обривав павук нитки на переміну то коло голови, то коло заду так довго, доки не переніс мухи до своєї комори.

Буває нераз, що в сіль павука попаде дуже велика муха, пчола або оса і він не може дати собі ради з нею. Такі комахи павук пускає чим скорше на свободу. Нераз бачили, як павуксам перегризав павутинне, щоби лише чим скорше випустити з нього пчолу або осу.

Є павуки, що не роблять сітій, а полюють бігаючи по землі. Деякі павуки так і називаються волоцюгами тому, що нападають на добичу, де лучиться. Інші павуки уладжують собі засідку. Вони скручують листочок якого небудь цвіточка, зліплюють його береги павутинкою, засідають тут і ждуть на добичу. Коли тільки полізе яка небудь комашка попри засідку, павук зараз кидається на неї і вбиває. Є павуки, що ховаються в середину цвіту і тут ловлять мушок.

У горячих сторонах Америки жиє величезний павук, що називається пташник. Великий він на сім сантиметрів. Один подорожний по Америці оповідає, що він бачив раз на дереві величезного мохнатого павука. Тіло його і ноги були покриті волосем. Павук метушився на своїм павутинню. „Я підійшов ближше і побачив, що в павутинне замоталися дві птички. Були вони такі за великі, як чиж. І навіть такі птиці не могли розірвати павутиння. Одна з них була вже нежива; друга лежала під павуком і ледви порушалася. Чудовище змочувало її своєю брудною слиною. Я відігнав павука і взяв птицю. Та вона незабаром згинула“.

36. Як бороняться звірята.

Звірята, що кормляться м'ясною їжею, вміють дуже зручно добувати її. Не легко спастися звірятам від сих хижаків. Та всі звірята і великі й малі дуже борються за своє життя і то до останньої краплі крові. Життя кожному миле і не одно звіря не віддає його даром. Кожде звіря вміє постояти за себе, кожде намагається всіма силами спастися від ворогів. Кого спасають швидкі ноги, кого бистрі очі, кого слух, а хто ратується інакше. Маленького їжачка спасають його шпильки: коли він почує небезпеку, тоді звивається в клубок; не доторкнеться тоді його ні вовк, ні собака. Тільки хитрий лис знає спосіб, як доскулити бідному звіряти. Зайця не дожене й вовк. Тай хоч заяць боягуз, але хитрий і меткий. Він уміє помішати свої сліди, та звести з дороги наманівці. Один заяць вискочив сам із нори, побіг до потоку, скочив у воду і біг якийсь час у діл із водою; відтак вискочив на берег і знов побіг по березі; а се на те, щоби збити з пантелику гончих собак. Заяць неначе розумів, що собаки не найдуть його слідів під водою. Другий заяць був ще хитрійший. Гналися за ним собаки. Він утікав від них скоро-скоро, як лиш ноги несли. Вже сил йому не ставало. В тім побачив по дорозі нору другого зайця. Не довго думаючи, скочив туди. Там сидів господар нори. Заяць вигнав його звідти. Собаки зауважили здалека, що заяць скочив у нору і вискочив звідти. Вони не пізнали, що то два різні зайці і пустилися доганяти утікача, а до нори і не заглянули. А перший заяць так і остався в норі. Там він випочив, а відтак побіг у свояси. Другий же заяць зі свіжими силами вспів також утекти від утомлених собак. Оповідають також, що один заяць, спасаючи себе від собак, вліз в овечий хлів і сховався межі вівцями. Іншого зайця собаки вже зовсім у полі здоганяли. Несподівано заяць повернув у бік і кинувся в межі стадо овець. Не вспіли собаки отямитися, як заяць сховався в стаді: він заліз між ноги овець. Звідси не могли його ніяк вигнати ні собаки, ні мисливці, ні пастухи. Вівці налякалися собак і побігли по полі, — і заяць побіг із ними, тільки спомежи стада все таки не вийшов. Так він уратував своє життя.

Хитрість і розум спасають від смерті багато звірят. Інших звірят спасають ostrі кли, або міцні роги. Приміром усі ловці знають, як небезпечно полювати на кабана. Сей звір дуже добре орудує клами. Кaban намагається все всадити кли в долину ноги, або в живіт свого ворога. Старі, сильні кабани кидаються на коний і на чоловіка. Особливо гірко приходитьсь на ловах собакам.

Деякі звірята охороняють своє життя особливими способами. Так приміром в Америці живе невеликий і гарний на вид звірик. Ростом він не більший від кота, лиш лапки його коротші.

Зуби його не страшні тай пазурі не такі небезпечні. Здавалобися, що нема чого боятися. А сього звірика бояться і люди і звірі, натомість він сам не зі страхів: навіть чоловіка підпускає зовсім близько до себе. От що оновідає про сього звірика один Американець: „Наша кухарка помітила якое, що в пивниці пропадало протягом кількох днів з черги мясо. Вона подумала, що се кіт і стала закривати всі входи та виходи. Та се не помогло. Тоді кухарка рішила засістися на злодія. Раз у ночі почула вона в пивниці шум і пішла подивитися, в чім діло. Тут побачила якогось маленького звірика. Був він такий великий як кіт. Цілий був бурий, а хребет білий; на голові видовжене рильце. Звірик сидів і спокійно дивився на кухарку. Що се за звірик, кухарка не знала. Вона кинулася на нього і ударила його палицею. Та ще не встигла його вдарити, як звір обернувся задом до неї і чимось хлюснув їй просто в лице. В сій хвилі рознісся по пивниці такий страшний сморід, що не можна було дихнути. Кухарка не знала, куди втікати від смороду. Вона побігла до хати; тут стрінула її пані, почула сморід і втекла від кухарки. Сморід розійшовся по цілїм домі. Кухарка не могла від нього ні відмитися, ні відчиститися. Бідна жінка аж захоріла на кілька днів. Прийшлося зовсім викинути з пивниці всі харчі — так вони засмерділися“.

Назвали се гарненьке звіря відповідно до його гідности „смердюх“. У нього є коло хвоста особливіші мішочки, з яких він може виприскувати дуже вонючий плин. Ним спасається він від ворогів. Навіть звірі не переносять такого смороду. „Лучилося мені раз ночувати на дворі, під відкритим небом — оповідає один подорожний. — Там лежала зарізана вівця. В ночі зайшов на подвірє смердюх. Собака побачила його і зараз прогнала. Нараз рознісся по подвірю такий сморід, що я боявся, щоби не вдушитися. Навіть корови зачали ричати на ціле горло“. — Собак оприсканих смердюхом, ніхто не пускає на подвірє цілими днями.

В океані живуть мякуни, яких називають мутняками. У тих мякунів є в тілі мішочок, наповнений чорнилом. Як мутнякови треба утікати від ворога, то він випускає чорнило з сього мішочка. Довкола закрашується від сього вода на чорно; в такий воді мутняка не видно. Отак він спасається від ворогів.

Рими й дрібнички.

(z Mother Gooses »Nursery Rhymes).

Маю невеличку сестричку —
Кличуть її Ірка.
Вона йде через води,
Глибокі — глибокі — глибокі.
Вона йде через гори

Високі — високі — високі.
Бідне мале сотворінне!
Має лиш одно очко.
Хто се?

(з Ірка)

Коник-Горбуник.

(Казка).

Був у нас на селі маленький коник; маленький горбатенький, зовсім коник-горбуник. Та й зубчастий-же!.. Сам не їсть, не пє, а кормить весь чесний народ. Давнійше, бувало, як збіжа поспіють, ми по ниві ходимо, та волосє руками рвемо. Ходимо, блукаємо, — змучимося, зогріємося, — а все путя мало...

А тепер наш горбатенький коник, по всіх полях — крок-за кроком, глядиш, уся нива вижата, по всім полю копи стоять...

А коник-Горбуник вертається до дому та на стіну на полицю проситься. Ми його туди положимо та до нового врожаю й не трівожимо...

А як його звати, вам се красше знати.

З рос. мови переклав Г. С.

Чорний дятел.

Одного разу мандрували: Христос і апостол Петро. Дорогою втомилися і зголодніли. Ось і зайшли вони в одно село, ввійшли в хатину і бачуть: сидить на порозі молодиця в червоному очіпку і місить тісто.

— Дай нам чого-небудь зісти — сказав Христос, — хоч би коржика нам спечи...

— Ну щож, маленького коржика я вам спечу, — згодилася молодиця, яку звали Гертрудою.

І вона взялася місити коржика з маленького кусочка тіста.

Але чим довше місила кусочок тіста, тим усе більший ставав він і в кінці в цілу діжу не можна було його помістити. Поглянула Гертруда на тісто: багато його було під руками і жаль їй стало зі всього тіста пекти для подорожних коржика.

Взяла вона й відділила від тіста дрібнесеньку грудочку і знов почала його місити...

І знов чудо!.. Грудочка почала рости, рости — і знов у неї тіста оказалось так багато, що Гертруді було жаль віддавати його, як милостиню..

— Ні, сказала вона подорожним, — ідіть своєю дорогою, не можу я вам нічого дати, ви самі бачите, які великі коржики виходять у мене... А такі щедрі дарунки не можнаж роздавати на право й на ліво!...

І сказав тоді апостол Петро заздрісній молодиці:

— За те, що в тебе таке зле серце і ти не хочеш частинку свого добра уділити голодним, навіть кусочка хліба, — будь-же ти пташкою і шукай собі поживи на дереві під корою... А пити ти будеш тільки тоді, коли буде падати дощ!...

І тільки встиг він се вимовити, як Гертруда обернулася в дятла й вилетіла на волю через комин..

І від тої пори живе пташка дятел у лісі, повзає по деревах, довбає кору сильним дзьобом і язиком вибирає з під кори личинки. Весь він чорний для того, що коли вилітав через комин, то вимазався саджею, — на голові у нього зосталася яскраво-червона шапочка.

Тяжко живеться дятлови за його давну зажерливість; перед дощем він тільки цвірінькає й нетерпеливо дождається небесної вогкості, щоби заспокоїти свою спрагу.

З рос. мови переклав Г. С—лов.

Зайці-герої.

Зійшлися раз зайчики-хвальки і стали язиком молоти, — добро, нічого робити. Розказують один другому небилиці і самі потішаються тай регочуть від душі...

— Я — говорить один зайчик, — на днях перелякав стрільця.

— Та що ти?

— Слово честі! — Іду я лісом, а на зустріч мені стрілець. Як надуюся, як витріщу очи, як трусну ухами, аж він до землі присів!..

— Ха, ха, ха! — сміється другий зайчик.

— А дальше що було?

— А дальше, як крикну я йому: „Забрикаю тебе, заколю тебе!“ — Він як пуститься утікати, — і рушницю покинув. А я рушницю підняв тай з собою поніс.

Регочеться другий зайчик і говорить: — Е, що то!..

А я колись то наткнувся на собаку, — думав утікати, а потім, не будь простий, хватив її за хвіст та з собою до нори приволік!.. — Хочеш, — покажу?

— Покажи, — говорить перший, а сам оглядається.

— Гаразд, піду і приволічу її... А ти мені рушницю принеси...

— Принесу...

Кинулись зайчики в різні сторони; один думає: „А ну його, — непевна хвиля, а нуж він рушницю принесе. Зі страху умреш“. А другий думає: „Хто його знає, може й справді він собаку за хвіст притащить — попадеться тоді мені!“.

Розбіглися зайчики в різні сторони, та від тої пори й стрічатися з собою боялися. Так вони один другого настрашили.

З російського переклав Г. С-люк.

ВСЯЧИНА.

Цар Олександр і мудрець Анаксімен.

Був колись давно у землі македонській могутній цар. Звали його Олександр. Він був великий вояка і багато підбив під себе чужих царств і городів.

І жив у його царстві мудрий чоловік Анаксімен. Він такий був розумний, що навіть жорстокий і могутній цар не міг устояти перед силою Анаксіменового слова та робив те, про що йому доводив мудрець.

Одного разу Олександр підходив із військом до города Лямпсака. Цар хотів завоювати й знищити сей город. Аж на зустріч йому підійшов Анаксімен.

Цар заздалегідь знав, що почне йому говорити мудрець, аби не руйнував города. І здалека попередив мудрця словами:

— Не проси мене, Анаксімене, ні про що, бо все одно зроблю навпаки твою бажанню.

— Я хочу, могутній царю, щоб ти знищив місто Лямпсак, — одповів коротко й одразу мудрець.

Не випадало великому цареві змінити свого царського слова і він обминув город, не заподіявши йому жадної шкоди.

Мудрець Біянт.

На город, в якому жив Біянт, напали вороги. Коли вони вже підбивали город, горожани покидали зброю й почали тікати. Всі бігли геть, несучи із собою, що можна, із свого добра.

Один Біянт пішов із міста спокійно, нічого не маючи у себе на спині, ні в руках.

У суматосі спіткали Біянтові друзі мудрця та питають:

— Чому нічого не робиш? Чому нічого не ратуєш із свого добра?

Біянт одповів:

— Я роблю, бо все, що моє, несу із собою.

І пішов спокійно далі.

Так Біянт показав, що чоловікови належить поправді тільки його душа й тіло.

Бог Юпітер і жаби.

Просили раз жаби Юпітера, щоби дав їм царя. Юпітер скинув із неба колоду в болото й промовив:

— Ось вам цар.

Упала колода на воду й ляпнула голосно. Жаби перелякалися і притихли. Та згодом осмілилися й почали плигати на колоду, бо вона все мовчала.

Не подобалося се жабам. І почали вони вдруге просити Юпітера, щоби змінив їм царя.

— Розгнівався Юпітер і післав жабам за царя лелеку (бузька).

Лелека злетів на болото й одразу почав ковтати жаби, не розбираючи ні малих, ні великих.

Перелякалися жаби та втретє вдарилися до Юпітера, просити, щоб забрав од них жорстокого, немилосердного царя. Але Юпітерови надокучило слухати жаб і він одповів:

— Годі морочити мені голову! Нехай буде, як є.

І ось по сей день залишився лелека царем над жабами.

Вовк і баба.

Голодний вовк, шукаючи поживи, забрив до села. Став він коло крайньої хати та чує, що баба колише дитя й приказує:

— Спи! не плач! бо оддам тебе вовкови.

Вовк зупинився коло хати та й почав вартувати, коли йому винесуть на вечерю плаксиву дитину.

Аж у годинку яку чує: баба знов колише дитя та приказує вже:

— Не плач, дитятко, не віддам тебе вовкови. Нехай лише прийде він, заразже кійком прожenu його.

Вовк подумав:

— Видно, люде нераз говорять одне, а роблять друге...

І пішов геть із села.

Чуже добро.

У стародавні часи жив у Палестині один небогатий Жид Фінеас. Він орав землю та був рабінom.

Раз якось просяться до Фінеаса два чоловіки на ніч. Фінеас прийняв їх, нагодував, напоїв і положив спати.

На другий день Фінеас іще спав, коли нічліжники поїхали з двора. Поїхали й забули два мішки ячменю, що мали з собою.

Вийшов рано Фінеас на двір, аж бачить: мішки з ячменем на дворі, а нічліжників нема. Він сховав мішки в комору, міркуючи:

— Напевно подорожні незабаром повернуться. Нехай там поляжать тимчасом.

Але ж пройшов день, два, кілька тижнів, а ніхто не приходить за ячменем. І почав Фінеас гадати:

— На що ячменеві так лежати? Посію його, нехай росте.

І посіяв ячмінь. Ячмінь уродив гарний. Фінеас зібрав уже не два мішки, але цілий засік у коморі насипав.

Пройшов рік. Аж ті самі подорожні повертають назад. Їдуть вони повз Фінеасову оселю та балакають:

— Заїдьмо до доброго чоловіка. Побачимо, як він живе. — І заїхали.

Фінеас одразу пізнав знайомих подорожних і кинувся назустріч їм.

— Чи не за ячменем приїхали? — питає.

— Ні, — відповіли подорожні; ячмінь ми у тебе забули та ніколи було за ним повертати. Вже рік минув, як ячмінь у тебе, чим же ми будемо його від тебе забирати? Ми зайшли провідати лише доброго чоловіка.

А Фінеас повів подорожних до комори й показуючи повний засік ячменю, оповідав:

— Я посіяв вам ячмінь, гадаючи, що нема на що без діла його держати. Ячмінь, дякувати Богови, вродив. Заберіть тепер своє добро.

Зібрав Анатоль Котович.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК

місячник літератури, науки й суспільного життя
виходить у 1925 р. книжками в обемі 6 аркушів друку.
Умови передплати: місячно 2 зол., піврічно 11 зол.,
— річно 20 зол. — За границею 4 долари. —

Видає: Українська Видавнича Спілка.
Редакція й Адміністрація у Львові міститься:
при ул. Чернецького ч. 24.

Всякі письма, рукописи, книжки й передплату висилати
— тудиж на адресу Володимира Гнатюка. —

Всякі грошові претенсії журналу до передплатників платні й за-
скаржувані у Львові. Хто не повідомить адміністрації окремим ли-
стом, що перестане передплатувати журнал, відповідає за всі ви-
слані йому книжки.

Редагує комітет. За редакцію відповідає:
Володимир Гнатюк.

Не видавайте ні одного сотика на
чужі газети, що нас очернюють,
оббріхують і раді б нас розбити
і пустити одні на одних!

**Найліпший, найпопуляр-
нійший і найбільш улю-
блений часопис в краю є:**

**„УКРАЇНСЬКИЙ
ГОЛОС“**

який виходить що неділі в Перемишлі.

Річна передплата в краю 8 зол.,
для заграниці 2 долари.

Боронить гідно й непохитно наші національні-
державні справи, містить багато докладних ві-
стей зі світа і краю, заступає широко інтере-
си нашого працюючого народу а головню се-
лиштва.

**Тому передплачуйте „Український Голос“
і других заохочуйте до передплати.**

Оказові числа висилаються даром.

Адреса редакції і адміністрації:
„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“

Перемишль, ул. Побереже, ч. 1.

Хто з Українців приїздить до
Львова і не знає де має піти ве-
чером, нехай загляне до Ласажу
МІКОЛЯША.

ТАМ НАХОДИТЬСЯ КІНОТЕАТЕР

„ЛАСАЖ“

якого програми належать до
найгарнійших з поміж усіх ин-
ших львівських кін. Головно
— висвітлює сей кінотеатер манд-
рівничі пригоди по чужих кра-
ях та архивеселі американські
комедії. Зміст образів ілюст-
рує добірна орхестра. Ціни
місць багато дешевші чим в ин-
ших кінотеатрах.

ПІДІТЬ А ПЕРЕКОНАЄТЕСЯ!

СПОВНІТЬ ГРОМАДЯНСЬКИЙ ОБОВ'ЯЗОК!

На основі банкового закону мусить одинокий український

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

доповнити до кінця 1925 р. свій акційний капітал до висоти:

1,000,000 зл.,

бо в противному випадку втратить свою дотеперішню концесію.

Сей банк **МУСИТЬ** існувати

і бути в наших руках — тому:

підписуйте нові акції

Земельного Банку Гіпотечного

у Львові.

Одна акція коштує 25 зл., а вже разом з оплатою скарбовою
26 зл. або 5 амер. долари.

Кожний, хто почуває себе Українцем, повинен стати
акціонером сього банку.

Гроші пересилати на адресу:

Земельний Банк Гіпотечний

(Акційна спілка)

Львів, ул. Підвале, ч. 7.

„УКРАЇНЬКА ШКОЛА“

Науково-педагогічний
журнал.

Орган станового Т-ва
українських Учителів се-
редніх і висших шкіл
„Учительська громада“
у Львові.

Виходить 4 рази на рік
книжками 4—5 аркушів.

Редагує Колегія.

Відп. редактор Гр. Микетей.

Ціна зшитка 3 зол.; річна перед-
плата 12 зол.; за границею 3 дол.

Редакція й Адміністрація:

Львів, ул. Вроновських ч. 18.

„ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС“

РАДИКАЛЬНИЙ, ПОЛІТИЧНИЙ
І ЕКОНОМІЧНИЙ ЧАСОПИС

Виходить у кожду суботу.

Умови передплати.

Чвертьрічно . . . 2½ зол.

Піврічно 5 „

Річно 10 „

Для заграниці на рік 2⅓ дол.

Адреса редакції

й Адміністрації:

ЛЬВІВ, Ринок 10/II.

(Чекове Конто П. К. О. ч. 151.520)

**Читайте й поширюйте
сей одинокий селянсь-
ко-робітничий часопис.**

„СВІТ ДИТИНИ“

ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

ВИХОДИТЬ

РАЗ У МІСЯЦЬ КОЖДОГО 15-го

В ОБЄМІ 2-х АРКУШІВ ДРУКУ

ПІД РЕДАКЦІЄЮ

МИХАЙЛА ТАРАНЬКА.

СПІВРОБІТНИЦТВО ДЛЯ „СВІТА ДИТИНИ“ ПРИОБИЦЯЛИ
ОТСІ УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ Й МИСТЦІ:

Бачинський Леонід, Білоусенко Олександр, Блажкевич Іванна, Вовк Юрій, Гнатюк Володимир, Завадович Роман, Заклинський Богдан, Королів-Старий Василь, Кокольський Микола, Ковжун Павло, Котович Анатоль, Куликівна Софія, Кульчицька Олена, Лакуста Святослав, Лотоцький Антін, Лотоцький Михайло, Манастирський Антін, Мандюкова Ярослава, Др Маковей Осип, Магир Микита, Олесь Олександр, Підгірянка Марійка, Подушко Зинівій, Радзикович Володимир, Софронів Василь, Цегельська Олена, Хронович Володимир, Черкасенко Спірідіон і Яремова Слава.

Цілорічна передплата „Світа Дитини“ виносить:

для Краю 6 золотих
для Чехословаччини . . . 45 кор. чеських
для Америки й Канади . . 1½ доляра.

Поодинокі число коштує 50 грошів.

Адреса Редакції й Адміністрації:

Львів, ул. Зіморовича, ч. 3.

НАКОЛДНЯ

МИХАЙЛА
ТАРАНЬКА

СВЕТ ДЕТЯМ ПОСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДЕТЕЙ

РАДЛО

КОДЖУН

„СВІТ ДИТИНИ“

ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ.

РІЧНИК VI.

ГРУДЕНЬ 1925.

ЧИСЛО 12.

ЗМІСТ:

1. <i>М. Підгірянка</i> : В ніч Св. Николая	353
2. <i>Богданко</i> : Наша часопись	354
3. <i>С. М. Дорошук</i> : Не дармуйте!	355
4. <i>М. Чернявський</i> : Перший сніг	356
5. <i>М. Підгірянка</i> : Пташки в зимі	357
6. <i>О. Білоусенко</i> : Ладу - ладусі	357
7. <i>Іванна Блажкевич</i> : Сніжинки.	359
8. <i>Антін Лотоцький</i> : Снігурочка	360
9. <i>Шарль Перро</i> : Мізинчик	367
10. <i>Богданко</i> : Напис на гробі козака	368
11. <i>Соня Веселка</i> : Веселий гурток	369
12. Зачаровані квітки	370
13. <i>Г. С-люк</i> : Чужим розумом	372
14. <i>Олена Звойницька</i> : Просьба ляльок	374
14. <i>Богданко</i> : Сонце, Місяць і Когут	376
16. <i>М. Рубскін</i> : Як звірята працюють та добувають собі їду.	377
17. <i>Нуся</i> : Лист до Св. Николая	379
18. Розв'язки загадок	380

Окладинка і графічні прикраси роботи Лавла Ковжуна.

Виготовлена в друкарні ОО. Василян у Жовкві.

„СВІТ“

НОВИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ, ВИХОДИТЬ У ЛЬВОВІ З ПОЧАТКОМ КВІТНЯ 1925.

Журнал видається на зразок заграничних того роду видань, яких у нас досі нема.

Піврічна передплата виносить 9 з, чвертьрічна 4-50 зол. Для Америки і заграниці 2 доларя на рік.

казові числа висилається на жадання.

Адреса:

»Світ«, Львів, ул. Руська, ч. 3.

(»Swit«, Lwiw, Lemberg«

Руська, 3).

Перший Український Склад
Забавок

„Союзний Базар“

Львів, ул. Руська, ч. 20.

Є найдешевшим джерелом для закупу всякого рода забавок для дітей.

На складі є великий вибір: ляльок, паяциків, конів на бігунах, мячів, трубок, тарахкавок, візків, роверів, кімнатних гойданок і всяке инше приладдя. Найріжніші три товариські, доміно, варцаби, шахи, »ма-джонг« і т. и.

Для захононок: Витинанки до складання й прилади для фреблівських садків. Спеціальністю фірми — є різноколірові відбиванки у кількадесяти відмінах.

ЖАДАЙТЕ ОФЕРТ І ЦІННИКІВ!
Кожний батько-Українець і мати-Українка повинні всякі дарунки для дітей на »св. Миколая« або на »Ялинку« купувати виключно

В
„СОЮЗНИМ БАЗАРИ“
Львів, ул. Руська, 20.

Найбільше в краю заведенне
для виробу друкарських клішів
фірми:

„ГОТРА“

Львів, ул. Сикстуська, ч. 10

виконує по найдешевших цінах: кліші черткові, сіткові і многобарвні та репродукції старих образів і штихів. Приймає замовлення на всякого рода рисунки реклямові, заголовки до листів, наліпки „Exlibris-и“, окладинки, цінники і пр.

Роботу виконують перворядні сили під мистецькою орудою фахового управителя.

Всім українським накладчикам і видавництвам поручаємо сю фірму, як найсоліднішу.

Лишіть по оферти!

ЛЮБИ ДІТОЧКИ!

Просіть своїх родичів, щоби купували вам цукорки, лише

з української фабрики

„ФОРТУНА НОВА“.

Жадайте цукорків сеї фабрики по всіх skleпах у Львові і в краю.

Головний склад і sklep знаходиться у Львові, ул. Руська, ч. 1.

„НОВИЙ ЧАС“

ілюстрований

політично-господарський часопис
Є НАЙКРАСШОЮ І НАЙБІЛЬШЕ ПОЧИТНОЮ ГАЗЕТОЮ У НАС ПІД ТЕПЕРІШНЮ ХВИЛЮ

Виходить 2 рази в тиждень.

Ні в одній українській хаті не повинно бракувати сего часопису.

Умови передплати:

місячно 2 зол. — гр.
квартально 5 » 50 »

Для заграниці 5 доларів на рік.

Оказові числа даром.

Передплату слати на адресу:

„Новий Час“

Львів, ул. Руська, ч. 18.

чекове konto в П. К. О, ч. 152.604.

Товариство «Просвіта» у Львові розписує передплату на 3 журнали:

1) „НАРОДНЯ ПРОСВІТА“

ФАХОВИЙ ОСВІТНИЙ ОРГАН.

Виходить раз на місяць (з виїмком липня і серпня).

Передплата виноситься на рік 4 золоті.

2) „БІБЛІОТЕЧНИЙ ПОРАДНИК“

в якому найдуть місце відповідно впорядковані голоси і оцінка про поодинокі видання книжок, брошур та журналів. Дотикатиме се як найновіших книжок, так і всіх сих видань, котрі вийшли давніше і ще легко їх набути в книгарській продажі.

Виходитиме що 3 місяці один випуск.

Передплата річно за 4 випуски 2 зол.

3) „АМАТОРСЬКИЙ ТЕАТР“

Буде се poradник для читальняних відділів, провідників, режисерів та членів аматорських гуртків.

Виходитиме 4 рази на рік.

Передплата на „Аматорський Театр“ — 2 зол.

Всі три часописи коштують на рік 8 зол. Для Америки 2 долари. Для інших країв рівновартість двох доларів.

Передплату посилають чеком ч. 143.049 через П. К. О. в Варшаві, або переказом на адресу: Товариство „Просвіта“, Львів, Ринок ч. 10, з допискою на котрий часопис, або на всі разом. Гроші з закордону присилати в грошових листах або в режістрованих листах.

СВІТ ДИТИНИ

В НІЧ СВ. НИКОЛАЯ.

В вечер при лямпі сидиться
Так мило кругом стола;
Діточкам довго не спиться:
Плеще громада мала.

Та днесь історія инша,
Діти спішаться до сну;
Лише Іруся, найменша,
Просить ще казку одну.

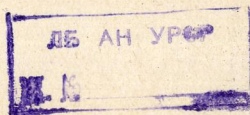
Іруся спати не хоче,
А братчик говорить їй:
Ірусю, таж сеї ночі
Николай ходить святий!

Як місяць виплине з хмари,
По селах, містах він іде
І чемним діточкам дари
Під подушечку кладе.

Але з тим ділом чекає,
Аж діти всі поснуть;
А він же часу не має,
Сіл много й далека путь.

Тож помолися до Бозі,
Скоренько спати лягай,
Щоб не чекав на морозі
Святий Отець Николай...

М. Підгірянка.

Наша часопись.

Як Олекса Кузьмик повернув із ліса, знайшов свого сина Андрія коло шафи з книжками. Се була його книгозбірня. Він порядкував собі числа „М. У.“ і „Світа Дитини“. Держав їх у шафі, щоби яке число не загубилося.

— Чекаю ще останнього, 12 числа із сього річника — сказав до батька. Там буде заголовний лист, а з ним і цілорічний зміст. Я вже навчився в школі на хлопячих ручних роботах опраляти книжки. Хочу й отсі також переплести, та не могу без 12 числа. Гарна й вартісна буде ся книжка!

Тимчасом батько відпочив з дороги, а що був у добрім настрою, то почав говорити:

— Вже шість літ минає від того часу, як почав виходити „Світ Дитини“, а за ним у три роки опісля „М. У.“ Легко то сказати „6 літ“. Подумаймо лиш, скільки праці вложено в видавництво, скільки було турбот і неприємностей. Тай прокураторський олівець нераз орав діточі часописі... Кілько лиш гроший треба на видавництво, а нема певности, чи вони вернуться. А хоч вернуться, то чи скоро, чи аж за 10 літ?.. Добре там видавати книжки, де школа в руках народа. Та серед такого національного нещастя, де вже воріг витягає пазурі на наше шкільництво — заборона йде за забороною — тут лиш одинока книжка осталася, що нас потішає, направляє нас на добру путь. Кілько книжечок уже вийшло у світ із сього видавництва за рік 1925! А знаєш, що дитяча книжка — се ваша радість, і забава і наука. Не годен молодий ученик робити красшого діла, як читати поучаючі книжки. А раз книжка явилася, вродилася на світ, то вже читатимуть її діти довгий час. Тобі й на думку не прийде, Андрію, як видавець що року побільшує скількість дитячої лектури. У нас тих книжок не багато і за те так радо витаємо кожду добру книжку для молодіжи. Пригадай собі, кілько радісних хвиль ти мав із „М. У.“ сього року! Кілько оповідань та віршів підносило твоє серце на висоту, описи чужих країв поширювали твоє знання.

Для старших — є кому писати. А для дітей — не багато тих авторів. Зорганізувати видавництво для молодіжи — гадаєш, що легко? Скільки листів пише видавець, заки добуде один вірш або оповідання! Мало таких, що самі присилають. З малюнками ще більший клопіт. Як нарисує маляр, треба нести в клішарню, щоб там зробили клішу. Кліша дорога, 1 ст.² = 20 сотиків; як зміряєш образок, то обчисли собі, кільки кожний коштує, та кільки є тих образків в одному числі. У друкарні нераз рукопись перекрутують або випускають ціле речення — редактор мусить добре приглянутися, щоб потім не мав сорому...

Випустить у світ число і жде передплати, а властиво післяплати. Вона не приходить, або лізе, як рак. Друкарня чекає... „1 число не заплачене, не будемо 2 друкувати!“ — І так кожного місяця. Всі ті „підводні скали“ мусить переплисти видавець. Книжку тепер не дуже у нас купують, бо через довгу війну і ще дещо, наш нарід дуже збіднів... Та радується видавець, як часом дістане письмо від своїх „малих читачів“, як за його виданнями довідуються школярі й ученики й із поза Галичини; ще й з Буковини, з Волиня, з Закарпаття, а навіть де коли з Америки або Бразилії...

— Правда Ваша, тату, — сказав Андрій. Ви даєте мені гроші на „Світ Дитини“ і „Молоду Україну“, а попри мене читають їх даром мої біднійші приятелі. Нераз сидимо довго, довго в зимовий вечір — на розмові з тими письменниками, що передають нам свої найкрасші мрії, що живуть одною думкою разом із нами і дають нам віру в красшу будучність.

Богданко.

Не дармуйте!

Не дармуйте — лиш працюйте,	Бо хто пильно все у школі
Хлопці і дівчата,	За книжку хапає,
А за працю пильну, щиру	Тому щастє, тому долю
Буде вам заплата.	Господь посилає.

Тож учіться — не дармуйте,
А гаразд вам буде —
Вас полюблять усі люди
І слава вам буде!

Вінніпер.

С. М. Дорошук.

Перший сніг.

Неначе вдовиця в сумній жалобі — вся чорна лежала земля непривітна. А темнеє небо дивилось на неї, мов думало думку про долю її.

І враз з високости зірвалася сніжинка, прудка і весела, неначе дитина. Метнулась до долу. У гору знялася. Легесеньким пухом пливе над землею. І падає раптом на неї: — Ха-ха!...

Упала й сміється. І тане од сміху: Як весело з неба на землю злітати!

За першою друга сніжинка слідкує. Неначе метелик пурхає, і вється, і зтиха на землю на чорну лягає.

— Та й як же я прудко, ха-ха, долетіла!...

А третя, пухкая, спускається важко, мов крилами має голубонька біла:

— Ой-ой, упаву я!... Ой-ой, не вдержуся!... Ого!... тай упала ж у саму калюжу!

— Летімо, летімо за ними у слід! А-ну, хто скорше!... — гукають зпід неба веселі вродливі морозові діти.

Метнулись юрбою і в низ полетіли. За ними в слід-другі. Все більше і більше...

Снуються й пурхають, жартують і вються, збиваються в купу, у купі летять. І в мить всі у ростіч розбіглись, мов іскри, — ті в гору знялися, ті впали на землю.

А з неба все більше і більше летить дітий жартовливих у білій одежі, у кучерях білих, з ясними очима.

І бідна вдовиця тим дітям зраділа. Прояснило у неї похмуре чоло. А далі всміхнулась тихесенько-тихо:

— Летіть, мої любі, летіть, мої милі, усіх пригорну вас до лона мого!

І діти сміються, пурхають і вються, і з неба на землю летять і летять...

М. Чернявський.

Пташки в зимі.

Ой зима люта дуже,
Посміюшкам се байдуже.
Повтирала дзюбки,
Пригладили чубки,
Хвостиками повертіли,
На прогульку полетіли.

Вилетіли на вулицю,
Зустріли там синицю.
Ой сестричко, добрий ранок,

Що ти їла на сніданок?
— І не їла і не пила,
Од морозу здеревіла.

Ой синичко, не журися,
Сюди-туди повернися,
Ходи з нами козаками,
Найдем скриню з колачами.
Дамо тобі повну скриню,
Будеш у нас за газдиню.

М. Підгірянка.

Ладу-ладусі.

Мороз. Оксанка поспробувала носик на двір показати та й зараз до хати сховалася, бо так же щіпає за щічки, а ще більше — за носик і за ушка. Перепуляла вона в хаті в ляльки, і вже нудно їй стало. Колиб той Бусик прокидався, — як він довго спить! Він такий маленький, з ним так весело гуляти, як не буває з найкрасшою лялькою.

От заворушилося в колиці; протирає кулачками очі, починає підводитися і оглядає кругом по хаті.

— Вже встав! Встав! — закричала радісно Оксанка. Бусик наморщив брови. Він не любить, щоб до нього голосно кричали, поки він зовсім не прочумається. От-от личко скривиться і сльозам тісно в очах стане.

Але мама покидає коло вікна шити, йде до колиці, простягаючи руки, і радісно витає:

— Добри-день вам!

На личку враз сонечко засяло. Бусик собі простягає до мами ручки, підстрибує сидячи і весело сміється. Мама бере його на руки, пригортає, цілує. Оксанка й собі, стаючи на вшпиньки, цілує його знизу в маленькі, рожевенькі ніжки.

— Мамочко! Хочу з ним погуляти в ладки! — просить Оксанка.

Мама садовить Бусика на коліна, бере його ручки в свої, плеще його долонями одна об одну і приспівує:

Ладу-ладусі!

А що пили?

А де були?

— Бряжку. —

— В бабусі. —

А що на закуску?

А що їли? — кашку.

— Олій та капусту.

Бусик сміється, аж заливається, і просить: — Ще.

Мама знов плеще його долонями і приговорює:

Тосі, тосі, тосі,

Телята в капусті,

А свині в горосі,

Не треба їх полохати,

Нема кому виганяти,

Не треба їх виганяти,

Тільки Бутосі.

Щоби були тлусті!

— А тепер — печу хлібчик — упадає коло братіка Оксанка.

Мама перекидає головку хлопчика з одної долоні в другу і приговорює:

Печу, печу хлібчик

Дітям на обідчик,

Печу, печу папку,

Всаджу на лопатку —

Шусть в піч, шусть в піч!

І мама одкидає од себе, держучи в руках, головку, неначе справді в піч сажає.

— А тепер чого хочеш? — питає вона хлопчика.

— Сороки! — одказує той, не перестаючи сміятись.

Одну ручку Бусикову бере мама, другу Оксанка, тріпочуть його рученятами і приговорюють:

Сорока, ворона, на припічку сиділа, діткам кашку варила, ополоником мішала, діток годувала: осььому дам, і сьому дам, і сьому дам, і сьому дам, — а сьому не дам: сей бецман круп не драв, дров не рубав, води не носив, печі не топив. Ідїть, дітки, по водичку, а ложечки в рукавичку, а мисочки на полицку.

Знов тріпочуть його рученятами, приговорюючи:

— Сорока, ворона, дітям кашку варила, на порозі студила. Ідїть, діти, по тріски, дам вам каші по трошки.

Тут мама з Оксанкою показують по пальчиках Бусикових і проказують далїй:

— Тому дала, тому дала, тому дала, тому дала, а тому не стало, фуррр — полетіла, куди хотіла, на бабину хату сіла.

З сими словами знов тріпочуть Бусиковими ручками
й кладуть йому обидві долоні на головку.

— А тепер, мамо, ще з ніжками в „Ковалів“ погу-
ляймо! — каже Оксанка.

Одну ніжку Бусикову взяла мама, другу Оксанка, по-
чали стукати пальцями в підосви і промовляти:

Кують, кують, ковалі,

То великі, то малі:

А старого коваля

Висадили на коня.

Ковалеву молодицю

Висадили на лошицю;

А маленькі ковалята

Повсаджали на лошата.

Старий коваль поза плечі

Заглядає в низ до печі,

Чи є борщ, чи є каша,

Чи є в борщі штука мяса.

— Ну, годі! — каже мама. — Ми вже їсти хочемо,
правда? Треба й нам заглянути до печі:

Чи є борщ, чи є каша,

Чи є в борщі штука мяса.

О. Білоусенко.

Сніжинки.

Білий сніжок землю притряс,
Обсипав кришталами.
Дрібні вони, а так ніжні,
Як поцілунки мами.

Кришталам тим нема числа..
Бо щедра є природа,
І топче їх, хто лиш пройде,
Нікому їх не шкода.

Та ти, дитинко, придивись
На сніжинку маленьку
І образ її заховай
На все в своїм серденьку.

Поглянь, яке багатство форм!
Яка в ній точність всюди!
Коб так в життю подібних норм
Придержувались і люди.

Колиб сніжинки ті малі
Всі мали на приміті.
Якаж то точність і краса
Булаб тоді на світі!

Іванна Блажкевич.

СНІГУРОЧКА.

Казочка.

За горами, за лісами, за морем за синім було багате та славне князівство. А правив сим князівством багатий і мудрий князь Олег.

Княгиня Олена, жінка його, була гарна тай добра, тож князь любив її широко та сердечно.

Та при народженню дочки княгиня переставилася на той світ.

Князь плакав і тужив за покійною жінкою. Одиною тихою в його горю була його донька Олеся. Требаж її, кажуть, доглянути, треба, щоб хтось їй неньку заступив. І став князь розглядатися за жінкою.

А було на захід від Олегового князівства друге. Невеличке та вбоге, бо земля — самі піски. От князик сеї державки й думає собі:

— Добре булоб мені поріднитися з ним, може з часом і вдасться злучити обі держави в одно.

І посилає до князя Олега людей, щоб намовили князя сватати його дочку.

Приїхали сі люде, нібито купці, тай ні з сього, ні з того стали захвалювати князівну Вандзю. — Така в нас — кажуть — князівна красуня, що хоч світ увесь зійди, не найдеш такої.

А князівна Вандзя справді була гарна на вид, та душею не та: серце в неї крига холодна...

Поїхав князь Олег до Вандзиноного батька в гості. Гей, як узяти там в опіку князя Олега! Князь Болько (так звався Вандзин батько) дав баль у честь гостя, а князівна все біля князя Олега так любо, так чарівно щебече.

Сподобав собі князь князівну Вандю тай увесь час тільки з нею танцював, тільки її бавив, а там і засватав...

А потім справили весілля й князь повіз свою другу жінку в свою столицю, в свої тереми золотoverхі.

Гарна була молода княгиня та серцем холодна, а крім сього зарозуміла на свою красу. Пуста, горда своєю красою, ні на хвилиночку не зайнялася своєю маленькою пасербицею, ні одним добрим словечком не осолодила її важкої сирітської доленьки.

Ціліськими днями тільки пишні сукні примірювала та в зеркалі приглядалася. Князь виложив її кімнату зеркальними стінами й кудинебудь княгиня обернулася, всюди бачила свою прегарну, чарівну статть.

На такому життю минуло кільканацять літ. За забавами та сукнями вона й не спостерегалася, що вже кільканацять літ минуло від часу, як вона віддалася й що з маленької пасербиці виросло вже гарне дівча. Була вона яснокоса, оченята мала сині, як небо,

а личко біле як сніг. Тому й не звали її звичайно Олесею, тільки Снігурочкою.

Гарна була князівна тілом, але й серцем, душею добра, як ненечка її покійниця.

А княгиня Ванда мала зеркальце, яке все носила при собі. Зеркальце се відповідало на її все одно й те саме питання: »Хто найкрасший у князівстві?« теж усе однаково: »Ти, княгине, найкрасша!«

Бувало й по кільканацять разів на день питалася в зеркальця, а коли воно відповіло, вдоволена тай рада ховала його в кишеню, щоби за хвилину знов вийняти тай знов питати.

Та одного разу зеркальце відповіло їй: »Ти гарна, княгине, та твоя пасербиця Снігурочка красша від тебе«.

Ох, як розлютилася княгиня Ванда. Як то, то хтось сміє бути красший від неї? І вже хотіла збити зеркальце, та по хвилі надумалася інакше, рішила позбутися пасербиці.

Підкупила вірну собі службу й казала завести Снігурочку в ліс і там убити.

І слуги повели її в ліс густий і там один із них хотів уже топором відрубати їй ясноволосу головку, та вона, як побачила лискучий топір над собою, стала тривожним голосом і слізми благати, щоб не вбивали її.

І зробився жаль слугам молоденької князівни, тому сказав один із них:

— Справді, за що будемо вбивати молоденьку князівну, що вона нам зробила?

А другий каже:

— Нехай нам князівна Снігурочка присягне, що не вийде з цього ліса й не покажеться на очі княгині... то даруємо їй життя.

Щож мала бідненька робити — присягла.

І оставили її слуги.

Князя Олега тоді не було дома — на війні був...

Тільки вернув із війни, питає:

— А де моя Снігурочка, чого не вийшла, як звичайно доси, привитатися зі мною?

— Твоєї Снігурочки вже давно нема. Тому два тижні пішла в ліс і пропала. Я наказувала їй: »Не ходи, Олесею, в ліс — там хижих звірів повно!« Та вона не слухала мене й пропала. Я вже казала слугам увесь ліс перешукати! Шукали, тільки черевички її та шапочку принесли. — Бог знає, що з нею сталося, або хижі звірі її роздерли, або кудись повіялася.

— Нема вже моєї Снігурочки! — каже — покинула мене на віки, пішла до ненечки своєї!

І плакав, як мала дитина...

І не маз уже від сеї хвилі веселої години. Сумував і сумував тай чак, вянув, аж і очі замкнув на віки.

Княгиня ні одніської слези не виплакала по ньому — тільки зараз до батька послів післала:

— Князь Олег помер, прийди й перейми його князівство...

Князь Болько не гаявся.

А князівна Снігурочка нічого про се не знає, не відає, по густому та темному лісі блукає...

Ходить, блукає, виходу з гущавини шукає... Дарма. Ліс усе густіший і густіший. А тут і темна ніч настала. Лячно Снігурочці та щож їй діяти: іде й іде...

Аж гульк: світильце в долі. Зраділа бідненька! Тай уже за сим світлом іде...

— Де світло, там уже певно й люде будуть...

І вийшла на поляну, а серед поляни хатинка стоїть...

Вона до хатинки, а там нікого нема...

Тільки стіл заставлений стравами всякими в малесеньких мищинках і попід стіни ліжечка невеличкі.

Голодна була Снігурочка дуже та спершу удержувалася їсти щонебудь із заставлених страв, бо вязалася сим, що страви не для неї приготовані — та голод у кінці переміг і вона з кожної мищинки зїла трошки так, щоби не скривдити тих, що для них була вечеря приготована.

Заспокоїла голод тай поклася на одно ліжечко. Була дуже змучена, то зараз і заснула.

Та десь так коло півночі заповнилася хатинка маленькими, як пальці, людьми.

Тільки ввійшли тай зараз до страв:

— Ов, хтось тут був тай їв із моєї мищинки! — каже один карлик.

— Тай із моєї хтось їв! — каже другий.

— Тай із моєї, тай із моєї! — кажуть інші.

Попоїли тай хочуть іти спати.

— Та ба, тут хтось спить на мойому ліжку — каже один.

— Ах! яке гарне дівчатко! — сказали всі.

— Тихо, тихо, не будім її, нехай виспитьсся біднятко — кажуть шепотом.

І тихісьько полягали спати.

Раненько збудилася Снігурочка й дуже злякалася, коли побачила над собою голови довгобородих маленьких людей. Та коли приглянулася їм і почула їх ласкаві та милі голоси, усміхнулася до них і сказала:

— Вибачте мені, добрі люди, що я сама в вашій хаті розпорядилася, але я така була голодна й змучена, а тут ніч надходила — ніч у густому лісі...

Та карлики відповіли їй:

— Нічого, нічого! Ми вдячні тобі, що ти до нас загостила.

А один із них, що був видно між ними старшим, каже:

— Остань, дівчино, в нас на все. Будеш нам сестрою й господинею. Буде нам тут і красше й веселійше жити, як доси. Ми знаємо, ти гарних пісень співати вмієш. Тай ми тобі будемо щирими тай вірними друзями.

Снігурочка радісінько пристала на се.

І жила там у сих карликів спокійно та щасливо.

Та лиха княгиня Ванда, мачуха її, не знаючи, що її пасербиця живе, забажала знов спитати в зеркала, хто в її державі найкрасший. Певнісінька була, що зеркало скаже, що вона, княгиня Ванда найкрасша.

Та зеркальце, як і перше, коли Снігурочка ще жила в княжих теремах, відповіло:

— Ти гарна та князівна Олеся красша від тебе.

Ой, яка люта стала князівна, вся посиніла, запінилася.

— Гей, — кличте мені — кричить — тих слуг, що Снігурку в ліс запровадили!

Та по них і слід застиг. Як дістали нагороду від княгині, так десь пропали, що ні слуху, ні диху про них.

Саме тоді став залицятися до княгині цар із півночі Іван Іванович. От вона й оповідає йому свою журбу, що хотілаб знати, де поділася її пасербиця та ніяк не може довідатися

А цар Іван Іванович каже:

— Стривайте, княгине, я пришлю вам ворожку Бабу Язю, вона своїми чарами віднайде її.

І прислав. Прийшла чарівниця Язя горбата, підсліпувата, добула з торбинки якесь скло-не-скло, вимовила якесь заклинання й сказала:

— Снігурочка живе в лісі, в невеличкому домику, в дрібних карликів.

Як почула се княгиня Ванда тай каже:

— Моя дороженька, я добре тобі заплачу, тільки ти подбай, щоб її не було на сьому світі.

А чарівниця знала, чим привабити молоде дівча. Набрала різних коралів, жемчугів, золотих спряжок, ковтків, нараменників, висаджуваних самоцвітами дорогими та всякого иншого узороча й пішла простісінько до хати карликів.

Знала негідниця, що карлики дуже старанно бережуть своєї прибраної сестри й що трудно їй буде звести зі світа Снігурочку. Та надія великої нагороди, що обіцяла їй княгиня, заохотила її ждати терпляче на нагоду.

Нагода приключилася скоро. Хтось доповів карликам, що десь далеко в степу закопані великанські скарби. А що карлики вміють легко видобувати скарби з найглибших місць на землі, тож вибралися туди негайно.

Лиха чарівниця ждала тільки на се. Як тільки вони вибралися в степи, вона підійшла до Снігурочки під вікно.

Само собою, що станула під вікном, як молода гарна жінка.

— Купіть, панночко, що небудь — гляньте, які гарні прикраси в мене. Ось сей кораблик*) вам дуже буде до лиця.

І сама заложила їй на голову, ще й у зеркальце дала їй заглянути:

— Погляньте, панночко, як гарно вам у ньому. Купіть, купіть — я від вас не дорого візьму за нього.

І Снігурочка купила.

Та щось їй, тільки коробейниця відійшла, наче на сон стало збиратися — та підійшла ще тільки до постелі тай нежива впала на неї.

І лежала так кілька тижнів у кораблику, аж поки карлики не вернули з возами золота та самоцвітів. Вони до хати, а там їх Снігурочка лежить нежива.

Плачуть, ридають карлики, оглядають Снігурочку довкола, щоб пізнати, що за причина. І як так піднесли її з постелі, кораблик злетів із голови тай покотився до долу. А Снігурочка підвелася тай здурована розглядається:

— Ов, я так довго спала!

— Ти так спала — кажуть карлики — що ми думали, що ти померла.

— А як ви так скоро вернули, вчора виїхали, а сьогодні вже й назад.

— Вчора? — Тож се вже два тижні, як ми виїхали?

— Два тижні. Не може бути?! Вчора тут була молода коробейниця й продала мені отсей кораблик, — і підняла кораблик із землі тай показала карликам.

— Правда, що гарний?

І заложила собі його на голову.

І як тільки заложила, знов упала нежива.

— Ага! — каже один із карликів — то сей кораблик причина смерті!

І зняв кораблик дівчині з голови.

Снігурочка знов ожила.

— Се напевно була злюща чарівниця Язя; уважайже, Снігурочко, коли нас нема дома, не впускай нікого в хату. Се напевно твоя мачуха провідала, що ти живеш тай завзялася на твоє життє.

А княгиня Ванда на радіоща винагородила щедро чарівницю тай втішна день у день питала в зеркала, хто найкрасший у державі. Як довго Снігурка лежала нежива, зеркало відповідало їй: «Ти найкрасша!»

Та як Снігурочка встала, зеркало знов відповіло:

— Ти гарна, однак Снігурочка красша від тебе.

*) Давній жіночий убір на голові.

— Як? Що? Снігурочка? — аж скрикнула сама до себе княгиня. Тай до слуг.

— Гей, кличте мені зараз тут чарівницю Язю!

Покликали. Баба Язя думала, що знов може якийсь заробіток буде. Іде рада тай весела. А тут княгиня їй на привіт:

— Обманнице, ти гроші взяла, а проклятуща Снігурка жие!

— Жие?! — скрикнула й собі чарівниця. — Се не можливе.

— Жие, жие... мене не обманиш, мені моє зеркало все скаже.

— Ясна княгине, — каже чарівниця — я була певна, що вона не жие, бо їй дала такий кораблик, що від нього вона до місяця мусіла померти. Та видно прокляті карлики вернули скоріше й виратували її. То хитра дрібнота, та я їх перехитрю.

— Пам'ятайже, як згине, нагороджу, а як ні — тобі смерть.

— О, смерті я не боюся. Мене ніщо не в силі вбити. Тільки один є чарівник, що міг би позбавити мене життя.

— Хто такий?

— Чародій Злагода!

— Ах, він! Його й я не терплю — сказала княгиня. — Тож пам'ятай, що як тепер не вбеш, нічогосько не дістанеш.

— Зроблю все, що буде в моїй силі — сказала Баба Язя тай відійшла.

А карлики знов подалися в степи, бо ще не всі скарби добули. Сього тільки ждала чарівниця.

Щоб дівчина не пізнала її, переодяглася за прошакиню, взяла як найгірші лахи на себе, костур у руки тай підійшла під вікно, що біля нього в кімнатці сиділа Снігурочка.

— Душе милосердна. змилосердися, дай милостиню бідній нещасній жінці.

Олеся була добра, серце мала милосердне то й виглянула в вікно тай дала бідній жінці кілька шагів.

Баба взяла грошки тай каже:

— Ах, як я тішуся, що найшла таку милосердну душу. Панночко, ти не думай, що я все була така нещасна як тепер. Я була колись богата, та лихі люде привели мене до такої нужди, що мушу ходити за прошеним хлібом. Ось тобі, панночко, на пам'ятку гребінчик. Се останнє, що лишилося з мого колишнього багатства. І простягнула Олесі гарний висаджуваний самоцвітами гребінь до спінання волося.

— На що, бабусю, шкодується! Таж сей гребінець то маєток — продайте його й не будете потребувати ходити за прошеним хлібом.

— Ні, дитинко, ти не зробиш мені такої кривди, що не візьмеш від мене сього гребеня — я була би дуже нещаслива.

Снігурочці гребінець дуже подобався, тож узяла в кінці його.

Тільки стара відійшла, вона зараз побігла до зеркала й застромила гребінець у свої русі коси.

Та в сій хвилині впала нежива на долівку...
Не день, не два, а знов цілих два тижні так пролежала дівчина. По двох тижнях вернули карлики.

Кинулися ратувати її. Стали відтирати її, стали шукати, чи знов чарівниця не вложила щось, що вмертвило її. Не могли найти нічого, бо гребінь закрило було густе волосє.

Тепер уже були певні, що Снігурочка таки померла.

Тож зробили скляну труну й там поклали тіло Снігурочки.

І поклали її насеред кімнати на підвищенню, щоб усе мати її біля себе. Жаль їм було розставатися з нею.

Одного разу заграли в лісі ловецькі роги. І небаром появился перед хатою відділ ловців. Побачили хатину, а що хотіли спочити, то ввійшли до середини.

Провідник ловців, гетьман Богдан, як побачив Снігурочку в скляній труні, не міг від неї очий відірвати. Бо хоч Снігурочка була мертва, то все таки губи її не втратили краски червоної каліни, ні рум'янців на личках.

Гетьман благов карликів, щоби отворили труну, бо він хоче торкнутися її золотистих кіс.

— Се князівна, що я бачив її кілька разів у сні. Вона благала мене: »Зиратуй мене. Освободи мої коси!«

Карлики вволили його волю й він узав у руки її довгі золотисті коси й у сій хвилині голова Снігурочки перехилилася й із волосє випав гребінь із самоцвітами. У сій таки хвилині Снігурочка підвелася в труні та зчудована стала розглядатися довкруги...

Гей, як зраділи карлики, що їх дорогенька Снігурочка жиє, як зраділи!

А гетьман Богдан присягнув князівні Олесі, що відбере в мачухи її батьківщину та віддасть їй.

І додержав слова. Прогнав із Олесиних земель мачушині війська й віддав престол Снігурочці, княгині Олесі.

А вона іменувала гетьмана Богдана керманичем своєї держави...

І добре жилося людям у князівстві доброї Олесі під кермою розумного гетьмана Богдана.

Тільки погана чарівниця Язя була невдоволена й усе погрожувала, що вона мусить таки вбити Снігурочку.

Чи їй се вдалося, не знаю, бо не чув про дальшу долю Снігурочки...

Хто чув тай знає, нехай оповість нам.

Антін Лотоцький.

Мізинчик.

Казка.
(Докінченне).

Вона зомліла на сей вид, як се звичайно роблять жінки в подібних випадках. Людоїд думаючи, що жінка не може собі дати ради з роботою, яку він їй задав, вийшов на гору, щоб їй допомогати. Та й він не менше здивувався, як його жінка, коли побачив сей страшний вид.

— Ох! Щож я наробив! — закричав він. — Та ті нещасники заплатять мені ще за се і то зараз.

Він вилив горнець води на голову своїй жінці, а коли вона прийшла до себе, сказав:

— Давай мені хутко семимилеві чоботи, щоби я міг тих поганців догонити! — Зібрався і вирушив у погоню. Перебігаючи так усі сторони, увійшов у кінці на дорогу, якою йшли діти. Вони мали ще тільки сто кроків до дому свого батька, як побачили людоїда.

На наказ Мізинчика втиснулися в розколину скали і сховалися там. Та утомлений людоїд сів також на ту скалу, щоби припочити і заснув. Тоді Мізинчик відправив братів до дому, а сам стягнув із людоїда семимилеві чоботи, узувся і пішов просто до хати людоїда, де застав його жінку, як плакала біля своїх порізаних дочок.

— Ваш муж, — сказав їй Мізинчик, є у великій небезпеці. Його взяла в неволю банда злодіїв, які постановили вбити його, як що він не віддасть їм усього свого золота й гроший. У хвилі, коли вони тримали вже ніж на його гортанці, він побачив мене і попросив, щоби повідомити вас про все та сказати, щоб ви видали все вартне, бо інакше вони вбють його без милосердя. А що річ нагла, він передав отсі семимилеві чоботи, щоб я скоренько вернув та щоб ви не думали, що я говорю неправду.

Перелякана жінка віддала Мізинчикови зараз усе, що мала дорогоцінне. Мізинчик обвантажений багатствами повернув до батьківського дому, де прийняли його з великою втіхою.

Є багато людей, які не годяться на сю розв'язку, але кажуть, що Мізинчик ніколи не допускався крадіж у людодіа. Він тільки взяв йому семимилеві чоботи тому, що людодіа бігав у них за малими дітьми. Сі люди запевняють, що знають усе з певного джерела, ба самі вони їли й пили в хаті рубача.

Вони запевняють також, що коли Мізинчик схопив чоботи людодіа, пішов на двір короля, про якого знав, що з великим трудом довідується про армію, про вислід битви.

Він пішов, кажуть, до короля, віднайшов його і заявив, що коли король бажає, Мізинчик приносить йому всякі вістки при склоні дня. Король пообіцяв Мізинчикови великі маєтки, як що той сповнить обіцяне. Мізинчик приніс дійсно новини ще того самого вечера.

Так заробляв він усе, що хотів. І не тільки король платив йому великі гроші за те, що носив прикази до армії, але й жінки давали йому все, чого захотів, щоби тільки мати хутко вістки від своїх мужів. Отсе й було його найбільшим заробітком. Були й такі жінки, що передавали йому листи до своїх чоловіків; але вони платили так лихо, що сього не варто було навіть брати в рахунок.

Справуючи довший час уряд бігця, прибирав він стільки добра, що повернув великим богачем до свого батька, який прийняв його з великою втіхою. Цілу рідню взяв Мізинчик на своє утримання, при чім батькови й братям закупив високі уряди. Так умістив їх усіх, творячи для себе двір.

Переклала Яр. Мандюкова.

Напис на гробі козака.

Козак завзятий, молодий,
Життя свого він не щадив
І не одну вже каплю крови
За Україну він пролив.

В бою тяжким на смерть ранений,
Обороняючи свій край —
Він вмер. Оттут його могила.
Боже, прийми Ти його в рай!

Богданко.

Веселий гурток.

Було се раз у неділю
Рано-ранесенько...
Няня Олю і Надію
Бавила гарненько.

Прийшли з церкви чемні діти
До теплої хати,
Годі-ж тихо їм сидіти,
То-ж зачали гратись...

Як на кони їде Оля
На раменах няні
І гуляє поки воля,
Як-би яка пані.

А Надійка не пускає
Іх обох гуляти,
Ніби-то не дозволяє
Далеко втікати.

При тім скачуть і сміються,
Як то діти знають,
А песики при них вються,
Гамір ще збільшають.

Так всі разом годинами
Бавляться гарненько.
Скажіть, чи і поміж вами
Є так веселенько?

Соня Веселка.

Зачаровані квітки.

(Казочка).

Жили колись цар і цариця у прегарній палаті на високій горі. Було в них кількоро діточок, та вони не ховалися. Кілько могилок із білими мраморними ангеликами серед квіток, стільки остало згадки по дітях. Глядить цар і цариця у вікно, а на очах у них усе лиш могилки і заодно котяться сльози по їх смутних обличах. Та не вічно трівати сумови. І в їх віконце засяло сонце. Народилася їм донечка, як свічка гарна.

Цар і цариця не можуть натішитися, надивитися на неї.

— Як її назвемо? — радяться між собою.

— Вона ж наше щасте, доля, богацтво — каже мати; — назвім її Щастем.

— Добре — згодився батько. А що в сьому краю давали латинські імена, назвали дівчинку „Фортуна“, по нашому: Щасте-богацтво.

Росте Фортуна і стає чим раз гарнійша. Батько й мати дрижуть за неї, нікуди не пускають, щоб їй що злого не сталося:

— Грайся, доню, в палаті і на огороді, з гори не сходи!

Сумно Фортуні. Багато в неї забавок у палаті, багато квіток в огороді, та ні з ким гратися ними. Глянула в долину і питає мами:

— Що се, мамо, там у долині під горою рухається, немов громади мурашок?

— Се люде, доню — каже мама — лиш вони далеко і видаються такі малі.

— А є там такі малі дівчатка, як я? — питає Фортуна.

— Так, — каже цариця — є й малі дівчатка.

З тої пори стільки й гадки у Фортуни, як би то зійти в долину і побачити інших дітей. Та її бережуть.

Аж раз цар і цариця поїхали в гостину і Фортуна вільна збігає з гори. Тут діти. Та якісь сумні, мабуть голодні, гірко плачуть. Фортуна підходить до них. Діти, побачивши незнакому, пишно вбрану дівчинку, лякаються і з криком утікають.

Сумна вертає Фортуна на гору. — Чим-би потішити діток? — думає вона.

І придумала. Назбирала в огороді багато квіток і коли батько й мати знов виїхали, вона тихцем зійшла в долину. В руках у неї повно квіток. Та вони вже зів'яли і сумно звішують свої головки. Біжить Фортуна до дітей, дає їм квітки та вони здивовано глядять на зів'ялі квітки і не беруть їх.

Знов сумна Фортуна. — Що дати-би тим дітям, щоб їм стало весело?

У палаті живе стара бабуса-ворожка.

— Бабусю — просить її Фортуна — дай мені свою чародійну паличку, щоб я дістала те, що захочу.

Бабуса дуже любить Фортуна і не може їй відмовити. — Ось тобі, доню, паличка. Коли чого небудь нею доторкнешся і скажеш, що хочеш мати, те тобі й станеться.

Біжить Фортуна і аж підскакує з радощів. Прибігає в огород, доторкається паличкою квіток і каже: Нехай се будуть цукорки! Нехай се будуть цукорки! — І в одну мить квітки стають цукорками. Повно їх усюди. Куди перейде Фортуна зі своєю чародійною паличкою, скрізь на кущах цукорки: білі, рожеві, жовті, червоні, такі, як були квітки. Збирає їх Фортуна у кошички і ховає у траві.

Знов жде виїзду родичів. Коли їх уже нема, біжить у долину до дітей. Підходить із кошичком і сипле їм у ручки цукорки білі, рожеві, червоні, жовті. Ах! яка радість! Як сяють діточі личка!

І Фортуні весело. Вона біжить знов і знов на гору і приносить цукорки. Їй так мило обдаровувати дітей.

Вже й родичі знають про се і пускають її, бо бачать яка вона тепер стала весела і щаслива.

Під горою діти що дня ждуть Фортуни. Вона вже й велика стала, та про дітей ніколи не забуває. В її руках чародійна паличка, а в кошичках зачаровані квітки-цукорки.

Широко пішла по світі слава доброї Фортуни і її зачарованих цукорків.

В її честь названо українську фабрику цукорків „Фортуна“. Цукорки сеї фабрики пригадують зачаровані квітки. Вони білі, рожеві, жовті, червоні, а всі свіжі і запашні, немов тільки-що зірвані квітки з кущів огороду царівни Фортуни.

Хочете переконатися? Йдіть у Львові на улицю Руську ч. 1. Там у склепі „Фортуни“ стоять вони у скляних слоях і ждуть на українських дітей.

Чужим розумом.

Пудель Фльок — „собака математик“ був любимцем кльовна Гоша. Кльовн навчив його пізнавати цифри на картах; Фльок умів робити додавання і віднімання. Виводячи пудля на арену цирку, кльовн заставляв Фльока навіть ворожити на картах. Пудель Фльок ніколи не помилявся, але завсіди в часі представлення він уважно дивився на свого господаря і по його обличчю, по руху руки, або тупанню ноги — відразу розумів, що йому треба було робити. Кльовн Гош також уважно слідив за своїм учеником і завсіди помагав йому. Але то була тайна хитрого Фльока; про те він нікому з своїх товаришів не говорив.

Учений музик (кінь) і інші собаки, і учена свиня Чучундра — всі подивляли Фльока.

— Та невжеж ви вмієте рахувати як люди? — дивувались йому. —

— А вжеж!... — поважно помахував хвостом мудрий Фльок. — Що хочеш, порахую...

Тільки білий пудель Флік, який недавно був куплений до трупи і якого кльовн Гош іще не починав навчати різних фокусів, не хотів йому вірити.

— Бреше він, усе буркав Флік і скалив зуби в сторону Фльока. — Нічого він не знає і не розуміє, а робить, що йому прикажуть. — То й свиня Чучундра хутко математикою буде займатися. Дурак він, що хвалиться! Тільки й усього...

Фльок злостився. Фльок ричав на нового товариша, Фльок скалив зуби, але Флік тільки добродушно помахував хвостом...

Якось раз кльовна не було дома і Фльок постановив провчити Фліка...

— Хочеш нечема, я тобі всі фокуси-покуси покажу! — сказав він до Фліка.

Зробіть сю ласку! — усміхнувся Флік.

— Но, задавай задачу! — сказав він.

— Кілько нас усіх у кімнаті? — запитав Флік.

Фльок витріщив очі:

— А я звідкіль знаю?..

Флік тільки усміхнувся.

— Ну, поворожи на картах.

Фльок зараз розложив карти, сів над ними і задумався. Ну, щож? квапить його Флік.

Фльок підскочив, забігав кругом розложених карт, став гавкати, вищати.

— Ну, розумієш?

— Ні трошечки!

Виджу, що ти дурний Фльок, наколи біля тебе господаря нашого нема...

І мулик, і свиня Чучундра й інші собаки — всі аж покотилися зо сміху. Тут уже Фльок не витримав, кинувся на Фліка і покотилися обидві собаки, гаркаючи й кусаючи одна другу... Добре, що в ту хвилину вернувся кльовн Гош і розняв їх, бо було би чисте нещасте.

З російської мови переклав Г. С - люк.

Просьба ляльок.

Галя з мамою була у місті і в вікні одного skleпу бачила багато ляльок. В різно-кольорових суконочках, із довгим кучерявим волосечком, всі вони протягували свої рученятка до проходящих дітей.

Галі дуже хотілося мати хоч одну з тих ляльочок і вона тихенько попросила маму:

— Мамусю, купи мені одну лялечку.

— Добре, донечко! — відповіла мама і разом зайшли до skleпу.

Ах, скільки тут було їх! З полиць, з пуделочок вони всі дивилися на Галю, всміхалися, а їх на пів розкриті уста, ніби промовляли:

— Мене купи! Мене купи!

— Якаж тобі подобається, Галочко? — питає мама.

Галя не знала, на якій зупинити свій вибір. Але нарешті угледіла невеличку біляву лялечку тільки в одній сорочині.

— Бідненька! вона замерзне тут! — подумала дівчинка і швидко звернулася до мами.

— Отсю, мамусю, мені купи...

— Хіба ся не гарнійша, Галочко? Дивись, яка гарна суконочка на ній!.. і мама взяла велику чорноволосу ляльку в народній рожевій суконочці.

— Ні, ні! Я сеї хочу! — захитала голівкою дівчинка і пригорнула до грудий подану їй ляльку в сорочиночці.

Мама заплатила гроші і вийшла зі skleпу.

Усю дорогу Галя укривала маленьку лялечку і дуже боялася, щоб вона не застудилася.

В дома зараз же пошила їй теплу суконочку і цілий день не спускала з рук ляльку.

У вечері лягла з нею разом у ліжечко, обняла рученятками і заснула.

Але не довго їй довелося спати.

Лялечка нагнулася до її уха і почала будити.

— Вставай, Галю! відчини двері, бо мої подружки прийшли.

Галю протерла кулачками очі і здивовано глянула на свою ляльку. Лялечка сиділа на подушці і повторяла тоненьким голосочком:

— Галю, відчини хутше!

Дійсно до дверей хтось тихенько стукав.

Дівчинка зіскочила з ліжка і відчинила їх.

Ціла юрба ляльок убігла в кімнату.

Попереду йшла лялька в рожевій суконочці, та, яку мама хотіла купити Галі. Вона вискочила на ліжко і звертаючись до Галі, вклонилася і чемненько заговорила:

— Наша мила, люба, дівчинко! Ми прийшли до тебе, перш усього подякувати за те, що ти приютила нашу найбіднішу подружку. Вона без тебе зовсім замерзла б у склепі. У тебе золоте серденько і ми всі прийшли до тебе просити, аби і нам допомогла вийти з того холодного, темного склепу. Ми вже довший час стоїмо там у пуделочках і ніхто нас не купить. А нам так сумно стояти! Ніхто нас не пестить ні голубить; ніхто не шие нам нової суконочки, ніхто не дає нам солодких цукорків!.. Визволь нас із цієї неволі, люба дівчинко! Скажи своїм подружкам, нехай будуть чемними, добрими, слухняними, нехай вчаться добре старанно і мама на Різдво їм купить ляльку в склепі. Ах, і потанцюємо ж ми з вами довкола ялинки!

— Просимо, просимо, Галочко! Скажи діткам! Хай візьмуть нас на ялинку! — закричали тоненькими голосочками ляльки.

Галі так шкода стало сих бідних ляльочок! Вона нагнулася, поцілувала рожеву лялечку і почала:

— Мої милі! Я все зроблю, аби визволити вас із того холодного склепу. Я розкажу дітям, як сумно і холодно там; як хочеться і вам побігати з нами навкруг блискової ялиночки. Пождіть, пождіть. Ми будемо добрими дітьми і всіх вас заберемо на Різдво!

Лялечки повискакували на ліжко, поцілювали Галю і весело вибігли з кімнати. Тільки Галина лялечка притулилася до дівчинки і разом заснула знов.

Слена Звойницька.

Сонце, Місяць і Когут.

(Казка з полудневого Мадагаскару, Африка).

Сонце, Місяць і Когутик — були всі трое божі діти і жили в прадавних часах на небі в згоді й любови так, як пристало братам.

Раз вийшло Сонце на свою щоденну прогульку. Місяць із Когутиком осталися дома й господарили. Коли приближався вечір, Місяць казав Когутикови, щоби вигнав зоряні дробята на пашу. Когутик не схотів, бо се була робота і обов'язок Місяця. Тоді Місяць розсердився, схопив Когутика за гребінь і скинув його з неба на землю.

Коли Сонце вернулося, пригадало собі про братчика Когутика та не могло його ніде знайти. Аж опісля признався Місяць, що зробив. Тоді Сонце, що було найстарше наймудрійше і найсильнійше із братів, засумувалося й сказало:

Місяцю! Ти через свою запальність не хочеш жити з нами в мирі та згоді. І я також не хочу вже тебе видіти. Ніколи з тобою не піду на прохід! Від нині тобі належить ніч і можеш виходити аж вечером. А Когутик, котрого ми так любили, за мене не забуде, а за тобою не тужить.

Так справді сталося. Коли Сонічко ранком виходить, Когутик радується, що знову бачить найстаршого брата і цілий день кличе на небо: „Індріінілей цоки е! Індріінілей цоки е!“ По українськи се буде: „Красно витаю тебе, мій старший брате!“ Та як лиш хоче вийти на небо Місяць, Когутик зараз збирається та йде домів, щоб його не бачити. Місяцеві вже жаль його. Часом вибіжить із дому пополудни, щоби своїх братів увидів і перепросив. Та се нічого йому не помагає, бо незгідливість карають найострійше.

А тепер бачите й розумієте, діточки, чому Місяць світить лиш у ночі та чому Когутик йде з вечера спати до своїх курочок.

Подав Богданко.

Як звірята працюють та добувають собі їду.

(Продовження).

37. Як звірі обороняються гуртом.

Багато звірів борониться перед ворогами гуртом. Деякі звірі зовсім не сильні й не страшні, а гуртом уміють відбиватися навіть від сильніших хижаків. Трудно повірити, щоб крілики могли забити щура, а часом і те буває. „Я держу в комірці трицять гімалаяйських кріликів“ — оповідає один очевидець. — „Недавно щурі покусали кількох кріликів. На другий день мій наймит, увійшовши до комірки, побачив, що крілики чогось збилися в купу в один кут. Я оглянув комірку і щож побачив? На землі лежали два щури: один мертвий, другий ледви живий, тільки зовсім покалічений зубами кріликів. Він ледви ліз.“

У звірів, як і серед людей, в гурті й каша їється. В гурті й кожний звір хоробріший та ліпше обстоює себе. Американські бізони дуже добре обороняються від вовків. Почувши носом, що вовки близько, бізони стають у гурт колесом. Ті, що слабші, а також телята, забиваються в саму середину гурту, а сильніші бізони стають головами до краю, виставляючи роти наперед. Тоді вовки до них не можуть і підступитися. Дикі свині теж ходять чередою та гуртом обороняються. Один Англійський мандрівник спіткав у лісі стадо диких свиней. Вони стояли колесом: поросята по середині, дорослі головами до краю. Навколо гурту похажав вовк і намагався вхопити порося. Та намагання вовче скінчилося трагічно: розярені дикі свині кинулися на вовка й рознесли його на кавалочки. Коли згодом мандрівник підійшов ближше до місця, де се сталося, то знайшов лише останки вовка. Другий раз довелося бачити, як домашні свині боронилися від вовка. Вовк притулювся до дерева, а на нього насадили розярені свині, наїжившись і хрюлаючи. Вовк вивинувся з цієї неприємности лише тим способом, що перескочив поверх своїх ворогів.

Так само відбиваються від вовків і табун коней. Великі азійські буйволи уміють оборонитися навіть від страшного тигра. Коли тигр кинесться на буйвола, інші буйволи біжать йому на поміч і проганяють хижака. Навіть пастухи освоєних буйволів не бояться гонити їх через лісову гушавину і вони певні, що буйволи оборонять і себе й їх проти тигра. Оповідають, що одного разу, напр., шпаки напали на kota, що заховався в кущах. Кіт навіть не знав, куди тікати, так шпаки його клювали, щипали та били крилами. Маленькі пташки ткачі таким самим способом відбива-

ються від малп. Морські ластівки гуртом накидаються на поморника. Та птиця живе над берегом моря й часто-густо грабує гнізда ластівок. Та се їй не завжди минається даром, бо іноді ластівки збираються гуртом і проганяють побитого грабіжника.

38. Чи багато звірів живиться мясом.

Деякі звірі сотворені так, що можуть їсти тільки мясну поживу. Напр., лев або вовк не можуть зовсім їсти трави, а як би й почали її їсти, то не змоглиб нею насититися. Інші звірі навпаки, не стануть їсти мяса, скільки-б їм його не давав. Напр., козову мясом не нагодуеш.

А є знов і такі звірі, малі й великі, які їдять усе, що лише прийдеться, що попаде.

Яких же звірів на землі найбільше? Таких живих сотворінь на землі найбільше, якої поживи найбільше, а поживи на землі найбільше рослинної.

На сіножатах і в лісах росте багато різних рослин. І корені і стебла і овочі рослин — усе йде на поживу звірятам.

Як би звірята не споживали зовсім трави та інших рослин, а лише поїдали одне другого, то хутко на землі й зовсім не стало би звірів. Одні звірі понищили-б інших, слабших. А потім і їм самим не було-б що їсти й вони усі вимерли-б.

На землі най-більше живе таких звірят, що споживають рослини. Звірам-хижакам треба не мало сили, хитрости та розуму, щоби здобути собі їжу. Не легко здобути поживу й тим сотворінням, що споживають рослини. І їм доводиться працювати багато.

Всі звірята мусять боротися за життя. Й усе життя є боротьбою за нього.

39. Як то травоядні звірята добирають собі їжу.

Багато є таких звірів, гадів, риб, жуків, мотилів, мух, та всяких інших животин, що їдять тільки траву або листе, овочі або цвіти, дерево або кору, або се й те і ще дещо. Всяка рослина, всяка билинка кормить когось. Захотів один учений дізнатися, кільки то родів різних комахок живе на величезнім дубі і на маленькій кропиві. Став уважно розглядати всякого жучка і всяку комахку, яку піймав на дубі та на кропиві. Довго робив він се і ось що дізнався. На дубі живе двіста різних пород жуків, мух і хрущів і живе їх тут незмірно багато. Сто п'ятьдесят сім пород кормиться лише листем і пупінками; п'ятнадцять пород їсть тільки кору дуба, а дванайцять пород дубову гниль. І ось що ще цікаве: п'ятьдесят пород із тих двохсот не стрічається на ніякім іншому дереві, тільки на дубі. Вони живуть тільки на дубах.

Маленька кропива, а й та кормить сорок різних пород. Усяка порода вибирає собі що смачнійше та більше поживне. Одна порода нападає на корінне і тільки його їсть. Друга нападає на пень і галузе, третя кормиться листем, четверта цвітами, пята овочами і насінням, шеста тільки лущпинками з насіння. І так є в усіх ростин: на кожду частину її нападає окремий ворог. Приміром, жито і пшениця мають цілі десятки ворогів. Личинки хрущів зїдають корінне; озимі черви, гесеньська муха, совинка, поїдають паростки, стебло й листе; личинки пшеничного комарика й мухи житівки зїдають стебло й колосе; нутро стебла нищить личинка пасмоногої огриці. Парістки, стебла й листе ярих і озимих засівів зїдає коник скакунець; парістки, стебла й колосе інший коник; колосе й зерно їсть личинка совинки-засівниці; в кінці зерно в колосі поїдає хрущик, нивомирка колосівка, і нивомирка хрестівка. Стільки ворогів кормиться житом і пшеницею. Всі ті шкідливі сотворіння на жаль, добре знані в нас. Що року роблять вони господарям величезні шкоди то в одній місцевості, то в другій. Пустошать вони не тисячі, але сотні тисяч моргів. Нерідко бувають випадки, що з їх вини голодують тисячі людей. До сього часу люди не вміють іще добре справитися з сими шкідливими тварюками. Оті тварини побіджають людей своєю незмірною кількістю.

Лист до Св. Николая.

Святий Отче Николаю!
Просьять тебе діти,
Не забудь і сього року
До нас загостити.

Ми торічні наущання
Твої пам'ятаєм,
Бозю, тебе, татка й мамцю
Над усе кохаєм.

І Вітчину Ти казав нам
Над усе любити
Та за її красшу долю
Все Бозю молити.

Ми що ранка та у вечір,
Як ідемо спати,
Нашу любов Україну
Мусимо згадати.

Татко й мамця нам казали,
Що ми чемні діти,
Та що може Тебе в гості
Знову запросити.

Зволь, Святителю наш любий,
Лист сей прочитати,
І як торік в своє свято
До нас завітати.

Так то чемні та зичливі
Діточки писали,
А на кінці і підписи
Свої поскладали.

Я Марійка називаюсь,
Я Іванко звуся,
А я Влодзьо Гайдамака, —
Так каже мамуся.

Нуся.

Розвязки загадок.

Число 7.

Перехрестна загадка
„Май“.

К	О	Н	І	■	М	А	М	А
А	Л	Е	■	К	■	С	И	Н
С	Я	■	Т	І	К	■	Ш	А
А	■	М	■	Т	■	Р	■	Й
■	С	И	Р	■	М	А	Й	■
Л	■	Р	■	Ч	■	Й	■	П
І	Л	■	Ш	А	Р	■	Н	А
Т	И	С	■	Р	■	Д	А	Р
О	С	Е	Л	■	К	О	С	А

Географічна загадка.

Станіславів, Коломия, Золочів,
Сокаль.

Число 8.

Географічна загадка.

Броди, Тернопіль, Стрий,
Угнів, Львів.

Що се таке?

Баба.

(Баба - на печі; риба - баба; баба - до
ббивання стовпів; баба - чоловік-нездара).

Влучні розвязки надіслали:

Ванчицький Сидір, Долинський Во-
лодимир, Казанівський Орест, Козубський
Юрій, Лещій Яруся і Петрик Марійка.

Як премію одержали всі кни-
жечку п. з.

„Пригоди Лиса - Микити“, яку висилаємо рівночасно поштою.

Число 9.

Перехрестна загадка.

■	■	■	Т	У	Р	І	В	■	■	■
■	■	■	■	У	■	І	■	■	■	■
■	■	■	■	Т	А	В	О	Р	■	■
С	І	М	■	■	Н	■	■	П	Е	К
А	■	А	■	■	О	■	■	С	■	Р
Т	А	Р	А	С	Б	У	Л	Ь	Б	А
И	■	І	■	■	І	■	■	О	■	В
Р	І	Й	■	■	Ж	■	■	Л	И	С
■	■	■	■	К	А	Н	І	В	■	■
■	■	■	■	И	■	И	■	І	■	■
■	■	■	■	Т	О	К	А	Й	■	■

Перехрестні квадрати:

1) б р а т 2) с т у к
 р а т а т а т о
 а т о м у т е р
 т а м а к о р а

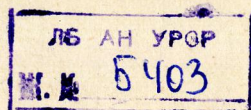
3) к р е т 4) с н і п
 р а д а н о р і
 е д е н і р а н
 т а н е п і н а

Число 10.

Загадка фігуральна
Галактіон Чіпка.

Загадка: Рим -- мир.

Шарада: Коломия.

Не видавайте ні одного сотика на чужі газети, що нас очернюють, оббрікують і раді б нас розбити і пустити одні на одних!

Найліпший, найпопулярніший і найбільш улюблений часопис в краю є:

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“

який виходить що неділі в Перемишлі.

Річна передплата в краю 8 зол.,
для заграниці 2 долляри.

Боронить гідно й неухитно наші національні-державні справи, містить багато докладних вістей зі світа і краю, заступає широко інтереси нашого працюючого народу а головню селянства.

Тому передплатуйте „Український Голос“ і других заохочуйте до передплати.

Оказові числа висилаються даром.

Адреса редакції і адміністрації:

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“

Перемишль, ул. Побережжя, ч. 1.

Хто з Українців приїздить до Львова і не знає де має піти ввечером, нехай загляне до Пасажу

МІКОЛЯША.

ТАМ НАХОДИТЬСЯ КІНОТЕАТЕР

„ПАСАЖ“

якого програми належать до найгарніших з поміж усіх інших львівських кін. Головно — висвітлює сей кінотеатер мандрівничі пригоди по чужих краях та архивеселі американські комедії. Зміст образів ілюструє добірна оркестра. Ціни місць багато дешевші чим в інших кінотеатрах.

ПІДІТЬ А ПЕРЕКОНАЄТЕСЯ!

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК

місячник літератури, науки й суспільного життя
виходить у 1925 р. книжками в обемі 6 аркушів друку.

Умови передплати: місячно 2 зол., піврічно 11 зол.,

— річно 20 зол. — За границею 4 долляри. —

Видає: Українська Видавнича Спілка.

Редакція й Адміністрація у Львові міститься:

при ул. Чернецького ч. 24.

Всякі письма, рукописи, книжки й передплату висилати

— тудиж на адресу Володимира Гнатюка. —

Всякі грошові претенсії журналу до передплатників платні й заскаржувані у Львові. Хто не повідомить адміністрації окремим листом, що перестане передплатувати журнал, відповідає за всі вислані йому книжки.

Редагує комітет. За редакцію відповідає:

Володимир Гнатюк.

КОЖДИЙ СВІДОМИЙ УКРАЇНЕЦЬ
ПОВИНЕН ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ

„НАШЕ ЖИТТЯ“

тижневий часопис присвячений спра-
вам політичним, культурним і суспіль-
но-економічним Холмщини й Волині.

Виходить раз у тиждень.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Місячно — — — зл. 90 сотиків.

Чвертьрічно 2 „ 50 „

Поодинокое число коштує 20 сот.

Адреса Редакції й Адміні-
страції.

Холм, ул. Оболонська, 14.

(„Наше Життя“ продається по всіх
залізничних газетних кіосках і кни-
гарнях „Рух“).

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

НЕЗАЛЕЖНИЙ ОРГАН
УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬ-
ТУРНОГО ЦЕРКОВНОГО
ВІДРОДЖЕННЯ

„НА ВАРТІ“

Виходить два рази на місяць

Під ред. Д-ра Річинського.
Рецензія у „Ділі“ 1925, ч. 42.

ПЕРЕДПЛАТА.

На перше півріччя 1925, 3 зо-
лотих; за границю 1 амер. дол.

Редакція:

Володимир-Волинський
ул. Гнобнська, 6.

СПОВНІТЬ ГРОМАДЯНСЬКИЙ ОБОВ'ЯЗОК!

На основі банкового закона мусить одинокий український

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

доповнити до кінця 1925 р. свій акційний капітал до висоти:

1,000,000 зл.,

бо в противному випадку втратить свою дотеперішню концесію.

Сей банк **МУСИТЬ** існувати

і бути в наших руках — тому:

підписуйте нові акції

Земельного Банку Гіпотечного

у Львові.

Одна акція коштує 25 зл., а вже разом з оплатою скарбовою
26 зл., або 5 амер. долари.

Кожний, хто почуває себе Українцем, повинен стати
акціонарем сього банку.

Гроші пересилати на адресу:

Земельний Банк Гіпотечний

(Акційна спілка)

Львів, ул. Підвале, ч. 7.

„СВІТ ДИТИНИ“

ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

ВИХОДИТЬ

РАЗ У МІСЯЦЬ КОЖДОГО 15-го

В ОБЕМІ 2-х АРКУШІВ ДРУКУ

ПІД РЕДАКЦІЄЮ

МИХАЙЛА ТАРАНЬКА.

СПІВРОБІТНИЦТВО ДЛЯ „СВІТА ДИТИНИ“ ПРИОБИЦЯЛИ
ОТСІ УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ Й МИСТЦІ:

Бачинський Леонід, Білоусенко Олександр, Блажкевич Іванна, Вовк Юрій, Гнатюк Володимир, Завадович Роман, Заклинський Богдан, Королів-Старий Василь, Кокольський Микола, Ковжун Павло, Котович Анатоль, Куликівна Софія, Кульчицька Олена, Лакуста Святослав, Лотоцький Антін, Лотоцький Михайло, Манастирський Антін, Мандюкова Ярослава, Д-р Маковей Осип, Магир Микита, Олесь Олександр, Підгірянка Марійка, Подушко Зиновій, Радзикович Володимир, Софронів Василь, Цегельська Олена, Хронович Володимир, Черкасенко Спірідіон і Яремова Слава.

Цілорічна передплата „Світа Дитини“ виносить:

для Краю	6	золотих
для Чехословаччини . . .	45	кор. чеських
для Америки й Канади . .	1½	доляра.

Поодинокє число коштує 50 грошів.

Адреса Редакції й Адміністрації:

Львів, ул. Зіморовича, ч. 3.

НАКОЛДНЯ

МЕХАИЛА
ТАРАНЬКА

1р.80к

ЛНБ им. В. И. Ленина
ПРОБЛЕМЫ ИСТОРИИ

5.403

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА.

III
П-12526
1925-1-12

27610
Кл.
Друж.
185